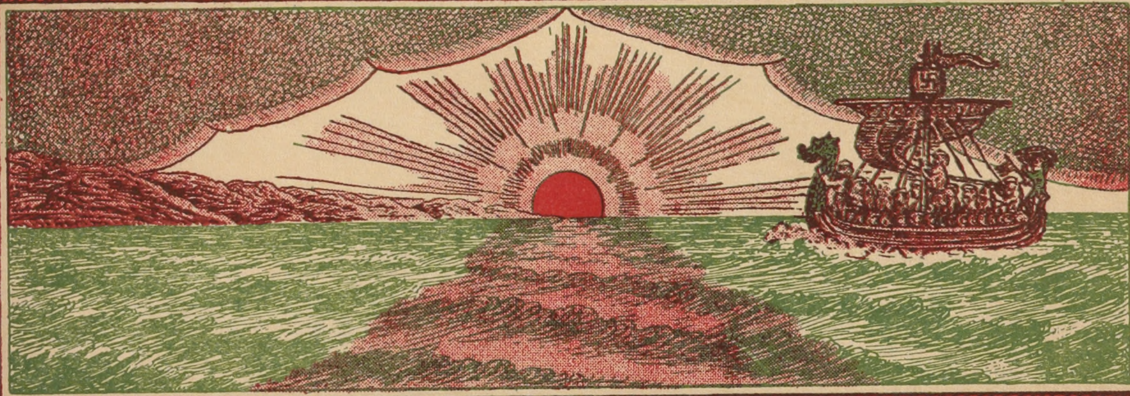
Tímarit

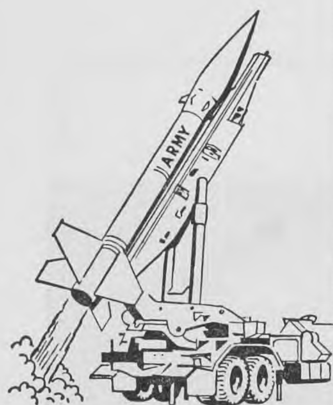
Þjóðræknisfélags Íslendinga

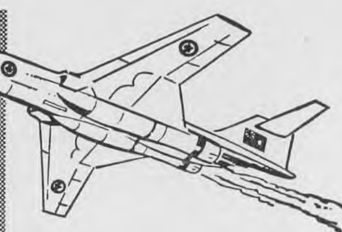
XLIV. ÁR

WINNIPEG, MANITOBA
1963

GUARDIANS OF THE PEACE

Today, more than at any time since the 1940's we owe them a special salute — these fellow-citizens in the Canadian Armed Forces who stand ready to defend our freedoms and help guard world peace.

DEPARTMENT OF NATIONAL DEFENCE

TÍMARIT

Þjóðræknisfélags Íslendinga í Vesturheimi

XLIV. ÁRGANGUR

Tilgangur félagsins er:

1. Að stuðla að því af fremsta megni að Íslendingar megi verða sem beztir borgarar í hérlendu þjóðlífi.

2. Að styðja og styrkja íslenzka tungu og bókvísi í Vesturheimi.

3. Að efla samúð og samvinnu meðal Íslendinga austan hafs og vestan.

Þetta er sá félagsskapur meðal Íslendinga í Vesturheimi, er aðallega byggir á þjóðernislegum grundvelli og hvetja vill þá til framsóknar og virðingar til jafns við þá þjóðflokka aðra, er þetta land byggja.

Meðlimagjald $2.00 á ári

Þjóðræknisfélag Íslendinga í Vesturheimi

Winnipeg, Canada

IN MEMORIAM

HEIÐURSFÉLAGAR OG FORSETAR

His Excellency Lord Tweedsmuir, Hon. Patron
His Excellency the Rt. Hon. The Earl of Athlone, K.C.
Kjartan Helgason, fyrrum prófastur
Stephan G. Stephanson, skáld
Frú Stefanía Guðmundsdóttir, leikkona
Prófessor Sv. Sveinbjörnsson, tónskáld
Þorbjörn Bjarnason, skáld (Þorskabítur)
Einar H. Kvaran, rithöfundur
Ragnar E. Kvaran, fyrrum prestur og forseti
Kristján Níels Júlíus (K. N.), skáld
Séra Jónas A. Sigurðsson, skáld og forseti
Dr. Rögnvaldur Pétursson, forseti og ritstjóri
Prófessor F. S. Cawley, Ph.D.
Friðrik Swanson, málari
Kapt. Sigtryggur Jónasson
Dr. B. J. Brandson, læknir
J. Magnús Bjarnason, rithöfundur
Dr. Hjörtur Thordarson, raffræðingur
Mrs. Guðrún H. Finnsdóttir, skáldkona
Friðrik Hallgrímsson, dómprófastur
A. S. Bardal, útfararstjóri
Ólafur Pétursson, fasteignasali
Sveinn Björnsson, forseti Íslands
Árni Pálsson, prófessor
Sigurgeir Sigurðsson, biskup
Ásmundur P. Jóhannsson
Dr. A. H. S. Gillson, U. of M. President
Einar Jónsson, myndhöggvari
Jón J. Bíldfell, fyrrum ritstjóri
Einar Sturlaugsson, prófastur
Þ. Þ. Þorsteinsson, skáld
Dr. Sig. Júl. Jóhannesson, skáld
Gunnar B. Björnsson
G. J. Oleson
Halldór Hermannsson, prófessor
Dr. theol. Rúnólfur Marteinsson
Einar Páll Jónsson, ritstjóri og skáld
Dr. Þorkell Jóhannesson, háskólarektor
Rt. Rev. C. V. Pilcher, Sydney, Australia
Dr. John C. West, fyrrv. forseti U. of N.D.
Dr. Vilhjálmur Stefánsson

Félagatal Þjóðræknisfélagsins 1962

A. Heiðursverndarar (Honorary Patrons)

His Excellency the Right Honourable Vincent Massey, fyrrv. landstjóri Kanada.
Herra Ásgeir Ásgeirsson, forseti Íslands.
His Excellency the Right Honourable George P. Vanier, landstjóri Kanada.

B. Heiðursfélagar (Honorary Members)

Prófessor Sigurður Nordal, Reykjavík, Ísland
Dr. Watson Kirkconnell, President, Acadia University, Wolfville, N. S.
Dr. Henry Goddard Leach, New York, N. Y.
Jóhannes Jósefsson, íþróttamaður, Reykjavík, Ísland
Guttormur J. Guttormsson, skáld, Riverton, Man.
Mrs. Jakobína Johnson, skáldkona, Seattle, Wash.
Mrs. Laura Goodman Salverson, skáldkona, Toronto, Ont.
Fröken Halldóra Bjarnadóttir, ritstj. Hlín, Blöndósi, Ísland
Jónas Jónsson, fyrrv. alþingismaður, Reykjavík, Ísland
Thor Thors, sendiherra Íslands, Washington, D.C.
J. T. Thorson, yfirdómari, Ottawa, Ontario
Árni G. Eylands, stjórnarráðsfulltrúi, Stavanger, Noregi
Vilhjálmur Þór, bankastjóri, Reykjavík, Ísland
Gísli Jónsson, ritstjóri Tímaritsins, Winnipeg, Manitoba
Próf. Ásmundur Guðmundsson, fyrrum biskup Íslands
Séra Albert E. Kristjánsson, prestur, Blaine, Washington
Pófessor Richard Beck, Grand Forks, North Dakota
Dr. Helgi P. Briem, fyrrv. sendiherra, Reykjavík, Ísland
Sigurður Þórðarson, söngstjóri, Reykjavík, Ísland
Dr. Thorbergur Thorvaldson, prófessor emeritus, Saskatoon, Sask.
Dr. Árn Helgason raffræðingur, Chicago, Ill.
P. H. T. Thorlakson, M.D., Winnipeg, Manitoba
Guðmundur Grímsson, fyrrv. yfirdómari, Bismarck, North Dakota
Stefán Einarsson, fyrrv. ritstjóri Heimskringlu, Vancouver, B.C.
Dr. Stefán Einarsson, próf. emeritus, Reykjavík, Ísland
Gunnar Thoroddsen, ráðherra, Reykjavík, Ísland
Valdimar Björnsson, ríkisféhirðir, Minneapolis
Guðmann Levy, fjármálaritari Þjóðræknisfélagsins, Winnipeg, Manitoba
Dr. theol. Valdimar J. Eylands, Winnipeg, Manitoba
Mrs. Kristín Thorsteinsson, Gimli, Manitoba
Hon. John G. Diefenbaker, forsætisráðherra Kanada
Hon. Dufferin Roblin, forsætisráðherra Manitobafylkis
Guðm. Í. Guðmundsson, utanríkisráðherra Íslands

C. Styrktarfélagar 1962
Sustainging members

Mr. K. W. Johannson

Mr. Johann Th. Beck

Mr. and Mrs. Einar E. Stephanson, Red Deer, Alta.

Mr. Bergþór Sveinsson

Dr. Richard Beck

Mrs. Mekkin Perkins, 337 Wesley Gardens, Des Moines, Calif.

Mr. Frank T. Eastwood

Mr. Walter Maxon, Innisfail, Alta.

Mr. Grettir Leo Johannson.

D. Lifs members

K. Valdimar Björnson, Minneapolis, Minn., U.S.A.

Björn Björnson, Consul of Iceland, Minneapolis, Minn., U.S.A.

Dr. Helgi P. Briem, Reykjavík, Iceland

Grettir Eggertson, Winnipeg, Man.

Dr. Árni Helgason, Consul of Iceland, Wilmette, Ill., U.S.A.

Eric Ísfeld, Winnipeg, Man.

Grettir Leo Johannson, Consul of Iceland, Winnipeg, Man.

J. Walter Jóhannson leikstjóri, Pine Falls, Man.

Mrs. B. E. Johnson, Winnipeg, Man.

Guðmann Levy, Winnipeg, Man.

Mrs. Anna Margrét Levy, Winnipeg, Man.

Óskar E. Levy hreppstjóri, Ósum, Húnavatnss., Iceland

Gunnar R. Pálsson, Lake Park, Florida, U.S.A.

Rev. P. M. Pétursson, Winnipeg, Man.

Árni Sigurðsson, Seven Sisters Falls, Man.

Dr. P. H. T. Thorlakson, Winnipeg, Man.

Dr. Richard Beck, Grand Forks, N. Dak.

Mrs. Mekkin S. Perkins, Des Moines, Calif.

Einar E. Stephanson, Red Deer, Alta.

Walter Maxon, Innisfail,Alta.

1. ÍSLAND

E. Ársfélagar

Jóhannes Eiríksson, Kristneshæli, Eyjafjarðarsýslu

Landsbanki Íslands, Reykjavík

Miss Kristín H. Pétursdóttir, Reykjavík

Séra Ásgeir Ingibergsson, Hvammi í Dalasýslu.

2. KANADA

Ashern, Man.

Björn Jónasson

Atikokan, Ont.

Einar I. Swanbergson

Baldur, Man.

J. A. Sveinsson

Brandon, Man.

Dr. E. J. Skafel

Hayland, Man.

Sigurður B. Helgason

Foam Lake, Sask.

Mrs. Steinunn Inge

Gimli, Man.

Miss Ljótunn Thorsteinsson

Matheson Island, Man.

Árni G. Johnson

Montreal, Ont.

Mrs. H. L. Robson

Prince Rupert, B.C.

Mrs. Fríða Phillipson
Kristján Einarsson

Pigeon Point, Man.

Valgeir G. Stadfeld

Riverton, Man.

Hallgrímur Joh. Stadfeld

Saichton, B.C.

Mrs. Thordis Fisher

Toronto, Ont.

H. J. Péturson.

Vancouver, B.C.

Mrs. S. Johnson
C. M. Ísfjörð

Leslie, Sask.

Rósmundur Árnason
Ásgeir Gíslason
Páll Guðmundsson
Thorsteinn Guðmundsson

Jóhann Gíslason
Guðmundur Stefánsson

Riverton, Man.

K. G. Stadfeld

Wapah, Man.

J. Ragnar Johnson

Winnipeg, Man.

Mrs. L. A. Björnson
J. A. Eastman
Miss Vilborg Eyjólfsson
Miss Carolina Gunnarsson
Mrs. Gyða Hurst
Halldór J. Stefánsson
David Björnson
Mrs. Rose Björnson
G. F. Jónasson

Wynyard, Sask.

Jakob J. Norman
Gunnar Jóhannson

3. BANDARÍKIN

Boston, Mass.

Kormákur Ásgeirsson
Kapt. Jóhannes G. Ásgeirsson

Einar Barnes
Ari Bjarnason
Valgeir Einarsson
Kapt. Thor Guðmundss.
Kapt. Guðm. Jóhanness.
Gunnlaugur Jónsson
Kapt. Theodór Jónsson
Guðmundur Pálsson

Cashmere, Wash.

Chris Guðmundson

Charlottesville, Virg.

Prof. R. L. Kellogg

Cismont, Va.

Prof. Frederic T. Wood

Ft. Landerdale, Fla.

Gunnlaugur Illugason

Grand Forks, N. Dak.

Mrs. Margrét Beck
Mrs. V. Guðmundson, University of N. Dak. Library

Ithaca, N.Y.

Vilhjálmur Bjarnar

Lincoln, Nebraska

Prof. Paul Schach

Hopple, N. Dak.

Mrs. Laufey Aaland

New Brunswick, N.J.

Prof. Helgi Johnson, Rutgers University Library

Minneapolis, Minn.

G. T. Athelstan

New Haven, Conn.

Yale University Library

Oceanside, L.I., N.Y.

Andrés Guðmundson

Salinas, Calif.

Prof. Loftur Bjarnason

4. DEILDIR OG SAMBANDSFÉLÖG

The Icelandic Society of New York

Hannes Kjartansson
Jerome Miller
Mrs. Jerome Miller
Miss Halldóra Rútsdóttir
Ludvik Jónsson
Richard Richardson
Mrs. Lára Gosh
Mrs. Margrét Rossback
Mrs. Thorey Vogle
Edward Eoulfield
D. Sommerfield
Árni Ólafsson
Capt. Olaf Olsen
Capt. Magnús Norðdahl
Mrs. William Richards
Mrs. Edda Magnússon
Mrs. Eane Thomson
Mrs. Nanna Kolberg

„Frón", Winnipeg

Forseti
Próf. Haraldur Bessason
Varaforseti
Jakob F. Kristjánsson
Skrifari
Heimir Thorgrímsson
Varaskrifari
Skúli Jóhannson
Gjaldkeri
Jochum Ásgeirsson
Varagjaldkeri
Miss Guðbjörg Sigurðsson
Fjármálaritari
Gunnar Baldvinsson
Varafjármálaritari
Guðmann Levy
Bókavörður
Mrs. Ólína Johnson

Meðlimir

Ævifélagar:
Grettir L. Johannson
Séra Philip M. Pétursson
Walter Johannson
Grettir Eggertson
Guðmann Levy
Anna M. Levy
Mrs. B. E. Johnson
Eric H. Ísfeld

Ársfélagar:
Harold Axdal
Hannes Anderson
Margrét S. Anderson
Jochum Ásgeirsson
Mrs. Jochum Ásgeirsson
Oddný Ásgeirsson
Soffía Benjamínsson
Jóhann Th. Beck
Svanhvít Beck
Shirley G. Block
Rafnkell Bergson
Andrés Björnsson
Gunnar Brynjólfsson
Guðmundur Bjarnason
Skúli Böðvarsson
O. G. Björnsson
Haraldur Bessason
Ásgerður Bessason
Ólafur Bjarnason, Seattle
Guðrún Baldvinsson
Gunnar Baldvinsson
Jóhannes Christie
Jóhanna Cooney
Jón Christopherson
H. F. Danielson
Mrs. H. F. Danielson
Lína Dunning
Gestur Davidson
Mrs. R. Davidson
C. O. Einarsson
Árni G. Eggertson, Q.C.
Maja Eggertson
Stefanía Eydal
Gunnar Erlendsson
Jens Elíasson
Ólafía Finnbogason

G. Finnbogason
Fred Friðfinnsson
A. Fridrickson
Mrs. Trausti Friðriksson
Ingunn Gíslason
Mrs. Ragnar Gíslason
J. S. Gillies
Magnús Gunnlaugsson
Matta Gunnlaugsson
Kristinn Gunnlaugsson
Carl Hanson
Ben Heiðmann
Karólína Heiðmann
Páll Hallson
Th. Hansson
Eric Helgason
Svava Helgason
Fanney Helgason
Thor Otto Hallson
Jón Hafliðason
T. L. Hallgrímsson
Jónína Hjálmson
Th. Ísleifson
Mrs. Th. Ísleifson
Björg Ísfeld
Sigríður Jakobsson
Steindór Jakobsson
Rósa Jóhannsson
Kristín Johnson
Skúli Jóhannsson
Erika Jóhannsson
Bertha Jones
Mrs. Jóhanna Jónasson
Ingibjörg Jónsson
J. G. Jóhannsson
Finnur Johnson
Kristín Johnson
Páll Johnson
Ólína Johnson
Mrs. Á. P. Jóhannsson
Inga Johannson
Miss Halla Josephson
K. W. Johannson
Hlaðgerður Kristjánsson
Mrs. Gestný Kristjánsson
J. F. Kristjánsson
Mrs. J. F. Kristjánsson
W. Kristjánsson
Jón K. Laxdal
J. J. Líndal
W. J. Líndal
H. V. Lárusson
Ari G. Magnússon
Helgi Marteinsson
Sumarliði Matthews
Jakobína Nordal
Mrs. Ben. Ólafsson
Th. Olafsson
Helgi Olsen
Óli Ólafsson
Dr. Tryggvi J. Oleson
Elva Oleson
Snorri Oleson
Sesselja Oddson
Jónína Olson
Margrét Paulson
Mrs. William Paulson
Guðbjörg Paulson
Sigríður Phepps
Þórey Pétursson
Hólmfríður Pétursson
Margrét Pétursson
Ólafur Pétursson
Pétur J. Pétursson
Hannes J. Pétursson
Jón Samson
Rósa Sigfússon
Bergljót Sigurðsson

TÍMARIT

ÞJÓÐRÆKNISFÉLAGS ÍSLENDINGA

FERTUGASTI OG FJÓRÐI ÁRGANGUR, 1962

Ritstjórar

GÍSLI JÓNSSON

HARALDUR BESSASON

WINNIPEG, MANITOBA

Gefið út af Þjóðræknisfélagi Íslendinga í Vesturheimi

1963

Myndir

Bls.

Vilhjálmur Stefánsson 4

Einar Jónsson 53

Guðr. H. Finnsdóttir 63

Six Arctic Maps on Pages: 65, 66, 68, 70, 72, 75

PRENTAÐ HJÁ COLUMBIA PRINTERS, WINNIPEG

Efnisyfirlit

Bls.

PRÓFESSOR RICHARD BECK: Skáld athafnanna ... 5

GÍSLI JÓNSSON: Hagalagðar ... 21

GUTTORMUR J. GUTTORMSSON: Sigurverkið ... 24

DR. J. P. PÁLSSON: Vökustaurar ... 28

DR. STEFÁN EINARSSON: Sitthvað um ísl. bókmenntir ... 31

PÁLL S. PÁLSSON: Lánstraust ... 38

RICHARD BECK: Helztu viðburðir ... 39

Umgetning um bók ... 43

RICHARD BECK: Mannalát ... 44

EDITORS' NOTE (English Dept.) ... 52

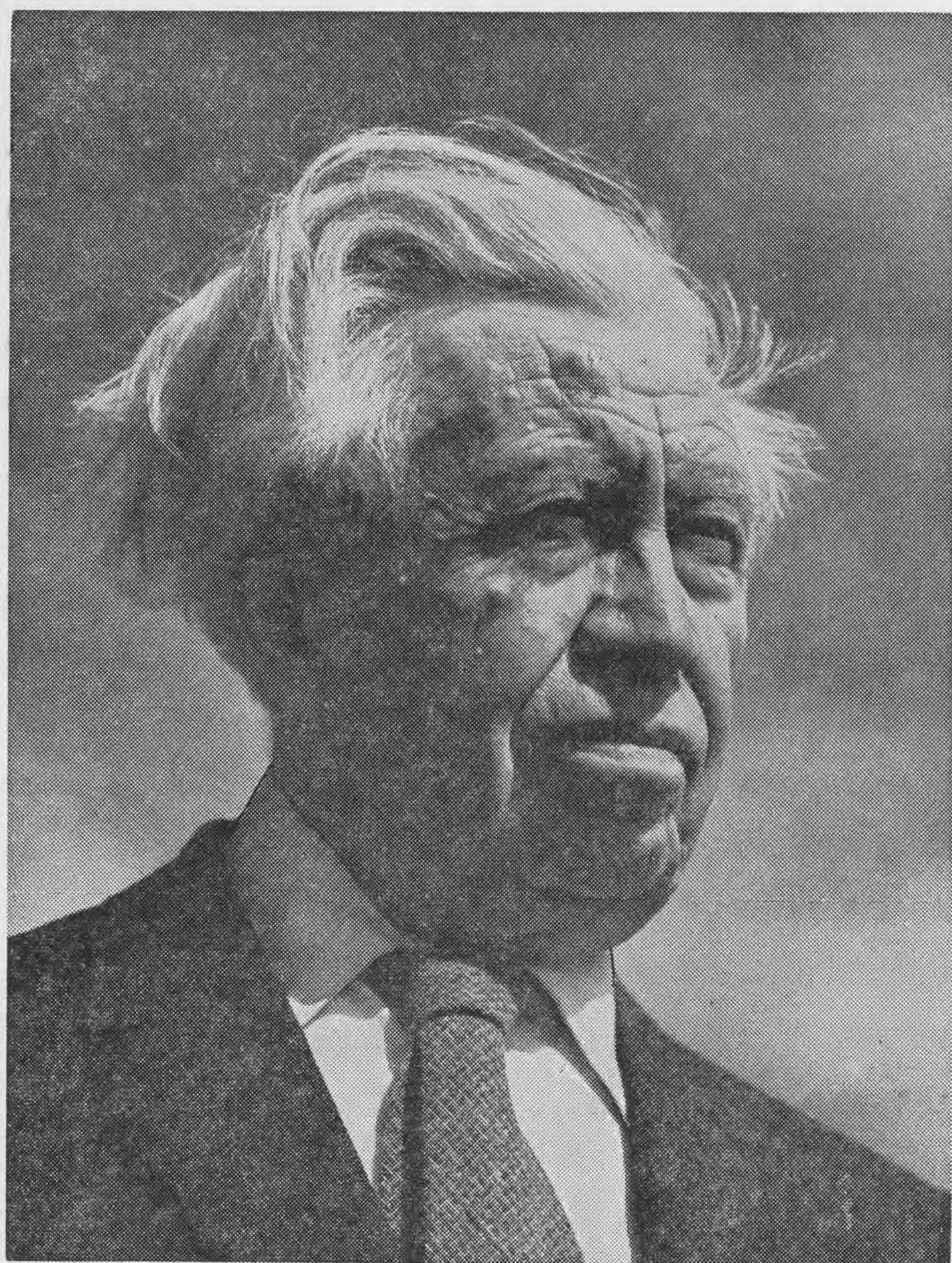
VILHJÁLMUR BJARNAR: Einar Jónsson ... 53

DR. J. P. PÁLSSON: Mona Lisa ... 59

GUÐRÚN H. FINNSDÓTTIR: On The Ebbing Tide ... 60

PRÓFESSOR TRYGGVI J. OLESON: Inventio Fortunata ... 64

Fertugasta og þriðja ársþing ... 77

Dr. Vilhjálmur Stefánsson

PRÓFESSOR RICHARD BECK:

Skáld athafnanna

Ævi- og starfsferill dr. Vilhjálms Stefánssonar í megindráttum.

I.

Aldrei kem ég svo í sögufræga byggð Íslendinga á strönd Winnipegvatns í Manitoba, að það hafi eigi djúpstæð áhrif á mig. Í fyrsta lagi er það fagurt og hreimmikið nýlendunafnið sjálft, **Nýja-Ísland**, sem alltaf heillar hug minn, og þessu næst saga byggðarinnar, er segja má, að liggi þar í loftinu. Hún grípur mig sterkum tökum, jafn minnisstæð og hún er og áhrifarík hverjum þeim, sem eitthvað þekkir til hinnar raunaþungu og hörðu, en jafnframt hetjulegu og að lokum sigursælu brautryðjendabaráttu, sem íslenzkir frumherjar háðu þar og alkunn er. Ekki er því að furða, þótt merkilegir og kjarnmiklir kvistir hafi sprottið úr jarðvegi þess byggðarlags, enda eru þeir orðnir margir, og víðkunnir fyrir manndóm og afrek á ýmsum sviðum, að talað sé í táknrænum skilningi um sonu byggðarinnar, að dætrum hennar ógleymdum, sem einnig hafa átt sinn þátt í því „að gera garðinn frægan“.

Öllum mun þó koma saman um það, að í þeim hópi beri hæst dr. Vilhjálm Stefánsson, landkönnuðinn, vísindamanninn og rithöfundinn heimsfræga, því að það var hann allt í senn, og jafnframt óvenjulega snjall fyrirlesari, sem flestum mun lifa í minni, er á hann hlýddu.

Þrjú lönd, Kanada, Bandaríkin og Ísland, hafa og geta af góðum og gildum ástæðum eignað sér hann. En Nýja-Ísland getur gert það með alveg sérstökum hætti, því að þar var hann fæddur í Hulduárhvammi í Árnesbyggðinni. Á það minnir Þorsteinn Þ. Þorsteinsson kröftuglega í þessu erindi úr kvæði hans um Vilhjálm:

Við Huldá í Hvannrjóðri smáu
og hringgirtu' af Ný-Íslands skóg
í bjálkahýsi frumbyggja fæddist
vor fagnaðsspá — óskrifuð þó —,
vor ósksveinn í æfintýrsdraumum,
sem erfði' alla norðursins von.
Úr þjóðbroti Þorfinns á ströndum
rís þjóð vorri heimsfrægur son.

Þetta er vel mælt og í engu orðum aukið. Þegar Vilhjálmur Stefánsson lézt þ. 26. ágúst 1962 í Hanover, New Hampshire, þar sem hann hafði átt heima hin síðari ár, féll með honum að velli sá maður íslenzkrar ættar, er frægastur hefir orðið á síðari öldum og borið hefir hróður Íslands víðast um lönd.

Minningarguðsþjónusta um Vilhjálm fó fram á Dartmouth College í Hanover 30. ágúst 1962 og var lát-

laus en virðuleg; minningarræðan var faguryrt og lýsti vel hinum látna hugsuði og athafnamanni, en það var hann hvort tveggja í óvenjulega ríkum mæli, samhliða hetjuskapnum og vísindamennskunni; einnig voru lesin, ásamt tilhlýðandi ritningargreinum, kvæði, sem Vilhjálmi höfðu verið sérstaklega kær, eða vörpuðu ljósi á hann sem mann, skapferli hans og hetjudáðir. Dr. Fred Berthold Jr., sem er forseti Tucker Foundation og prófessor í trúfræði við Dartmouth College, stjórnaði kveðjuathöfninni.

II.

Í Hulduárhvammi í Nýja-Íslandi sá Vilhjálmur Stefánsson fyrst dagsins ljós 3. nóv. 1879, og var því kominn langt á 83. aldursár, er hann lézt. Í Árnesbyggðinni í Nýja-Íslandi átti hann því sínar rætur og vitanlega ættarræturnar djúpt í mold og menningu Íslands um aldaraðir. Í Hulduárhvammi má segja, að hann hafi stigið sín fyrstu spor, þótt barnungur færi hann þaðan. En hver veit, hve snemma barnshugurinn mótast eða hve djúp og varanleg hin fyrstu áhrif verða á hjarta og sál, Eitt er víst, að Halldór Helgason frá Ásbjarnarstöðum hafði mikinn sannleik að mæla, er hann komst svo að orði í andríku og fögru kvæði sínu til Stephans G. Stephanssonar í Íslandsferð hans 1917:

Þar sem fyrsta ljósið ljómar,
lyftist brjóstið, tárið skín,
þar fá hugans helgidómar
heildarblæ á gullin sín.
Það sem andans orku hvetur
oftast verður þangað sótt,
enginn kvistur grænkað getur,
gefi ei rótin sprettuþrótt.

Íslenzka byggðin í Nýja-Íslandi hefir margsýnt það í lífi sona sinna og dætra, að hún hefir átt, og á enn, þann sprettuþrótt, sem orðið hefir þeim vængur til flugs og uppspretta orku til framsóknar og dáða, og vafalítið hefir þá hennar frægasti sonur átt eitthvað til hennar að sækja í þeim efnum, án þess lítið sé gert úr djúpstæðum ættarerfðum hans og mótandi áhrifum umhverfisins á hann á æsku- og unglingsárum hans sunnan landamæranna.

Foreldrar Vilhjálms, Jóhann Stefánsson, er var fæddur í Tungu á Svalbarðsströnd við Eyjafjörð, og kona hans, Ingibjörg Jóhannesdóttir, hreppstjóra í Hofstaðaseli í Skagafirði, fluttust vestur um haf til Nýja-Íslands árið 1876, en námu land í Árnesbyggð vorið eftir; þau voru því meðal fyrstu landnema þar í byggð, og jafnframt í hópi þeirra, er þar háðu, með miklum hetjuskap, þá hörðu brautryðjendabaráttu, sem skráð er óafmáanlegu letri í sögu Íslendinga vestan hafs, og einnig geymist á söguspjöldum heimaþjóðarinnar.

Vorið 1881 fluttu foreldrar Vilhjálms suður í íslenzku byggðina í Dakota og námu land í grennd við Mountain. Kallaði Jóhann bæ sinn Tungu eftir fæðingarstað sínum á Svalbarðsströnd. Bjuggu þau hjón síðan í Dakota til æviloka og voru ágætlega látin. „Jóhann tók mikinn og góðan þátt í safnaðarmálum Víkursafnaðar í Dakota. Hann var vel ritfær maður, ritaði oft greinar í **Norðanfara** meðan hann var á Íslandi," segir Thorstína Jackson (Walters) í **Sögu Íslendinga í Norður-Dakota** (bls. 439). Um móðurætt

Vilhjálms má ennfremur á það minna, að Ingibjörg móðir hans var systir séra Gísla Jóhannessonar, er var á sinni tíð einn **Fjölnismanna** og meðútgefandi **Nýrra félagsrita** (Smbr. grein dr. Jóns Dúasonar „Vilhjálmur Stefánsson og Ultima Thule“, **Eimreiðin**, júlí-september, 1943).

Af sjö börnum þeirra Jóhanns Stefánssonar og Ingibjargar, en þrjú dóu í æsku, er nú aðeins eitt á lífi, Mrs. Sigurrós (Rósa) Josephson í Mozart, Saskatchewan, en nána ættingja á Vilhjálmur á Íslandi, meðal þeirra er föðurbróðir hans, Stefán Stefánsson bóndi á Svalbarði við Eyjafjörð, nafnkunnur athafnamaður, háaldraður, en óvenjulega ern eftir aldri, bæði andlega og líkamlega. Er sterkt ættarmót með þeim frændum, honum og Vilhjálmi.

Ennfremur lifir Vilhjálm ekkja hans, frú Evelyn Stefánsson, ungverskrar ættar, glæsileg gáfukona, sem var manni sínum önnur hönd í starfi hans, en þau höfðu verið gift í rúm 20 ár. Hún er einnig kunnur rithöfundur, og hefir gefið út þessar bækur: **Here is Alaska** (ný og endurskoðuð útgáfa 1958), **Within the Circle, Portrait of the Arctic**, og **Here is the Far North.** Hún fór ýmsar ferðir með manni sínum, meðal annars til Grænlands 1953 og áður til Íslands 1949. Ein sér ferðaðist hún til Alaska 1957 og til Síberíu og víðar í Sovíetríkjunum 1959. Hún hefir kennt heimskautslandafræði á Dartmouth College og flytur framvegis fyrirlestra um Norðurlönd í landfræðideild skólans. Hún hefir einnig síðan 1939 verið bókavörður Stefánsson safnsins í Dartmouth (Stefansson Collection) og hefir umsjón með fyrirlestrahöldum um heimskautslöndin af safnsins hálfu, en þess verður nánar getið síðar. Frú Evelyn er félagi í ýmsum fræði- og rithöfundafélögum, svo sem The Society of Women Geographers and The Author's Guild.

Vilhjálmur ólst upp fram undir tvítugsaldur í íslenzku byggðinni í N.-Dakota, á landnámstíð hennar, þegar þar var enn að miklu leyti „óbyggðar landrýmið stóra“, sléttan víðfemt eyðimerkur haf; jafnframt kynntist hann af eigin raun baráttu frumbyggjanna, örðugleikum þeim, er þeir áttu við að glíma, og kröppum kjörum þeirra fram eftir árum. Mótaði æskuumhverfi hans og sú barátta hann með mörgum og varanlegum hætti, og var honum um leið ágætur undirbúningur undir ferðir hans og langdvöl í heimskautslöndunum, en þar urðu að sjálfsögðu margvíslegir erfiðleikar og vandkvæði á vegi hans. Sjálfur var Vilhjálmur sér þess vel meðvitandi, hve djúptæk áhrif æskustöðvar hans í N.-Dakota og frumbyggjalífið þar höfðu haft á hann, og kunni hann að meta það að verðleikum, eins og hann lét í ljós bæði í ræðu og riti.

Um það efni fór Vilhjálmur eftirfarandi orðum í mjög athyglisverðu bréfi, sem hann sendi æskuvini sínum og skólabróður (á háskólaárunum í Grand Forks), Guðmundi Grímsson, þáverandi héraðsdómara og síðar dómstjóra Hæstaréttarins í N.-Dakota, í tilefni af 50 ára afmæli íslenzka landnámsins þar í ríkinu, sem hátíðlega var haldið að Mountain, 1. og 2. júlí 1928.

„Þið haldið nú hátíðlegt afmæli landnáms, sem haft hefir sterk áhrif á líf okkar allra. Þau áhrif hafa, hvað flesta snertir, verið okkur til blessunar. Ég er að minnsta kosti þakklátur fyrir það, að þau ár mín, er ég var næmastur fyrir áhrifum, átti ég heima í nágrenni Mountain, einmitt á sjálfum frumbyggjaárunum.“ (Bréfið er birt á ensku í **Minningariti um 50 ára landnám Íslendinga í Norður-Dakota**, Winnipeg, 1929).

En einkum ritar Vilhjálmur ítarlega og eftirminnilega um æskuár sín í N.-Dakota í upphafskaflanum „Undirbúningur undir lífsstarf sem landkönnuður“ í bók sinni **Veiðimenn á hjara heims**, en það er þýðing á bók hans **Hunters of the Great North** (1922), og jafnframt fyrsta bindið (1937) af Ferðabókum hans, sem Ársæll Árnason, bóksali í Reykjavík, sneri á íslenzku og gaf út. Vilhjálmur fluttist, sem fyrr greinir, með foreldrum sínum frá Manitoba til N.-Dakota árið 1881, er hann var innan tveggja ára, og farast honum þannig orð um fyrstu ár sín suður þar:

„Uppvaxtarár mín, hin næstu tíu, voru á bændabýli í Norður-Dakota og varð ég á veturna að labba 4—5 km. í sveitaskólann, sem á þeim tímum stóð aðeins stuttan tíma ársins. En aðrir skólar voru til, í ýmsar áttir frá bænum okkar, og stundum tókst mér það, þegar einn skólinn hætti, að komast að nokkrar vikur í öðrum skóla, þegar það féll ekki á sama tíma að kennslu væri haldið uppi í þeim.

Eftir að faðir minn dó var jörðin seld og ég varð nú kúreki (cowboy) næstu fjögur árin, úti í óbyggðunum (wild land), en svo nefndum við preríur þær, sem ekki var farið að taka til ræktunar. Næstu nágrannar okkar voru 20—25 km. í burtu í ýmsar áttir frá norðaustri til suðausturs, en hve langt var til næsta nágranna í vestri vissi ég aldrei; það gat hafa verið 200—300 km.“

„Víðáttumiklu slétturnar voru fyrir mér hið fyrirheitna land ævintýranna,“ segir Vilhjálmur ennfremur, en metnaði sínum á þessum árum lýsir hann þannig:

„Fyrsta framaþrá mín, það ég bezt get munað, var að líkjast Buffalo Bill og drepa Indíána. Það var meðan ég var drengur heima í föðurgarði. Þegar ég varð kúreki og fór að stæla Buffalo Bill í klæðaburði, stakk skammbyssunni í beltið á hverjum morgni, rétt eins og hún tilheyrði hinum nauðsynlega fatnaði mínum, breyttist þetta hjá mér og nú varð Róbinson Krúsoe fyrirmyndin. Þetta hefir ekki horfið hjá mér síðan. Þegar ég tuttugu árum síðar fann áður óþekkt lönd og steig fæti mínum á eyjar, sem mannsfótur hafði aldrei stigið á áður, fann ég til hinnar sömu barnslegu gleði og á drengjaárunum, er mig dreymdi um það að ég flyti á skipsflaki að landi á minni eigin eyju eða heimsækti Róbinson Krúsoe á sinni eyju.“

Síðar gerir Vilhjálmur grein fyrir því, hvernig reynsla hans í N. Dakota, veiðiferðir af ýmsu tagi og þá eigi síður baráttan við veðurfarið, geysilega sumarhita annars vegar og vetrarhörkur á hinn bóginn, hafi í reyndinni orðið honum hinn ákjósanlegasti undirbúningur undir

veiðilíf hans og vetrarferðir í heimskautslöndunum.

En æskuumhverfið í N.-Dakota varð honum einnig áhrifaríkt með öðrum hætti. Fangvíð sléttan tók, eins og hann segir sjálfur, hug hans föstum tökum á þessum mikilvægu þroskaárum hans. Hún kynti undir ævintýraþrá hans og gaf draumum hans byr undir vængi. Íslendingasögur og aðrar íslenzkar fornsögur, sem hann heyrði föður sinn lesa í heimahúsum á vetrarkvöldum, að gömlum og góðum íslenzkum sið, og hann las sjálfur síðar, urðu honum einnig hvatning til dáða, eins og þær hafa verið Íslendingum öldum saman.

Á unglingsárunum vann Vilhjálmur ýmis sveitastörf, meðal annars sem kúreki, eins og hann gat um í frásögn þeirri í bók sinni, er vitnað var til. En snemma komu námshæfileikar hans í ljós, og þekkingarþorsti hans var takmarkalaus, enda las hann allt, sem hann komst yfir. Eftir barnaskólanám á Mountain og á öðrum skólum, sem hann átti kost á að sækja innan sveitar sinnar, stundaði hann nám á Ríkisháskólanum (University of North Dakota) í Grand Forks, en lauk þó eigi fullnaðarprófi þar. Varð brottför hans þaðan með all sögulegum hætti og mynduðust um dvöl hans þar margar sögur, sem rúm leyfir eigi að rekja á þessum vettvangi, þótt skemmtilegt væri. En um megintilgang sinn með skólagöngu á æðri skóla fer hann svofelldum orðum í fyrrnefndum inngangskafla sínum að **Veiðimenn á hjara heims:** „Fyrir mitt leyti hafði ég einsett mér að verða skáld og áleit skólamenntun nauðsynlegan undirbúning þess.“

Jafnframt náminu á Ríkisháskólanum í Grand Forks vann hann fyrir sér með ýmsum hætti, en skóladögum hans þar lauk á miðjum vetri 1902; fékk hann þá vinnu við dagblað í Grand Forks, og stuttu síðar gerðist það, að Demókratar í N.-Dakota útnefndu hann til þess að vera í kjöri af sinni hálfu sem fræðslumálastjóraefni þar í ríkinu (State Superintendent of Education). Sannleikurinn er sá, að hann var of ungur til þess að skipa þann sess, ef hann hefði verið kosinn, en til þess kom ekki, því að hann og allir hinir Demókratanna, er í kjöri voru, féllu við kosningarnar, enda voru þeir í miklum minni hluta í N.-Dakota á þeim árum. Þar með var lokið stjórnmálaferli Vilhjálms, en hvergi nærri námsferli hans, góðu heilli.

Haustið 1902 hóf hann nám á Ríkisháskólanum í Iowa (University of Iowa), og lauk prófum þar í fjögurra ára námsgreinum á svo stuttum tíma, að hann brautskráðist þaðan vorið 1903. Var þar um einstætt námsafrek að ræða.

Fyrir aðstoð þeirra Dr. Samuel Eliot og Rev. W. W. Fenn, leiðtoga Únítara kirkjunnar, sem kynnzt höfðu Vilhjálmi nokkrum árum áður og litizt vel á hann, hlaut hann nú námstyrk til frekara náms í Guðfræðideild Harvard-háskóla, þar sem Dr. Fenn var prófessor í guðfræði, en með þeim skilningi, að hann mætti breyta til um námsefni, ef til kæmi, þar sem hann taldi lítil líkindi á því, að hann gerðist nokkurn tíma prestur. Kom það einnig í

ljós, áður langt leið á daginn, að hugur hans hneigðist í aðra átt. Haustið 1904 hvarf hann frá guðfræðináminu, en innritaðist í mannfræðideild háskólans, enda hafði hann nú ákveðið að verða mannfræðingur. Lauk hann meistaraprófi í þeim fræðum á Harvard-háskóla 1906.

Um afstöðu Vilhjálms til trúmálanna skal því bætt við, að hann var alla ævi maður frjálslyndur í þeim efnum, átti jafnan hinn opna hug sannleiksleitandans á þeim sviðum sem öðrum. Á seinni árum varð hann félagsmaður í Leikmannafélagi Únítara (Unitarian Laymen's League) og í ráðgefandi nefnd þess, og einnig í kirkjulegum félagskap Únitara (Unitarian Fellowship) í Hanover. Var hans einnig mjög vel og sérstaklega hlýlega getið í nóvember (1962) hefti málgagns Únítara Universalista, **Register-Leader**, og áður í styttra máli í októberhefti fréttabréfs þeirra (**In Brief**).

Eins og fyrr getur, hneigðist hugur Vilhjálms fyrst að skáldskap, og birti hann á háskólaárum sínum í Grand Forks allmörg kvæði (vitanlega á ensku) í mánaðarriti háskólastúdenta. Hefi ég nýlega athugað þessi kvæði hans, og hefi í huga að rita um þau ítarlegar einhverntíma, en þau eru ljóðræn, með undiröldu djúprar íhygli, og bera því vitni, að hann var stórum meir en venjulegum gáfum gæddur á því sviði. Einu af þessum kvæðum hans, „Heimspeki tvítugs manns“ (Philosophy of a Man of Twenty) sneri dr. Sigurður Júlíus Jóhannesson á íslenzku fyrir allmörgum árum síðan, og kom þýðing hans fyrst í vestur-íslenzku vikublöðunum, en síðar í grein dr. Sigurðar „Framtíðarbókmenntir Íslendinga í Vesturheimi“ hér í ritinu (1951); er þýðing hans tekin upp sem sýnishorn ljóðagerðar Vilhjálms, og er á þessa leið:

Á sál mína leitar kennd í kvöld
sem kærleikur skaparans
í öndverðu gaf sem leiðarljós
í lífi hvers óbreytts manns:
Því ástin er lögmál — alheimsmál;
hver einasta sál það kann;
hún veitir því ytra veg og skraut
og vermir hinn innra mann.

Það stórt er að vinna sigursveig,
í sögunni dýrð og hrós,
í frægðarverkum og skörungsskap
að skína sem fagurt ljós.
En öll þau verðlaun, sem veröld á
frá valdhafa nokkurs lands,
ég fyrirlít — kýs mér konuást
í kóngsríki óbreytts manns.

Þó glaumurinn nafn mitt hefji hátt,
sú hæð er mér engin þægð;
því konunnar ást, sem óð minn söng,
skal aldreigi mæld við frægð.
Og engin virðing, sem veröld á
frá valdhafa nokkurs lands,
má komast til jafns við konuást.
í kjörum og líðan manns.

En bregðist himnesk og heilög ást,
og hlotnist ei þér né mér,
þá dyljum sorgir og dáið líf
með drengskap við hvað sem er.
Því þeir, sem fórnstalla byggðu bezt,
og brautsmiðir sérhvers lands
eru ‚kappar, sem hlutu‘ ei konuást
né kóngsríki óbreytts manns.

Í þessu sambandi má einnig minna á það, að á háskólaárum sínum í Harvard (1904) birti Vilhjálmur

tvær athyglisverðar ritgerðir um hinar nýrri íslenzkar bókmenntir í mikilsmetnu og kunnu amerísku bókmenntariti, **Poet Lore** í Boston, ásamt allmörgum þýðingum sínum á íslenzkum kvæðum. Nokkrar þeirra þýðinga, að fengnu leyfi þýðandans, tók ég upp í þýðingasafn mitt **Icelandic Lyrics** (1930), meðal þeirra hina snjöllu þýðingu hans á kvæði Bjarna Thorarensens „Veturinn“, sem einnig er í þýðingasafni mínu **Icelandic Poems and Stories (1943)...**

Annars voru í Vilhjálmi mörg veðrin á þessum árum, og verður því eigi betur lýst en í orðum sjálfs hans úr inngangskaflanum að **Veiðimenn á hjara heims:**

„Á þessum námsárum mínum breytti ég oft um stefnu. Skáldaórar mínir voru það lengi við lýði, að ég hafði kynnt mér nærri öll ensk ljóðskáld og hin helztu tveggja eða þriggja annarra mála. Ég samdi einnig nokkur ljóð, er birt voru í tímaritum skólanna. Það má segja, að þetta væri ekki hinn hentugasti undirbúningur undir það lífsstarf að veiða hvítabirni og rannsaka Íshafslönd. Ég er þó ekki viss um nema svo hafi verið. Landkönnuðurinn er **skáld athafnanna** (leturbr. greinarhöf.), og mikið skáld í sama hlutfalli sem hann er mikill landkönnuður. Hann þarf að vera ríkur að hugsjónum ekki síður en að hafa afl til að berjast móti stórhríðum.

Nálægt miðri skólaveru minni fór mér að verða það ljóst, að ljóðagerð er ekki aðeins til í orðum, heldur einnig í athöfnum. Ferð Magellans er jafnstórfenglegt hugsjónaverk eins og nokkurt af leikritum Shakespears. Lög náttúrunnar eru skáldverk, sem ekki eyðast.

Þessar hugsjónir gripu mig svo, að ég ákvað að gefa mig heldur að vísindum en skáldskap.

Ég valdi mér til náms þau vísindi, er fást við lífið á jörðinni. Nú urðu Keats og Shelley að víkja fyrir Darwin og Spencer. Mig dreymdi um það að finna einhver ný lögmál lífsins, sambærileg við framþróunarkenninguna. Loks takmarkaði ég nám mitt við mannfræðina — þau vísindi, sem fást við manninn og starf hans, en beina þó sérstaklega athygli sinni að því, sem hugsunarlausir menn kalla menningarsnautt fólk eða villimenn.“

Segir Vilhjálmur ennfremur frá því, að hann hafi nú um tveggja ára skeið lesið af kappi bækur um Afríku til þess „að fást við raunhæf rannsóknarstörf í hitabeltislöndum“ þeirrar álfu. En örlögin höfðu ætlað honum annað hlutskipti. Rannsóknarferðir hans áttu að liggja norður í heimskautslönd en ekki suður á hitabeltissvæði á meginlandi Afríku, eins og fljótlega kom í ljós. Þess var sem sé ekki langt að bíða, að hann varð **skáld athafnanna** í svo ríkum mæli og áhrifamiklum, að fáir einir komast þar til samjafnaðar. Verður nú saga rannsóknaferða hans rakin í megindráttum, en mjög stiklað á stóru, rúmsins vegna.

III.

Áður en hann hóf víðtækar ferðir sínar og rannsóknir á norðurvegum, fór Vilhjálmur tvær ferðir til Íslands, fyrri ferðina sumarið 1904, og dvaldist þá 6—7 vikur í Reykjavík,

lengstum á Landsbókasafninu, þar sem hann kynnti sér bækur og handrit. Um haustið hélt hann áfram námi í Harvard-háskóla, hafði nú snúið baki við guðfræðinni en helgaði sig allan mannfræðinni, sem nú hafði tekið huga hans föstum tökum. Hann hlaut námsstyrk frá Peabody-safninu, en auk þess vann hann fyrir sér sem fréttaritari **Boston Transcript.**

Næsta sumar (1905) fór hann aðra ferð sína til Íslands, að þessu sinni í vísindalegum erindum. Var ferð þessi að nokkru leyti farin á vegum Peabody-safnsins, en tveir skólabræður hans, John Hastings og Louis de Milhau, sem voru með í ferðinni, stóðu einnig fjárhagslega að henni. Dvöldu þeir félagar nærri þrjá mánuði á Íslandi og ferðuðust víða um landið. „Í þeirri ferð fór Vilhjálmur meðal annars út í Haffjarðarey, að ráðum séra Einars Friðgeirssonar á Borg, til þess að skoða gamla kirkjugarðinn þar, sem sjór var þá að brjóta, svo að mannsbein lágu þar sem hráviði. Þaðan höfðu þeir með sér 86 hauskúpur og nokkuð af beinum, en fundu enga beinagrind heila. Þetta beinasafn var síðan sent til Harvard-háskóla og síðar varðveitt við Peabody-safnið. Varð það frægt fyrir það, að ekki fannst ein einasta skemmd tönn í hauskúpum þessum öllum. Sýnir það, að tannskemmdir hafa verið óþekkt fyrirbrigði á Íslandi allt fram til siðaskipta." (Úr æviminningu Vilhjálms í **Morgunblaðinu** 28. ágúst 1962).

Í sambandi við frásögn sína um umrædda Íslandsferð þeirra félaga í bók sinni um Vilhjálm **Stefánsson: Prophet of the North** (1941), segir Earl Parker Hanson, höfundur hennar, að til þeirrar staðreyndar, að engar skemmdar tennur hafi fundizt í hauskúpunum í Haffjarðarey, megi, ef til vill, rekja uppruna ævilangs áhuga Vilhjálms á mataræði og sambandi mataræðis og heilsufars, en á því sviði gerði hann síðar mjög merkilegar rannsóknir og ritaði merkisrit um þau efni.

Segja má, að þessar ferðir Vilhjálms til ættlands síns hafi verið forspil að víðtækum rannsóknarferðum hans á Norðurslóðum. Og það var einmitt grein, sem Vilhjálmur hafði skrifað um fund Grænlands og landnám Íslendinga þar til forna í ameríska tímaritið **American Anthropologist**, er varð til þess, að honum bauðst þátttaka í íshafsleiðangri undir forystu bandaríska vísindamannsins Ernest de Koven Leffingwell og Danans Einars Mikkelsen, og var förinni heitið til Viktoríueyjar við austurströnd Kanada til þess að rannsaka vísindalega eðli og lífsháttu óþekktra Eskimóa á þeim slóðum. Tók Vilhjálmur þessu boði, en hvarf frá Afríkuferð sinni. Var hér um hina örlagaríkustu ákvörðun að ræða, er gjörbreytti framtíðarstarfi hans og æviferli.

Var það snemma vors árið 1906, að hann lagði upp í þennan fyrsta leiðangur sinn á Norðurslóðir, og var það hugmyndin, að hann og félagar hans mættust á Herschel-eyju, en svo fóru leikar, að skip félaga Vilhjálms náði þangað eigi áður en vetur gekk í garð. Einn og nærri févana var hann nú strandaður norður þar. Vafalaust hefði hann getað leitað á náðir Lögreglu-

liðs Norðvesturlandsins um vetrardvöl, en hann hafði lagt í þessa norðurför til þess sem mannfræðingur að rannsaka líf og hætti Eskimóanna á þessum slóðum, og nú ákvað hann „að dveljast meðal Eskimóa sem einn af þeim, til þess að læra mál þeirra og siði og kynnast þeim eins vel og auðið væri.“ Með þessari djörfu ákvörðun steig hann það spor, sem gjörbreytti æviferli hans um ókomin ár, og varð um allt hið ávaxtaríkasta í framtíðarstarfi hans. Hann dvaldi nú mánuðum saman meðal Eskimóa, lærði tungu þeirra og lifði lífi þeirra. Varð honum þessi vetrardvöl (1906—1907) í hópi þeirra um allt hin lærdómsríkasta, í rauninni ómetanlegur skóli fyrir seinni ferðir hans og rannsóknir í heimskautalöndunum, en frá því árið 1906 og fram til ársins 1918 dvaldi hann hvorki meira né minna en 10 vetur og 13 sumur norðan heimskautsbaugs, lengur en nokkur annar landkönnuður í þeim hluta heimsins.

Í næsta leiðangur sinn á Norðurslóðir fór Vilhjálmur 1908, ásamt með kanadíska náttúrufræðingnum dr. Rudolph M. Anderson, gömlum skólabróður sínum frá Iowa-háskóla. Var ferðin farin til rannsókna norður í heimskautslönd Kanada, en var kostuð af Ameríska náttúrufræðisafninu (The American Museum of Natural History). Voru þeir félagar fjögur ár í ferðinni. Dvaldi Vilhjálmur langvistum meðal Eskimóa og kynntist enn betur en áður lífi þeirra og háttum. Annars fóru þeir félagar víða um á þessum árum, könnuðu óþekkt landsvæði og kynntust Eskimóum, sem enn voru á steinaldar stigi.

Í þessum leiðangri fann Vilhjálmur norður á Viktoríueyju menn af kynstofni Eir-Eskimóa (þeir nefnast svo, af því þeir nota eir í verkfæri sín), sem voru miklu ljósari að hörundslit heldur en aðrir Eskimóar, og að ýmsu leyti frábrugðnir þeim um lifnaðarhætti.

Vilhjálmur hafði, eins og þegar er gefið í skyn, frá því á skólaárum sínum kynnt sér gaumgæfilega heimildir og frásagnir um landnám Íslendinga á Grænlandi og um Vínlandsfund og ferðir þeirra, og hafði mikið um það hugsað, hver orðið hefðu endalok Íslendinga á Grænlandi. Kom honum nú í hug, að hér kynni að vera fundin lausn þeirrar torráðnu gátu, að menn úr íslenzku byggðunum í Grænlandi kynnu að hafa flutzt vestur á bóginn, blandazt þar Eskimóum, og væru þessir „björtu“ (hvítu) Eskimóar afkomendur þeirra. Fyrstu kynnum sínum af þessum frumstæða kynstofni lýsir Vilhjálmur á þessa leið í bók sinni **Meðal Eskimóa** (þýðing Ársæls Árnasonar):

„Með því að komast til þessa fólks, hafði ég náð því marki, sem ég hafði þráð heitast í lífi mínu og barizt fyrir árum saman. Og minningin um fyrsta daginn meðal þess er mér ljúfari en nokkuð annað og mun ég minnast hans með fögnuði meðan ég lifi. Þetta voru ekki skáldlegir draumórar, heldur veruleikinn sjálfur. Við höfðum horfið, vakandi og með fulla skynjun, frá tuttugustu öldinni og inn í frumöldina. Milli menningar þessara Eskimóa og New York-búa var að minnsta kosti tíu þúsund ára millibil, þó að hvorirtveggja ættu heima á sama meginlandinu. Hér voru ekki leifar frá

steinöldinni, heldur steinöldin sjálf. Hér voru steinaldarmenn með sömu verkfæri, sömu hugsanir, sömu framkomu og forfeður vorir endur fyrir löngu. Hér þurfti ég ekki að vera með neinar getgátur, heldur aðeins að nota sjón mína og heyrn. Fólkið var hið alúðlegasta, bæði menn og konur, tók okkur opnum örmum, bauð okkur inn í híbýli sín og talaði við okkur.

Málið var ekki frábrugðnara máli Mackenzie-Eskimóa en svo, að við skildum strax hverir aðra og töluðum saman fullum fetum. Það mun sjaldan hafa borið við í sögunni, að fyrsti hvíti maðurinn, sem kemur til frumstæðs fólks, talar við það á móðurmáli þess. Því var þessi viðburður alveg sérstakur fyrir mig. Við gátum strax farið að ræða um sameiginleg áhugamál og áður en langt um leið var ég orðinn sem einn af þeim.“

Vilhjálmur heldur áfram frásögn sinni, og kemur nú að þeirri hlið málsins, sem snýr að okkur Íslendingum:

„Síðustu ár höfðu verið erfiðir tímar hjá þessum kynflokki. Áður fyrri hafði mikið verið dansað hjá þeim og áttu þeir margar trumbur. Nú var ekki til nema ein trumba. Glaðasólskin var og hlýtt veður, og meðan verið var að koma upp húsinu (danshúsinu), hljóp einn þeirra heim eftir trumbunni. Þá hófst skemmtunin og söng ung stúlka fyrir okkur og var trumban knúð undir söng hennar. Nokkuð var þetta með öðrum hætti en hjá hinum vestlægari Eskimóum. Söngljóðin voru misjöfn, en hún fór mjög vel með þau. Eitt þeirra virtist mér að kveðandi líkjast norrænu fornskáldakvæði. Sjálf var stúlkan nokkuð ljós yfirlitum, af Eskimóa að vera, með langa og granna fingur, sem annars er ekki að finna nema hjá Alaska-kynblendingum. Hér datt mér allt í einu í hug norrænu landnemarnir á Grænlandi, og kem ég að því efni seinna.“

Tilgáta Vilhjálms um uppruna þessara „hvítu“ Eskimóa, vakti, að vonum, á sínum tíma geysimikla athygli og jafnframt deildir meðal vísindamanna, en hugkvæmni lýsir tilgáta þessi, hvað sem öðru líður, og Vilhjálmur rökstuddi hana ítarlega í ritum sínum.

Hún varð Guttormi skáldi Guttormssyni tilefni gamanljóðsins „Hvítir Eskimóar“, sem að vísu er aðeins tvö vísuorð, en smellin og snjöll:

Eftir Vilhjálms utanför til Eskimóa
hvítu fólki fór að snjóa.

Fyrir nokkrum árum urðum við Vilhjálmur samferða á járnbrautarlest frá Fargo til Grand Forks í N. Dakota. Bar margt á góma, og meðal annars bárust „hvítu“ Eskimóarnir í tal. Minnti ég Vilhjálm á ofannefndar ljóðlínur Guttorms og fór með þær. Hafði Vilhjálmur mjög gaman af þeim og bað mig að senda sér þær, og gerði ég það í bréfi stuttu síðar. Um hitt þarf ekki að fjölyrða, að Guttormur skáld kann manna bezt að meta hin miklu afrek Vilhjálms, og vel er Nýja-Ísland sæmt af þeim sonum sínum, skáldbóndanum víðkunna og stórbrotna á Víðivöllum við Íslendingafljót og landkönnuðinum mikilhæfa og heimsfræga, Vilhjálmi frá Hulduárhvammi í Árnesbyggð.

Þessi leiðangur þeirra Vilhjálms og Andersons varð víðfrægur, og hinn merkilegasti fyrir margra hluta sakir, enda kvað forstöðumaður Ameríska Náttúrufræðisafnsins, dr. Henry Fairfield Osborn, svo sterkt að orði um hann, að enginn leiðangur, sem safnið hefði staðið að, hefði borið jafn giftusamlegan árangur. (Sjá formála hans að þýðingu Ársæls Árnasonar af bók Vilhjálms **Meðal Eskimóa**, 1938).

Fjarri fór þó, að þar með væri lokið sögulegum og ávaxtaríkum rannsóknarferðum Vilhjálms í heimskautslöndunum. Sumarið 1913 lagði hann, á vegum Kanadastjórnar, upp í leiðangur, sem hafði með höndum um fjögurra ára skeið fjölþættar vísindalegar rannsóknir í norðurhéruðum Kanada og Alaska. Rannsökuðu þeir Vilhjálmur og félagar hans ókunn landsvæði, mældu hafdjúpin og fundu ný lönd. Meðal annars ferðaðist hann í þeirri ferð langar leiðir á rekís, og var þar um algera nýlundu að ræða. Margvíslegir erfiðleikar og miklar hættur urðu, að vonum, á vegi þeirra félaga, og þar við bættist, að sumir ferðafélagar Vilhjálms brugðust trausti hans, óhlýðnuðust með öllu boðum hans sem foringja fararinnar og risu upp gegn honum. Verður sú saga ekki rakin hér, en hana geta menn lesið í ferðabókum Vilhjálms.

Hvað sem því líður, þá var rannsóknarferð þessi, frá vísindalegu sjónarmiði, hin árangursríkasta á mörgum sviðum, og markaði í rauninni tímamót í rannsóknum heimskautslandanna, þar sem Vilhjálmur hafði nú svo áþreifanlega sýnt í verki og sannað með langri eigin reynd þá kenningu sína, að hvítir menn gætu lifað í heimskautslöndunum við sömu kjör og íbúar þeirra, ef hinir fyrrnefndu semdu sig að háttum hinna síðarnefndu. En einmitt í þessari kenningu var fólginn hinn sérstæði og mikilvægi skerfur Vilhjálms til landkönnunarferða og rannsókna á Norðurslóðum.

Að loknum þessum leiðangri Vilhjálms sæmdi ameríska Landfræðifélagið (The National Geographic Society) hann mesta virðingarmerki sínu, Hubbard gullmedalíunni svonefndu, og höfðu þeir heimskautafararnir Peary og Amundsen einir hlotið hana á undan honum. Í veizlu, sem félagið hélt Vilhjálmi til heiðurs, þegar honum var afhent heiðursmerkið, fluttu tveir frægustu norðurfarar Bandaríkjanna, þeir Peary admirall og Greely herforingi ræðu, og fóru um afrek Vilhjálms hinum mestu lofsyrðum. Komst Peary, meðal annars, svo að orði um Vilhjálm:

„Ég ætla ekki að gefa hér neitt yfirlit um starf hans. Það mun hann gera sjálfur. En ég leyfi mér aðeins að geta þess, að hann hefir bætt meira en 350,000 ferkílómetrum við landabréfin á þessum svæðum — meira en nokkur einn maður annar um mörg herrans ár hefir gert. Hann hefir mælt strandlengju þriggja eyja, sem voru algerlega óþekktar áður, og athuganir hans á öðrum svæðum, svo sem að hafa staðfest legu landgrunnsins, fyllt upp í óþekktar eyður í eyjahafinu og það sem honum hefir áunnizt með að auka þekkingu okkar á þessum svæðum, er í rauninni ekki hægt að meta að verðleikum.“

Ennfremur fórust Peary þannig orð: „Afrek Vilhjálms eru í því falin, að hann hefir lært það, hvernig ætti að haga sér á Íshafs-svæðunum og notfært sér þekkingu sína stig af stigi. Hann hefir reynt og prófað þangað til hann vissi, hvernig fara átti að við hvert viðfangsefni sem var á Íshafssvæðunum. Starfsaðferð hans var sú að nota heila og gáfur, þol og viljaþrek hvítra manna og auka þar við veiðilist, eða, ef svo mætti að orði komast, heimskautslist Eskimóa — að komast á það lag að lifa af því, er svæði þau, sem hann fór um, höfðu að bjóða, að geta notfært sér hvaðeina það, sem hægt var að afla sér innan um ísauðnir og fannkyngi — og jafnframt að framkvæma þau rannsóknarstörf, er hann ætlaði sér."

Hér er ágætlega lýst grundvallandi kenningum Vilhjálms og starfsaðferðum hans á Norðurslóðum, og hér kemur einnig fram það meginatriði í landkönnunarferðum hans, að hann beitti alltaf vísindalegum aðferðum í þeim ferðum sínum. Enda er það haft eftir honum, að þegar hann var að því spurður, og það kom oft fyrir, hvers vegna hann hefði ekki farið alla leið til Norðurheimskautsins, þá hafi hann svarað: „Ég er vísindamaður en ekki ferðamaður."

Þar sem sögulegur umræddur leiðangur Vilhjálms var farinn á vegum Kanadastjórnar, fer vel á því að minna á eftirfarandi ummæli Sir Roberts Laird Borden, þáverandi forsætisráðherra Kanada:

„Sá hefir orðið árangur leiðangursins meðal annars, að við Kanada hefir verið bætt landsvæðum svo þúsundum ferkílómetra skiftir, mikið og stórmerkilegt efni fyrir vísindin hefir verið unnið, víðáttumikil, óþekkt svæði hafa verið rannsökuð og mörgum villukenningum verið eytt viðvíkjandi landsháttum í norðurvegi." (Ofangreindar tilvitnanir eru teknar úr inngangsköflunum í þýðingu Ársæls Árnasonar að fyrsta bindi rits Vilhjálms **Heimskautslöndin unaðslegu (The Friendly Arctic)**, 1938).

Á víðtækum ferðum sínum og í hinni löngu dvöl norður í heimskautslöndunum komst Vilhjálmur oft í krappan dans, og var margsinnis talinn af. Sem betur fór, komst hann þó jafnan heill á húfi úr þeim heljargreipum.

IV.

Vilhjálmur hætti rannsóknarferðum sínum á norðurvegum árið 1918, þegar hann var innan við fertugt, og helgaði síðan fágæta starfskrafta sína, í ræðu og riti, þeirri þörfu viðleitni að fræða umheiminn um heimskautslöndin, hina miklu möguleika þeirra og þær orku- og auðlindir, sem þau búa yfir. Sú bók hans um það efni, sem vakið mun hafa mesta athygli, var **The Friendly Arctic** (Heimskautslöndin unaðslegu), er fyrr var nefnd. Útkoma þeirrar bókar á enskunni (1921) vakti jafnframt miklar deilur, því að hinar nýju kenningar Vilhjálms um heimskautslöndin, sem hann vegsamaði í þessari bók sinni og öðrum ritum og ræðum, brutu algerlega í bág við hefðbundnar skoðanir og rótgróna hleypidóma í þeim efnum, og varð hann því fyrir hörðum árásum af hálfu fylgjenda þeirra skoðana.

„Aðal umræðuefni hans", eins og stórblaðið **New York Times** sagði í hinni ítarlegu og merkilegu æviminningu sinni um Vilhjálm (27. ágúst 1962), „voru þau, að Norðurheimskautslöndin væru ekki ægilegur illvættur, eins og þeim hafði verið lýst af öðrum, heldur vinalegir og byggilegir staðir, með geysilegum ótæmandi auðlindum, og að þau yrðu í framtíðinni krossgötur í ferðum umhverfis jörðina (global crossroads)."

Framan nefndar kenningar Vilhjálms um heimskautslöndin voru þá einnig meginefnið í mörgum bókum hans, ritgerðum hans, ræðum og fyrirlestrum svo þúsundum skipti, en hann var bráðsnjall ræðumaður, sem tók lesendur sína föstum tökum, enda hafði hann þegar á háskólaárum sínum í Grand Forks getið sér mikið orð fyrir ræðumennsku og rökfimi.

Réttilega hefir Vilhjálmur einnig verið nefndur „Spámaður Norðursins". Spádómar hans í hinni frægu bók hans **The Northward Course of Empire** (Í norðurveg), sem út kom 1922, hafa þegar rætzt í ríkum mæli. Hann vakti manna fyrstur athygli á auðlindum og framtíðarmöguleikum kanadíska heimskautslandsins. Flugferðirnar yfir Norðurheimskautið, sem hann spáði fyrir mörgum árum, að koma myndu, eru nú orðnar daglegur viðburður. Sama máli gegnir um spádóm hans um siglingu kafbáta undir heimskautsísnum. Hann opnaði heiminum ný lönd á norðurvegum, já, nýja framtíðarveröld á þeim slóðum. Því segir Þorsteinn Þ. Þorsteinsson réttilega í fyrrnefndu kvæði sínu um Vilhjálm:

Úr norðursins leiftrandi ljóma
þú lýsigull þekkingar grófst.
Með mannkynsins merkustu sonum
þú menningarvísindin hófst.
Sem skammdegið norðurljós lýsa,
þú lýsir upp eyðurnar þær,
sem þjóðirnar þekkja á morgun,
en þekkti ei heimur í gær.

Vegna hinnar löngu reynslu Vilhjálms í norðurferðum og víðtækar sérþekkingar hans á heimskautslöndunum, var áratugum saman til hans leitað um fræðslu og holl ráð í þeim efnum bæði af hálfu opinberra aðila í Bandaríkjunum og flugfélaga. Rússar urðu þó enn fyrri til þess að notfæra sér kenningar hans um heimskautslöndin sér til mikillar gagnsemdar.

Vilhjálmi Stefánssyni var íslenzk bókhneigð í blóð borin, og sjálfur var hann óvenjulega snjall rithöfundur. Dr. Isiah Bowman, framkvæmdastjóri ameríska Landfræðifélagsins, hefir lýst málfari hans og stíl með þessum orðum: „Stefánsson gerir hvaða sögu sem er hrífandi, hvort sem hann segir hana munnlega eða færir í letur. Eðlisávísun hans gerir honum þetta létt, því að hann er af íslenzkum þjóðstofni." („Vilhjálmur Stefánsson", **Árbók Háskóla Íslands**, 1929, 1930).

Hann var að sama skapi mikilvirkur rithöfundur. Eftir hann liggja 24 bækur og yfir 400 ritgerðir. Auk bóka hans, sem þegar hafa verið nefndar, má draga athygli að þessum: **My Life with the Eskimo** (Meðal Eskimóa, 1913), stytt útgáfa 1927, **Unsolved Mysteries of the Arctic** (Torráðnar gátur úr Norðurvegi, 1938), **Ultima Thule** (1940), **Greenland** (Grænland, 1942) og **North-**

west to Fortune (Hamingjuleit í norðvesturátt, 1958), auk annarra, sem síðar verða taldar. En allar eru bækur hans gagnfróðlegar, efni þeirra löngum eggjandi til umhugsunar, og ritsnilldin söm við sig.

Í norðurferðum sínum sýndi Vilhjálmur fram á það, að hægt væri að lifa góðu lífi og heilsusamlegu á kjöti einu saman, og þegar efasemdir komu fram um sannleiksgildi þeirra kenninga hans, sannaði hann þær, eftir að heim kom úr norðurferðunum, undir eftirliti læknadeildar Cornell-háskóla og Russelstofnunarinnar. Hann skrifaði einnig merkar bækur um næringarfræði — mataræði — og má í því sambandi sérstaklega nefna bók hans **Not by Bread Alone** (Ekki á einu saman brauði, 1946), aukin og endurskoðuð útgáfa 1956, enda var hann brautryðjandi á sviði næringarfræðinnar. Má ennfremur í því sambandi nefna aðra bók hans frá síðustu árum: **Cancer: disease of civilization?**, 1960, og eru niðurstöður hans þar sem endranær hinar athyglisverðustu.

Vilhjálmur var sístarfandi og síritandi, þótt kominn væri á níræðisaldur, og rétt áður en hann lézt hafði hann lokið við frumritið af sjálfsævisögu sinni. Er ekki að efa, að hún verður skemmtilegt rit og fróðlegt að sama skapi, svo margt óvenjulegt og sögulegt hafði drifið á daga höfundarins, og hann, hins vegar, gæddur frábærum frásagnarhæfileikum.

Eitt af afrekum Vilhjálms var söfnun hins mikla bókasafns hans um heimskautslöndin, hið stærsta eða næst stærsta slíkt bókasafn í heiminum, en í því eru nú yfir 26,000 bindi, álíka mikill fjöldi bæklinga, auk handrita og annars efnis. Vann Vilhjálmur að bókasöfnun áratugum saman, og útheimti hún geysimikla vinnu, og fjárútlát að sama skapi. En þar er þá líka um að ræða ómetanlegan fjársjóð fyrir eftirtímann. Safnið, sem heitir, eins og vera ber, Stefansson Collection, er nú í eign Darmouth College í Hanover, New Hampshire, þar sem Vilhjálmur var búsettur hin síðari ár, eins og áður er getið. Safnvörðurinn er ekkja hans, frú Evelyn Stefánsson, og gæti það ekki verið í betri höndum. Hún er einnig ritstjóri tímarits, sem safnið gefur út, **Polar Notes**, og fjallar, eins og nafnið gefur til kynna, um heimskautslöndin og skyld efni.

Vilhjálmur Stefánsson stóð djúpum rótum í íslenzkri menningarmold og var tengdur Íslandi traustum böndum, enda dró hann aldrei dul á það, að hann væri Íslendingur að foreldri, ætt og uppruna. Hann hafði einnig mikinn áhuga á íslenzkum málefnum, og var á sínum tíma mikill hvatamaður þess, að flugferðir milli Norðurálfu og Vesturheims lægju um Ísland. Kom hann til Íslands árið 1936 í þeim erindum að semja við íslenzku ríkisstjórnina um flugferðir yfir hafið af hálfu bandaríska flugfélagsins Pan American Airways. Alls fór hann fjórar ferðir til Íslands, seinast árið 1949, ásamt konu sinni, í boði íslenzku ríkisstjórnarinnar.

Vikið hefir þegar verið að áhuga hans á íslenzkum bókmenntum. Auk þess ritaði hann margt um Ísland, meðal þess hina merku bók sína

Iceland: The First American Republic (1939), og vann með henni og öðrum ritum hans um það efni ágætt kynningarstarf í Íslands þágu, því að það liggur í augum uppi, hve mikils virði það var ættlandi voru og þjóð að eiga slíkan formælanda og Vilhjálmur var á erlendum vettvangi. Naut hann einnig að verðleikum mikillar vinsælda og virðingar heima á ættjörðinni. Margar bækur hans, og sumar hinar merkustu, hafa og verið þýddar á íslenzku, og urðu þar víðlesnar sem annars staðar. Þessar eru helztar þeirra þýðinga: **Ferðabækur Vilhjálms Stefánssonar**, sem Ársæll Árnason þýddi og gaf út: **Veiðimenn á hjara heims**, 1937, **Meðal Eskimóa**, 1938, og **Heimskautslöndin unaðslegu**, I-III, 1938—1939, er allar komu út í Reykjavík, og voru þær gerðar með sérstöku leyfi höfundar. Ennfremur þýddi Ársæll og gaf út í Reykjavík 1942 bók Vilhjálms **Ultima Thule**. Torráðnar gátur úr norðurvegi. Í tilefni útkomu þýðingarinnar skrifaði dr. Jón Dúason merkilega grein sína um Vilhjálm í **Eimreiðina**, sem áður var vikið að. Áður, 1927—1928, hafði komið út á vegum Hins Ísl. Þjóðvinafélags þýðing eftir Baldur Sveinsson á riti Vilhjálms **The Northward Course of Empire** (Í norðurveg). Og þegar þetta er ritað, barst greinarhöfundi tilkynning um það í íslenzkum blöðum, að nýkomin væri út í Reykjavík þýðing á bók eftir Vilhjálm undir heitinu **Hetjuleiðir og landafundir**, þýdd af Ársæli og Magnúsi Árnasonum, en það mun vera bók hans **Great Adventures and Explorations**, sem út kom á frummálinu 1947.

Þótt Vilhjálmur yrði, eins og nægilega hefir sagt verið, að heyja harða baráttu fyrir skoðunum sínum við rótgróna hleypidóma og vanþekkingu um heimskautslöndin, féllu honum, að verðleikum, í skaut margar og fágætar heiðurs viðurkenningar. Margir háskólar, meðal þeirra Ríkisháskólinn í Norður-Dakota, Fylkisháskólinn í Manitoba (Univ. of Manitoba) og Háskóli Íslands sæmdu hann heiðursdoktorsnafnbótum, og fjöldi landfræðifélaga og annarra vísindafélaga kusu hann heiðursfélaga sinn eða heiðruðu hann með öðrum hætti.

Dr. Vilhjálmur Stefánsson var heimsborgari í fyllstu og sönnustu merkingu þess orðs. Lýsti það sér í því, að bækur hans höfðu verið þýddar á ekki færri en tíu tungumál; ennfremur kom það fram í þeim víðfeðma mannúðaranda, sem svipmerkir rit hans, og þá ekki sízt vegna hinna ávaxtaríku rannsóknarferða hans og kenninga, sem náðu víðsvegar um lönd, og segja má, að snert hafi mannkynið í heild sinni. Eins og honum var lagið, hitti Stephan G. Stephansson afburðavel í mark í kvæði sínu til Vilhjálms, ortu 1925:

Víkkað hefir þú, Vilhjálmur,
veröld manna,
þú hefir hrímtröll hamið.
Norður-norna
næturgestur
og vætta vetrarríkis.

Í frændsemi við firnindi
og fjarlægð ertu —
ert mögur Morgunlands
og í ætt
við yzta norðurs
sex mánaða sólskin.

Vilhjálmur hafði einnig um langt skeið verið maður heimsfrægur. Kom það ljóst á daginn við fráfall hans, hve frægð hans stóð víða og traustum fótum. Hin víðlesnustu blöð víðsvegar um Norður- og Vesturálfuna fluttu lofsamlegar og ítarlegar æviminningar um hann og mikilvæg störf hans, og mörg þeirra einnig ritstjórnargreinar um hann. Vísindamenn og vísindafélög út um allan heim vottuðu honum virðingu sína og þökk, meðal annars í Sovíetríkjunum, þar sem bækur hans voru mjög útbreiddar og hann naut mikils álits. Framkvæmdastjóri Hins konunglega brezka landfræðifélags í Lundúnum (The Royal British Geographical Society), dr. Laurence P. Kirwan, er var Vilhjálmi persónulega kunnugur, taldi hann um allt jafnoka norska heimskautafarans Fridtjofs Nansen og Bandaríkjamannsins Peary. Eðlilega var Vilhjálms mjög víða getið í blöðum í Bandaríkjunum og Kanada, bæði í æviminningum og ritstjórnargreinum.

Heima á Íslandi vakti andlát dr. Vilhjálms Stefánssonar eðlilega mjög mikla athygli; öll dagblöðin í Reykjavík birtu langar greinar um hann, sem fóru um hann mörgum og verðskulduðum lofsyrðum. En hugur íslenzku þjóðarinnar til Vilhjálms, aðdáun hennar á afrekum hans og þakklæti fyrir það, hve mikið hann hafði aukið á hróður hennar út um lönd, ætla ég, að komi ágætlega fram í snjöllu kvæði, „Vilhjálmur Stefánsson, norðurfari", sem Jakob Thorarensen, eitt af höfuðskáldum íslenzkum, sem nú eru uppi, orti til Vilhjálms 1930, er það fréttist, að hans væri von til Íslands, sem varð þó eigi að því sinni, en þessi eru lokaerindi kvæðisins:

Byrgður nótt og snævi snivinn
sneiðstu veröld rausnargjöf;
bjartra töfra blysum hrifinn
blésfu lífi í „dauðahöf".
Móti hverju grettu gini
gekkst þú djarft og brostir við,
gerðir þér að virktavini
viðsjá flesta um norðursvið.

Vart í spor þíns vaskleiks skefur,
víðáttunnar hrausti þegn;
storðir þínar stækkað hefur
stormur hver, sem blés þér gegn.
Eftir frera og öldurótið
unna svali fylgir þér.
Ísland þekkir ættarmótið
og að fullu helgar sér.

(Heimildir: Við samningu þessar greinar hefi ég, auk rita þeirra, sem vitað er til, einkum stuðzt við bækur Vilhjálms sjálfs bæði á frummálinu (enskunni) og í íslenzkum þýðingum, og sérstaklega haft mikið gagn af prýðilegri bók Earls P. Hanson: **Stefansson Prophet of the North** (1941), sem er hin öruggasta heimild eins langt og hún nær. Einnig ber að geta bókar Guðm. Finnbogasonar **Vilhjálmur Stefánsson,** Reykjavík, 1927. — R. Beck).

GÍSLI JÓNSSON:

Hagalagðar

Svipmyndir á ferð

Fjöllin blá
faldin hvítu á tindum,
býli smá
beltuð grænum rindum,
líkt og útsaums broshýr blómarún
blasa við hin iðjagrænu tún,
út við strönd og upp að heiðarbrún
öndhverf speglast þau í hafsins lindum.

Dagur skín,
dimm eru skörð í fjöllum,
fossinn hvín
fram af hamrastöllum.
Ekkert heiðageimsins raskar ró,
ráfar sauðkind ein um brúnan mó,
seitlar lind úr mjúkri mosató,
gullbrydd skýin svífa ofar öllum.

Æskutíð
ellin tíðum gleymir,
hugarsmíð
helgimynd þó geymir.
Þar er ekkert utan moldarbarð,
öreytt það sem fyrr þar var og varð,
tálmynd fyllir týndra vona skarð.
Svo fer þeim, er glæsta drauma dreymir.

Bréfið

Hún beið út við hliðið svo broshýr ung og fögur.
Hún átti von á bréfi —
á því var enginn efi —
af fyrri daga fundum þó færu engar sögur.

En pósturinn gekk framhjá. Það kemur kannske á morgun.
Svo dagur leið af degi,
að bréfið birtist eigi.
Og vonin var að eina, sem hann eftir lét í borgun.

Hugleiðing útaf ljóðakveri

Ég las í kyrþey ljóðin
og lágstemmd fundust hljóðin,
þó engin brek né bull.
En bak við kerskibrosið
samt blóma leit ég flosið
og dýrra drauma gull.

Á söngsins sumarheiðum,
á söngsins undraleiðum
eru aðeins tónar tólf.
En ljóð á auð af orðum,
sem engum markast skorðum,
og hvorki á hvolf né gólf.

Hreint ljóð er söngur sætur,
í sefa er hlær og grætur,
og gátur lífs fær greitt.
Eins kviða hljóms er kvæði
er krýnir hljómsvið bæði:
Það alt er tvennt og eitt.

Eftir flóðið

Ef Guð skyldi vera að gægjast
um gluggann sinn niður á jörð,
þá myndi hann sjá, að alt er eins
og áður var fyrir Flóðið.
Og honum mundi ekki hægjast
að horfa á blóðstokkinn svörð.
En úr því að flóðið varð ekki til neins,
og enn er eins spillt í oss blóðið —
til hvers er þá Guð að gægjast?

Sjónhverfing

Við segjum að sólin gangi
til sængur, er dimmir af nótt,
og þessvegna þurfi að vera
alt þögult á jarðríki og hljótt.

En sólin er sífelt á verði,
hvort svartnætti er eða hregg.
Það er jörðin, sem yptir öxlum
og andlit snýr upp að vegg.

Já, hversvegna?

Í æsku söng ég sorgaróð,
þótt sólin skini að morgni dags.
En nú er æviharpan hljóð,
og hvorki glatt né dapurt ljóð
í huga leitar lags.

Hví söng ég ekki um ást og vor
og öll vor blómum stráðu spor,
en geymdi elliárum það,
sem endur fyrr um sorg ég kvað?
— Ég vissi ei hvað var hvað.

GUTTORMUR J. GUTTORMSSON:

Sigurverkið

(Sjónvarpsþáttur)

Hvítt svefnherbergi — dyr til vinstri handar — gluggi til hægri. Á borði undir glugganum logar á kerti, þetta er um nótt. Úr, sem liggur á borðinu heyrist ganga. Fremst á leiksviðinu er rúm með hvítri ábreiðu — höfðalagið við vegginn til hægri. Í rúminu liggur maður hreyfingarlaus og náfölur. All langt hlé unz ljósið hoppar upp af kertinu og deyr. Dauf birta af tunglsljósi lýsir inn um gluggann. Eftir stutta stund þagnar úrið sem heyrzt hefur ganga. Löng og djúp þögn.

Læknirinn og konan, bæði hvítklædd, koma inn, hljóðlega — nema staðar hjá rúminu.

Konan (litast um): Hví er svona dimmt?

Læknirinn: Það hefur dáið á kertinu.

Konan: Eitthvað hefur gerzt.

Læknirinn (bendir á manninn í rúminu): Sjáðu.

Konan (óttaslegin): Er hann dáinn?

Læknirinn: Ég veit ekki hvað ég á að segja um það. Menn byrja að deyja þegar þeir fæðast. Þeir deyja ekki allt í einu.

Konan (rólegri): Er hann ennþá lifandi?

Læknirinn: Hann mundi af flestum talinn dauður. Læknar gera mjög lítið af því að lífga þá menn við, sem dauðir eru.

Konan: Þeir geta ekki lífgað þá við sem sálin hefur yfirgefið.

Læknirinn: Jú, með því móti að lofa sálinni að koma aftur í líkamann. Margar sálir, sem yfirgefa líkamann, vilja ekki koma í hann aftur. En auðvitað — sál, sem hefur verið mjög hamingjusöm í líkamanum, kemur í hann aftur ef hún á kost á því og önnur sál verður ekki fyrri til að stökkva í hann. Læknar vita að það er ekki háskalaust að lífga þá sem dauðir eru. Þeim er vorkunn, þeir vilja ekki taka á sig ábyrgðina.

Konan: Mundir þú vilja endurlífga líkama mannsins míns, ef ég tæki á mig ábyrgðina?

Læknirinn: Já. En þú gengur þess ekki dulin að það getur verið hættulegt. Látum okkur sjá. Var þessi maður hamingjusamur í samfélagi við þig?

Konan: Já, við vorum bæði hamingjusöm, þó hann væri sjúklingur. Hann var sá góði.

Læknirinn: Gaf hann sér sjálfur nafnið sá góði?

Konan: Nei. Ég.

Læknirinn: Margir vondir eru með góðu nafni; margir góðir með vondu nafni.

Konan: Fyrri maðurinn minn hét og var sá vondi.

Læknirinn: Var fyrri maðurinn þinn, „sá vondi“, hamingjusamur í hjónabandinu?

Konan: Nei.

Læknirinn: Að því er mikil bót — hann sækist þeim mun síður eftir að koma til baka. En af því seinni maðurinn þinn var góður, getur kannske „sá vondi“ viljað komast í líkama hins góða sér til sáluhjálpar með það fyrir augum að byrja nýtt og betra líf.

Konan: Ég mundi ekki vilja fórna mér fyrir þá sáluhjálp. En sannarlega er það ekki líklegt að hann vildi koma aftur í þeim tilgangi að verða nýr og betri maður.

Læknirinn: Hann getur þótzt hafa margt ósagt og ógert af því illa.

Konan: Það er líklegra.

Læknirinn: Það er sennilega bezt að láta svo vera sem komið er. Þú sérð í hvaða vanda læknar eru í slíku tilfelli sem þessu, jafnvel þó aðrir taki á sig ábyrgðina.

Konan: Já, ég veit það. En það hlýtur að vera ógurlegur ábyrgðarhluti að varna góðri sál að koma aftur í sinn líkama og láta gott af sér leiða — meiri ábyrgðarhluti en hitt að gera hinum vonda það mögulegt að koma aftur í líkamann til að vinna illt.

Læknirinn: — Ekki sízt vegna þess að líkaminn læknast að fullu í dauðanum, og þegar sálin, hver sem hún er, kemur í hann aftur er hann alheilbrigður og hæfur til stórra athafna.

Konan: Ég ætla að treysta því að hin góða sál nái að koma aftur í sinn heilbrigða líkama.

Læknirinn: Í því liggur háskinn að hinn komi í staðinn.

Konan: Sé sá veikari sterkari í hinu góða en sá sterki er í hinu illa, þá sigrar sá góði.

Læknirinn: Margir gera gott og margir gera illt án þess þeir viti það sjálfir, heldur aðrir.

Konan: Menn eiga enga sök á né laun skilin fyrir það sem þeir gera ósjálfrátt.

Læknirinn: Og margir gera gott og margir gera illt, þó enginn nema þeir sjálfir viti hver gerir það. Þessir menn fara á mis við einstaklings og almennings álit og engin ályktun verður af þeim dregin. Samt verkar það sem þeir aðhafast á allt umhverfið.

Konan: Þetta nær ekki til þeirra tveggja manna sem hér eru til umræðu. Þeir komu, hvor í sínu lagi, í ljós með það sem þeir höfðu til að bera.

Læknirinn: Aðeins á yfirborðinu.

Konan: Við verðum að vera ásátt um, hvernig þeim manni er háttað sem er góður og hvernig hinum er háttað sem er vondur. Í þeim góða er hið góða svo yfirgnæfandi hið illa að hins illa gætir ekki, en í þeim vonda er hið vonda svo yfirgnæfandi hið góða að hins góða gætir ekki.

Læknirinn: Sé illt og gott í hverjum einstaklingi, er víst að munur er á mönnum, þó þeir séu í senn bæði vondir og góðir. — Var nokkuð í fari þíns góða manns sem benti til þess að hann mundi hafa verið vondur maður ef hann hefði verið heilbrigður?

Konan: Hann var alltaf andlega heilbrigður. — Trúir þú að menn

verði betri fyrir að líða þjáningar. Hví ert þú sem læknir að lina þjáningar, koma í veg fyrir að menn verði góðir? Hví koma þeir ekki til baka úr kvölunum sem orðnir eru góðir af að líða. Hvaða ástæða er til að þeir séu þar lengur en nauðsynlegt er?

Læknirinn: Margir verða stórum verri af að líða þjáningar og hyggja á hefnd. Enginn er þakklátur fyrir sínar þjáningar. — Mundi þinn góði maður hafa verið þakklátur fyrir þjáningar sem annar hefði liðið fyrir hann eða í hans stað?

Konan: Hann hugði að ef hann sjálfur þyrfti ekki að líða þjáningar, mundi sér verða unnt að koma hinu góða fram.

Læknirinn: Það er mjög mikilsvarðandi hvað það var sem hann kallaði gott og hvað það er sem þú kallar gott. Var hann fús að láta aðra líða í þeim tilgangi að koma því fram sem hann hugði vera gott?

Konan: Já, ef hann hefði ekki getað það með öðru móti.

Læknirinn: Mundi hann hafa viljað leggja sitt ok á aðra í þeim tilgangi?

Konan: Hann mundi í þeim tilgangi hafa þegið að skipta sinni vanheilsu fyrir mína heilbrigði, ef þess hefði verið nokkur kostur.

Læknirinn: Mundi hann hafa litið á það sem fórn af þinni hálfu.

Konan: Nei, heldur sem skyldu.

Læknirinn: Má vera að vondi maðurinn þinn hafi kallað það illt sem þú kallar gott.

Konan: Það sem ég kallaði illt kallaði hann gott og lét mig líða fyrir það.

Læknirinn: Svo sem hvað?

Konan: Eitt meðal annars. — Það kom oft fyrir að hann hleypti völskum inn í híbýli okkar, mér til ógnar og skelfingar, sagði að þær væru hungraðar og ofsóttar af öllum og krafðist að ég annaðist um þær.

Læknirinn: Léztu það eftir honum?

Konan: Nei!

Læknirinn: Hugsum okkur að hinn góði hafi verið góður aðeins vegna þess að hann var vanheill og leið þjáningar og að hann kæmi aftur í sinn heilbrigða líkama sem vondur maður eins og hann mundi kannske hafa verið ef hann hefði verið heilbrigður, þá væri háskinn jafn mikill þeim háska að hinn „sá vondi" kæmi í líkamann.

Konan: Enginn háski, ef sá veiki er sterkari og sá sterkari veikari.

Læknirinn: Með öðrum orðum, að hinn veiki sé sterkari af því hann er góður, sá vondi veikari af því hann er vondur. Hver kann að staðhæfa, hvor þeirra sé góður eða hvor þeirra sé vondur? Hætt er við að þú hafir séð í sjónauka ástarinnar kosti seinni mannsins þíns og í sjónauka haturisins ókosti fyrra mannsins þíns. Má vera að á þeim forsendum skilgreinir þú hvor þeirra var góður og hvor þeirra var vondur. Sjónaukinn er hinn sami.

Konan: Dómur minn um þá er, hvað þeir voru gagnvart mér.

Læknirinn: Kannske hefur þú séð aðeins einn flöt á hvorum þeirra — þann sem vissi að þér, þann sem þeir létu snúa að þér — bara einn af mörgum, mörgum flötum.

Konan: Þeir fletir, sem ég ekki sá, er sama og þeir hefðu ekki verið til.

Læknirinn: Það er um hið óþekkta sem okkur varðar mest. „Sá vondi" hefði kannske verið góður maður, ef hann hefði verið veikur og liðið þjáningar. Ef ekki hefði svo verið, áttu samt á hættu að hann sé nú orðinn góður og hinn, sá góði vondur.

Konan: Ég trúi ekki að dauðinn breyti neinum.

Læknirinn: Auðvitað kæmi ekki nema annar þeirra í líkamann, ef færi gæfist. Það gæti gert mikinn mun, hvort hann væri vondur eða góður sem kæmi, en engan mun, hvor þeirra það væri sem væri vondur eða góður.

Konan: Ég man að hann sagði, sá góði, að hið góða sigraði að lokum.

Læknirinn: Hættan er fólgin í því að afturkalla hinn vonda, hvor þeirra sem það er.

Konan: Þú hefur möguleika til að afturkalla heila góða sál í heilbrigðan líkama — góðan mann. Láttu hann koma.

Læknirinn: Mundu að þú gefur þeim vonda sama tækifæri.

Konan: Ég er reiðubúin að taka afleiðingunum.

Læknirinn: Sá er kæmi í líkaman mundi verða sá er fyrri yrði til að hugsa sér að verða fyrri til og fyrri til að framkvæma það, hvort sem hann væri vondur eða góður.

Konan: Það þarf afl til að beita snarleika.

Læknirinn: Aflið er hið sama, hvort sem það er afl hins sterka eða afl hins veika, hvort sem því er beitt til ills eða góðs — aflið er hið sama. (Konunni hnykkir við). Hvor þessara manna sem hefur hvorttveggja aflið og snarræðið fram yfir hinn, er líklegur að sigra. (Konan hoppar eitt skref afturábak). En hvor þeirra það er vitum við ekki fyrr en á reynir. Ég hef varað þig við háskanum. (Tekur úrið upp af borðinu — leggur það við eyrað á sér — hlustar.) Úrið hefur stanzað — annaðhvort af því að það var útgengið eða fjöðrin hefur slitnað. En hún mundi ekki hafa slitnað af sjálfu sér eftir að tók að slaka á henni. Hvort hún er útgengin eða slitin veit maður ekki að óreyndu. Má vera að annarhvor þeirra, sá sem hafði meiri snarleika — ekki nauðsynlega sá sterkari, hafi rokið í fjöðrina og slitið hana til að koma í veg fyrir að hinn gæti lengt ævi sína í líkamanum og með því móti útilokað sjálfan sig og þá báða. (Þögn). Hálfur dauði er það að vera útgenginn, en heill dauði þegar fjöðrin slitnar og enginn verður þá afturkallaður í líkamann. Hálfur dauði er það mesta sem læknar geta ráðið við. (Lítur snöggvast á úrið). Á ég að freista lukkunnar og reyna að draga upp úrið?

Konan: (Hefur staðið eins og steini lostin. Ákveðin). Já!

Læknirinn leggur frá sér úrið — fer í hvíta vettlinga — setur upp á sig hvíta húfu — bindur hvítan klút fyrir munn sinn og nef — tekur að snúa upp á höfuðið á manninum eins og hann mundi draga upp úr.

Konan grípur fram fyrir hendurnar á lækninum. Áköf: Nei! Ekki.

Læknirinn réttir úr sér. Auðsjáanlega feginn: Það verður oftast nær eitthvað til að aftra því að þetta lukkist almennilega.

Sýnin hverfur skyndilega.

DR. J. P. PÁLSSON:

Vökustaurar

Formáli.

Af fyrirspurn, sem ekki getur talizt rannsókn, hefir höfundur **vökustaura** orðið þess var, að fáir núlifandi menn kannast við orðið **vökustaur** eða hlutinn sem það táknar. En hér mun um þjóðræknis-verðmæti að ræða og ber því höf. að upplýsa lesarann.

Vökustaur er, eða öllu heldur var, flís úr seigum við, mátulega löng til þess að halda mannsauga opnu. Var hún fest á efra augnalok og skorðaðist á því neðra. Með þessu var ekki unnt að loka augunum. Var þetta helzt sett á svikular spunakonur og aðra sem hætti til að dotta yfir kvöldverki sínu. Í föstulokin var svo vinnufólkinu gerður dálítill dagamunur, og var sú íhyglun einnig nefnd Vökustaur; sbr. vísupartinn:

„Unz Nástranda grimmur gaur
geldur skrokk í Vökustaur.“

Það sem hér fer á eftir eru aðeins glefsur úr samnefndum kvæðaflokki, og því að meira eða minna leyti ósamstætt.

MANSÖNGUR

Ljóðdís þann ei leikur við
lítt sem ríma kunni,
og er markað sjónarsvið
svipað blaðsíðunni.

Lögmál alls, sem lífrænt er:
Lifir hvað á öðru.
Svo fer æðsta herra hér
sem hinni lægstu nöðru.

Eins kvað haga í andageim —
ýmsir hnupli fjöðrum,
og í stríði um stórskáld-heim
steli hver frá öðrum.

Því skal önd, til óðar fús,
aldrei frómleiks gæta,
gerast natin ljóðalús —
leikin „parasæta“.

Bragarbót

Eitthvað hefir innan snert
einn, sem kveður — — málar;
þetta held ég hyggju vert —
hér er „viðbragð sálar“.

SEMANTÍSKUR BABEL

Margfalt böl á manninn stríðir,
móðurtungu skilja ei lýðir.
Fyrrum „Commar“ fylgdu Kristi,
fjandinn nú er commúnisti.

ELLI-ÆRSL

Vænna gaman, vit og fjör
væri í ham og essi,
en með ama einn í för
amla í lamasessi.

Einatt vekja ótta minn
alslags mannalæti,
einkum til-gerð andlitin
á þeim, sem ég mæti.

Ekki segi ég, setjist hann
sjálfur illa í geð mér;
hitt er að, hann hjátrú ann
og hefur flagðið með sér.

Ég hafði, þegar líf við lá,
við ljósa hugsun stutt mig;
nú hélt ég væri heimskan frá —
Hún hafði bara flutt sig.

* * *

Stundum finnst mér fegurðin
fjötruð liggja í orðum,
og hún stirðni upp, auminginn,
í svo þröngum skorðum.

* * *

Mín er orðin lúin lund,
leið á öllu suði,
einkum þeirra, er iðka fund
um einkaleyfi á Guði.

Örlög gerast ill og hinzt:
eyða lífi höllu
í að sjá hve sínkum vinnst
að sóa og týna öllu.

* * *

Skrambi finnst mér skringilegt
— skynsemin sé vakin —
Veldur fjár- og vítis- sekt,
að vera séður nakinn.

Merkust guðs og mesta smíð
— Mér er bágt að skiljast —
skal um ár og alla tíð
alls lags tuskum hyljast.

FRAMTAKSMAÐUR

Fyrir útsjón, elju, stuld,
álit þótt sér vinni,
bregzt honum að borga skuld
betri vitund sinni.

Og þótt safnist auður, völd —
allur jarðar seimur,
vændisgáfum váleg gjöld
veitir þessi heimur.

Fengnum á og um sig hlóð,
unz hann líktist bergi.
Mammons risamynd hér stóð,
maðurinn sást hvergi.

MANNKÆRLEIKUR

Gjöf hans var af gáfum stefnt
gagns til, samkvæmt kvörtun;
Auglýst var, en nafn hans nefnt
naumast snerti hjörtun.

FULLORÐINN OG BARN

Lærða mannsins leikfang er
leyndur alheims kjarni;
til þess fé og fjöri ver —
fávísari barni —

Er að leik með lítið fley
leggur net úr garni.
Mann ef leikur, leynist ei,
líkist hann mest barni.

Einn í múgans aragrúa
illa þótti kunna að trúa,
ekki verzla vel með huga sinn,
lítill una lágum sessi;
lá við spurning — hver er þessi?
Heyrðist svarað: „helzti auminginn“.
Löngu síðar: „Sá var fullorðinn“.

GAGNRÝNIR

Hve hróðugur í hásæti
hann heill og sæll fær lifað
á öllu þessu ágæti,
sem aðrir hafa skrifað.

ÖRYGGI

Hvar finnst skáldsins hulið-skot
heims í menningunni?
Helgigeymslu hefir not
hann hjá þrenningunni.

HINN „RÉTT-TRÚAÐI"

Ekki er hann auli sá
og svo laus við hroka,
vissu hans það verði á
úr veg' fyrir sannleik þoka.

STÍLSNILLINGUR

Sjá hve ljúft hans lesmál er
og laust við allan hroða.
Það stendur ekki stund í þér
svo stríð-velgd smalafroða.

MÆLSKUR

Engan fann ég andans mat
í öllu því, hann sagði.
Annað var — og ekkert hrat —
er hann loksins þagði.

LEIKKONAN

Svo laut hún mætti listarvalds
og leiknum gaf sig alla,
að sjálf varð engin, utan tjalds,
með eigin kosti og galla.

UM SKAPNAÐ MANNSINS

Alveldinu illa tókst
auma menn að skapa.
Við það heimi vandi jókst:
þeir vilja sífellt hrapa.

Alverunni einn er smár —
ar í sólargeisla —
Hve hann reynist léttur, lág'r
leyfir engin reizla.

Telst þó víst, sé vonzka hans
verri öllu hinu.
Hve má vera vonzka eins manns
verri alveldinu?

Ómar gamla fannst um fátt
fráganginn á sköpun manns,
löngum gat ei lagt í sátt
leirsmíðarnar skaparans.

Ljós um duftið lýsir stig
lífi í ótal myndum.
Maður lærir mest um sig
af minnstu smákvikindum.

Ekki er það hundur, hross,
hnýsan, bifur, kýrin —
heldur kenna oss um oss
allra lægstu dýrin.

Er ei þetta bjástur brjál:
böl er manni goldið
fyrir það að sett er sál
í syndnæmt, vesælt holdið?

* * *

Orðstír vor og ætta tal
alt er geymt í söfnum,
dáð vor öll og dyggða val
dáterað með nöfnum.

Því er óþarft, auka við
okkar fyrri sóma.
Betur apa aldar sið,
óvit hennar róma.

VÖKULOK

Oftast fór eg einn í lest,
einsog klyfjar sýna.
Einn þú leiðst mér lengst og best
lausgirðingu mína.

DR. STEFÁN EINARSSON:

Sitthvað um íslenzkar bókmenntir fyrir og eftir siðaskiptin

I

Sjaldan hafa útlendar stefnur í hugsun og bókmenntum knúið harðara á hurðir Íslendinga en þær gerðu á siðskiptatímabilinu. En eins og vænta mátti, þar sem mótmælendastefnu Lúters var þröngvað upp á landslýðinn með styrk og fulltingi dansks konungsvalds, þá eru bókmenntaáhrifin fyrst og fremst dönsk og þýzk. Um ensk áhrif er tæplega að ræða nema þá frá annarri hendi — frá dönskum þýðingum. Það studdi og að einangrun þessari, að verzlun sú, er landsmenn höfðu rekið við Englendinga og Þjóðverja frá því um 1400, var bönnuð við aðra en Dani um 1600 og brátt ríkt eftir því gengið, að ekki bæri út af. 1)

Það má næstum telja á fingrum sér þau dæmi um samgöngur við England eða enskar bókmenntir, sem Páll E. Ólason nefnir í hinu mikla og ítarlega riti sínu um siðskiptaöldina. Tvo menn nefnir hann, sem numið hafi háskólalærdóm þar: Ögmund biskup Pálsson, er stundaði nám bæði í Englandi og á Niðurlöndum, og Martein biskup Einarsson, sem var níu ár við nám í Englandi, Ögmundur var síðastur kaþólskra biskupa í Skálholti, en Marteinn annar í röð hinna lútersku biskupa.

Ögmundur Pálsson í Englandi ca. 1500 og Marteinn Einarsson í England ca. 1509—1518

Um vist Ögmundar í Englandi vita menn ekkert. Hann var fæddur um 1475, og hefur hann því verið við nám sennilega fyrir aldamótin 1500. Marteinn var fæddur nálægt aldamótunum, og var hann níu ára, er systir hans Guðbjörg var gift Róbert nokkrum, enskum manni, sem verið hafði veturtökumaður tvö ár hjá séra Einari á Staðastað, föður þeirra.2) Var brúðkaup þeirra Róberts og Guðbjargar haldið á Rifi á Snæfellsnesi á kostnað Englendinga, er þeir lágu þar níu skipum. Lagði hvert skip til eina tunnu víns í veizluna, er stóð í hálfan mánuð. Tóku þau ungu hjónin Martein með sér til Englands, og var hann þar samfleytt níu ár, gekk þar á skóla og nam latínu og önnur fræði. Þar nam hann og málaralist og þótti góður málari. Hann kom aftur til Íslands átján ára að aldri og rak þá verzlun fyrir Englendinga í Grindavík í tvö ár.3) Þá fór hann til föður síns og fékkst eftir það nokkuð við að mála bæði hús og kirkjur í Skálholti og að Hólum. Kirkju föður síns á Staðastað málaði hann einnig. Löngu síðar, er hann hafði látið af biskupsdómi, málaði hann kirkju á Álftanesi á Mýrum. Þau handaverk hans entust fram á síðari hluta

sautjándu aldar. Því miður er nú ekkert sýnishorn af málaralist hans til, og er þó eflaust, að þar hefði mátt sjá merki enskrar listar. Þau merki verða því hvergi fundin, nema ef vera mætti á rithönd Marteins, sem enn er til og þykir sérlega fögur. Marteinn var biskup í Skálholti 1548—56. Eitt af merkustu verkum hans voru sálmaþýðingar, er prentaðar voru í Kaupmannahöfn 1555. Sálmarnir voru þrjátíu og fimm að tölu og eru þýddir úr þýzku (eftir Lúter) flestir, fáir einir úr dönsku, einn úr latínu, en enginn úr ensku.

Sennilega hefur Marteinn haft lítinn áhuga á trúmálum á Englandsárum sínum, enda er vafasamt, hvort hann hefur heyrt nokkuð um siðbótina þar. Það var ekki fyrr en 1517 eða árinu áður en Marteinn fór heim til Íslands, að Lúter festi upp sínar frægu **theses** í Wittenberg. Þeim var illa tekið í Englandi, og rit dr. Lúters voru hátíðlega brennd í Páls kirkju, og fjórum árum eftir þann atburð tók sjálfur Henry VIII svari hinnar kaþólsku kirkju í bæklingi, sem hann skrifaði gegn Lúter um sakramentin. Það var ekki fyrr en 1533, að Henry vegna kvennamála sinna tók í sínar eigin hendur æðsta vald í kirkjumálum Englands, og það er ekki fyrr en 1536, að konungur boðar rétttrúuð siðaskipti. Þá var og skammt að bíða þess, að klaustrin væru rænd og kirkjum spillt. — En hvort Marteinn biskup hefur fylgzt með þessum málum, er alls óvíst — ekkert bendir í þá átt.

Getið er um enskan lækni í Skálholti á síðari hluta sextándu aldar,[4]) líklega síðasta fjórðungi aldarinnar. Hann kvað hafa kennt Oddi lækni Oddssyni á Reynivöllum (1564—1649) lækningar, en Oddur hefur látið eftir sig lækningabók (í AM 700, 4to), er varð vinsæl mjög á sautjándu öld. Hvort bók þessi beri minjar hins enska læknis, verður ekki séð af því, sem P.E.Ó. segir um hana: „Það er bersýnilegt, að bók þessi er að mestu þýðing, enda er sumt á þýzku óþýtt . . ." Frumrit þau, er Oddur fór eftir, hafa eftir því að dæma verið þýzk, en ekki ensk. Aðra ritgerð skrifaði Oddur um íslenzkar jurtir og grös (í AM 109, 8vo) „mest eftir útlendum ritum.

Tijdfordrijf Edur Lijtid Annals kuer. til Samans teiknad af mier Jone Gudmundssyne aetatis 70 Anno Dmi 1644

Næst er að nefna Jón Guðmundsson lærða (1574—ca. 1650).[5]) Þótt Jón væri „ólærður" alþýðumaður, fátækur og í horn hrakinn fyrir orðróm þann, er á honum lá fyrir galdra, þá var hann allra manna fróðastur eigi aðeins um náttúru lands síns, heldur og um „náttúru" flestra hluta í jörð og á. Einnig bjó hann yfir annars konar fróðleik, ekki sízt í sagnafræðum. Á efri árum skrifaði hann syrpu þá, er hann kallaði „Tíðsfordríf", en þar hefur hann til tínt úr útlendum (þýzkum) sagnaritum. Þar er sérstakur þáttur um „kirknarán á Englandi" og „Roðbert svikara" (á dögum Vilhjálms annars Englakonungs). Jón mun hafa kennt sér dönsku og þýzku af eigin rammleik, latínu kveðst hann ekki kunna, og fór þó rétt með (sbr. Halldór Hermannsson). Líklega hefur hann ekki heldur kunnað ensku,

þó að hann vitni oft til „enskra“, þ.e. enskra sjómanna og kaupmanna.

Gísli Hákonarson (1582—1631)

Páll Eggert Ólason getur eiginlega aðeins eins manns, sem þýtt hafi sálma úr ensku máli, „og var það óvenjulegt á þeim dögum, að Íslendingar þýddu úr ensku“ (MM IV, 736—8). Maðurinn var Gísli lögmaður Hákonarson, einn hinn mesti gæfu- og glæsimaður á sinni tíð. Eins og af fyrirsögn þessa kafla má ráða, varð Gísli Hákonarson ekki langlífur. Hann var lögmaður í Bræðratungu á árunum 1614—31. Ekki getur Páll þess, hvar hann hafi numið skólalærdóm, en einhvers staðar hefir hann numið enskuna, úr því hann þýðir bænasálminn „Ó herra guð ég hrópa á þig“ (Lbs. 739, 8vo) úr því máli.

Ólafur Einarsson (1573—1659)

Þó getur Páll Eggert og annars manns, er nokkur kynni hafði af enskum bókmenntum, a.m.k þeim, sem á latínu voru skrifaðar. Sá maður var séra Ólafur Einarsson í Kirkjubæ, sonur hins merka skálds Einars Sigurðssonar, bróðir Odds biskups og faðir séra Stefáns Ólafssonar skálds í Vallanesi. Hann var við nám við háskólann í Kaupmannahöfn árin 1594—98, var í miklu áliti fyrir lærdóm og gerðist mikilvirkara skáld, einkum á sálma, en nokkur annar á hans dögum. Meðal annars snéri hann nokkrum af hinum latínsku Davíðssálmum Georgs Buchanans (1506—1582) hins fræga skozka skálds á íslenzku. Þetta þarf að vísu ekki að merkja, að hann hafi þekkt meira af hinum latínsku ritum hins fræga skozka humanista, og enn síður að hann hafi kunnað ensku. Buchanan reit á latínu, og frægast verka hans er einmitt **Psalmorum Davidis Paraphrasis Poetica**, er hann setti saman 1547 svo sem til yfirbótar við kirkjuna og til þess dæmdur af portúgölskum rannsóknarrétti Jesúíta. En þýðingin náði skjótri heimsfrægð: „In Buchanan's own lifetime it was introduced into the schools of Germany, and an edition set to music was published in 1595.“ (**Cambridge Hist. of E. Lit., III, 183**). Það getur varla leikið á því vafi, að sálmarnir hafi verið kunnir og metnir af prófessorum Hafnarháskóla á þeim árum, sem Ólafur var þar: ef til vill hefur hann einmitt kynnzt þeim í þessari þýzku útgáfu með söng og öllu saman. Annars segir P.E.Ó. um hann, að þótt kvæði hans séu flest frumort, þá noti hann öðrum skáldum fremur útlenda bragarhætti, þá er fyrst komust inn í landið með hinum fyrstu íslenzku sálmabókum. Nú vill svo til, að meðal kvæða Stefáns sonar Ólafs má finna bragarhátt, sem líka hittist í kvæðum skozkra skálda (Alexander Scott) á 16. öldinni, en vafasamt mun þó að draga af því nokkrar ályktanir um það, að þeir feðgar hafi kunnað ensku og lesið kvæði skozkra skálda. Er líklegra, að bragarhátturinn (Björt mey og hrein) hafi verið almennur í Evrópu og þeir feðgar fengið hann í Danmörku eða frá Þýzkalandi, enda finnst bragarhátturinn og sálmalagið, sem er því nær eins og lagið við Björt mey og hrein í kóralbók Bachs undir lagboðanum **Ach Gott und Herr.**

II

Eitt af því, sem sýnir einangrun Íslendinga við Dani og Þjóðverja hvað átakanlegast, er fáfræði þeirra um sögu utan Norðurlanda og Þýzkalands. Þau fáu sögulegu rit, sem fjalla um England eða Skotland, eru undantekningarlaust dregin út úr dönskum eða þýzkum bókum, frumsömdum eða þýddum úr ensku. Og það eru aðeins þrír menn, sem vér vitum til, að hafi haft nokkurn áhuga á að þýða sagnarit eða frásögur um England.

Einar Guðmundsson (1585—ca. 1650)

Einna merkast þeirra sagnrita, sem á íslenzku hafa komizt um enska sögu, er **Skotlandsrímur** eftir séra Einar Guðmundsson á Stað á Reykjanesi. Hann stundaði að sögn nám við Hafnarháskóla, og hefur þá verið þar fyrir 1611, því að ekki er hann skráður í prófbókum skólans, sem hefjast það ár.[6]) Um ævi hans má vísa til Páls Eggerts Ólasonar. Inngang að Skotlandsrímum skrifuðu þeir Sir William Cragie og Sighvatur Grímsson Borgfirðingur. Aftan við rímurnar hefur Sir Cragie prentað „the Danish Version of 'The Earle of Gowrie's conspiracie against the king's Maiestie of Scotland' ". Þessi danska þýðing kom út í Kaupmannahöfn árið 1601, og hugsanlegt væri, að Einar hefði kynnzt bókinni eða að minnsta kosti haft spurnir af henni á Hafnarárum sínum. Þó er það vafasamt, því að varla hefur hann farið 16 ára til Hafnar (1601). Ef til vill hefur hann verið nær tvítugu, er hann fór utan (1605). Hins vegar ræður Cragie það af mansöngvunum, að rímurnar séu ef til vill gerðar eftir að galdramálin hófust, þau er steyptu honum í ógæfu, eða einhvern tíma eftir 1633. Hann hefur að líkindum ekki ort þær fyrir 1620. Galdramálin sýna, að trú hans hefur verið í samræmi við aldarandann. Sama „hjátrú" hefur að sögn Daða Níelssonar komið fram í týndu riti hans um álfa og huldufólk. Söguáhugi hans kom eigi aðeins fram í Skotlandsrímum, heldur einnig í því, að hann snöri á íslenzku **Extracta Cosmographia** eftir Abraham Ortelius og á efri árum **Sögu Karls Stúarts I á Englandi** eftir hollenzkri sögubók. Hann orti og rímur út af Færeyingasögu auk sálma nokkurra.

Séra Guðmundur Erlendsson (ca. 1595—1670)

Það er einkennilegt um öll þau rit, sem hingað til hafa verið nefnd, og einkum Skotlandsrímur, að svo virðist sem þau hafi ekki náð neinni hylli hjá almenningi, hvort sem það hefur komið til af því, að almenningur hafði engan áhuga á því, sem gerðist á Englandi, eða hvort sem tilviljun hefur ráðið því. **Skotlandsrímur** eru til í einu handriti aðeins: það er handrit séra Jóns Finnssonar í Flatey, sem var mágur höfundarins, en séra Einar hafði átt systur hans, Þóru. Þessu er öðruvísi farið um Einvaldsóð, sem er eitt hið merkasta rit úr ensku snúið á siðskiptatímunum: þetta kvæði, sem fjallar um sögu veraldar, hefur verið mjög vinsælt, eins og sjá má af því, að það er geymt í nálægt 50 handritum, sem öll eru í Landsbókasafni. Höfundur Einvaldsóðs er

séra Guðmundur Erlendsson. Hann var einn af nafnkenndustu skáldum landsins á sínum tíma. Faðir hans, séra Erlendur Guðmundsson, var prestur á Felli í Sléttuhlíð, en móðir hans var Margrét Skúladóttir. Um 1617 er hann orðinn djákn á Þingeyrum, og hefur þá lokið skólalærdómi á Hólum og lendir þá í kvennamál nokkurt, sem Guðbrandur biskup Þorláksson hjálpaði þó til að slétta yfir. Tveim árum síðar, þ.e. 1619, er hann orðinn prestur: fyrst tvö ár á Möðruvöllum, þá tvö ár í Glæsibæ. Til er kvæði, þar sem hann kveður sóknarbörn sín í Glæsibæ árið 1631 og er þá á förum til Grímseyjar, nyrzta og lélegasta prestakalls landsins, en þangað voru prestar sendir til hegningar og yfirbótar fyrir illt atferli eða ósæmilegt. Virðist Guðmundur hafa verið brokkgengur á yngri árum, og er hann nefndur við drykk og deilur, og til er áminningarbréf, sem Þorlákur biskup Skúlason skrifaði honum árið 1629. En eftir þriggja ára útlegð í Grímsey verður hann prestur að Felli í Sléttuhlíð, og þar lifði hann það, sem eftir var ævinnar, eins guðhræddur og frómur eins og hann hafi verið óstýrilátur í æsku. Er talið, að hann hafi andazt á bæn í kirkju sinni árið 1670.

Séra Guðmundi hlotnaðist sá heiður, að sjö sálmar hans um píningarsöguna voru prentaðir með fyrstu og annarri útgáfu **Passíusálma** Hallgríms Péturssonar (á Hólum 1666 og 1682). Eftir það féllu þeir í gleymsku. Guðbrandur biskup tók einn sálm eftir hann í sálmabók sína 1619 (2. útg.) og Halfdán Einarsson sjö sálma í **Höfuðgreinabók** 1772. Ræningjarímur (um Tyrkjaránið 1627) hafa verið prentaðar í útgáfu Sögufélagsins.

Séra Guðmundur safnaði öllum andlegum kveðskap sínum í tvær bækur: **Gígju** og **Fagraskóg.** Þess kennir, að honum hefur á efri árum þótt minna til koma veraldlegs kveðskapar síns, en ort hefir hann nokkur glettin kvæði á yngri árum sínum. En til er fjöldi afskrifta af sumum kvæðum hans andlegum og verslegum og rímum, en þær sýna, að hann hefur verið mikils metið skáld á sinni tíð, mönnum hefur líkað hinn púritanski andi kvæðanna, því að öll eru þau meira eða minna guðsorði menguð, jafnvel hin verslegu. En ekki eru kvæði hans jafn mikils metin af nútíðarmönnum (sbr. dóm P.E.Ó.).

Auk sálma hefur séra Guðmundur ort siðgæðavísur út af dæmisögum biblíunnar að ráðum Guðbrands biskups: **Rímur af Davíð, Móyses, Jónasi spámanni, Sjö sonum úr Makkabeabók, af Elíasi spámanni, Samson sterka, Gídeon, Jesúrímur, Heródes, Pílatus.** Aðrar rímur eftir hann eru og siðgæðislegs efnis: **Rímur af ræningjum** (1627), **Vilbaldi, Aesópus.** Auk þess orti hann biblíuljóð, **Barnarós af orðskviðum Salómons, Jobsraunir, Elíasvísur, Akabiljóð,** vísnaflokka af postulanna gerningum og fleira.

Af veraldlegum kveðskap orti hann: **Gróbíansrímur** (AM 615 f 4to), aðeins hluta af þeim rímum, **Dæmisögur Aesops** í ljóðum eftir þýðingu Vilhjálms Gaudanus og Hadrianus Barland. Kvæði frá yngri árum er að finna í JS 231 4to. Þá er að geta um Grímseyjarvísur, sem eru allgóð

siglingakvæði, enda víða í handritum og prentuð í ljóðasafninu **Hafrænu, Dansþulur** (J.Á. og Ól. Dav. **Íslenzkar gátur** etc. III, 370, 376). Grýlukvæði (ibid. IV, iii ff. og JS 398 4to, 510 8vo, JB 109 8vo, Lbs. 162 8vo, **Lygaraljóð** (þýdd á sænsku af J. Rugmann), **Einvaldsóður** (49 hdr í Lsb.).

Páll Eggert Ólason virðist ekki hafa tekið eftir því, að Einvaldsóður er ekki frumsaminn, heldur þýðing, en Sigurður Nordal hefur tekið eftir því, að fyrirmyndin er skozkur riddari, David Lindatius (sbr. hdr. 851 4to í Lbs.). Í bókmenntasögu Sigurðar Nordals segir svo meðal annars um Guðmund Erlendsson: „Hann yrkir um erlenda atburði eða íslenzkar kvæði um þá, svo sem eyðingu M-borgar og aftöku Karls konungs Stúarts. Til þeirra kvæða má og telja eitt af víðfrægustu kvæðum séra Guðmundar: Einvaldsóð (hdr. m.a. Lbs. 851 4to). Það er eins konar yfirlit veraldarsögu frá Nóaflóði til siðaskipta í 6 bálkum. Lengstur er síðasti bálkurinn um þá andlegu eða páfalegu einvaldsstjórn, er hann fullur af argasta óhróðri um páfana og kaþólska kirkju og sums staðar mjög ófimlega að orði kveðið."

Nafn áðurgreinds riddara minnir mjög á hið fræga skozka skáld, Sir David Lindsay (1490—1555), en þó er hin latneska mynd nafnsins ekki alveg eins og við mætti búast og tíðkanlegt var í Skotlandi á dögum skáldsins. En hvernig sem á þessari einkennilegu latnesku mynd nafnsins stendur, þá eru þó riddarinn og skáldið efalaust einn og sami maðurinn, því að eftir Sir David Lindsay liggur einmitt kvæði, sem að efni samsvarar Einvaldsóði séra Guðmundar. Hinn eiginlegi titill kvæðins er: **Ane Dialog betwix Experience and ane Courteour Off the Miserabyll Estait of the World**, compylit be Schir David Lindessay of ye Mont, Knycht, Alias, Lyone Kyng of Armes; and is devidit in foure partis, as efter followis, &c., and imprentit at the Command and expensis off doctor Machabeus, in Copmanhovin.

Þetta rit var prentað af John Scott, St. Andrew 1552—54. Safn af ritum Lindsays, þar með talið áður greint kvæði, var prentað í Edinborg 1569 og aftur á sama stað árið 1574. Það er þó merkilegast, að 1591 var dönsk þýðing prentuð í Kaupmannahöfn, og er líklegast, að séra Guðmundur hafi gert þýðingu sína eftir henni.

Um áður greint kvæði eftir Sir Lindsay hefur Albrecht Lange skrifað doktorsritgerð: **Lindsay's Monarchie und die Chronica Carionis, Eine Quellenstudie**, Halle 1904, og sýnir ritgerðarhöfundur þar fram á, að Lindsay hefir haft að uppistöðu í kvæðinu bók eftir Melanchton: **Chronica Carionis** eða **„Chronica** durch Magistrum Johan Carion vleissing zusamen gezogen, meniglich nützlich zu lesen." Þessi bók kom út á þýzku hjá Georg Rhaw í Wittenberg í ársbyrjun 1532 og gerðist svo vinsæl, að af henni komu út um 30 útgáfur. Hún birtist í latneskri, franskri, spænskri og ítalskri þýðingu, einnig í enskri þýðingu (1550), áður en Lindsay orti kvæði sitt.

Chronica Carionis er stuttorð og

alþýðleg veraldarsaga frá sköpun veraldar til 1532 og svo undir komin, að einn af lærisveinum Melanchtons, Johann Carion að nafni (hirðmathematicus í kjörfurstadæminu Brandenburg og þekktur fyrir rit um astrologíu og spádóma), hafði sent meistara sínum uppkast nokkurt eða „farraginem quandam negligentius coarcevatum" með bæn um að leiðrétta það og gefa síðan út. Melanchton umsteypti ritinu og gaf það út án þess að láta nafns síns getið. Albrecht Lange hyggur, að Lindsay hafi þekkt þýzku útgáfuna, en hann ferðaðist víða og dvaldist meðal annars við hirð Þýzkalandskeisara. Það varðar þó minnstu. Hitt er merkilegt, að þar sem Chronica Carionis er hlutlaust sögurit, þá er rit Lindsays hin harðasta ádeila frá upphafi til enda á páfadóminn, er hann segir standa á tindi spillingar sinnar, og boðar nálægan heimsendi.

III

Vorið 1962 gaf dr. Robert Cook út **Einvaldsóð** eftir öllum handritum undir leiðsögu minni og vann sér með því doktorsnafnbót við Johns Hopkins háskólann. Nokkur sjaldgæf orð koma fyrir í Einvaldsóði, þar á meðal **Nóbiskrúg**, sem á frændtungunum merkir helvíti, en virðist merkja hér fjandann sjálfan: „má Nóbiskrúg vita".

Hneykslanlegasti hluti kvæðisins er um Jóhönnu páfa. Þeim, sem meira kynnu að vilja vita um kvæðið, skal vísað á fyrr greinda doktorsritgerð.

ÍVITNANIR

1. Um verzlun Englendinga á 14. og 15. öld, sjá **Einokunarverzlun Dana á Íslandi 1602—1787**, eftir Jón Aðils, Reykjavík 1919, bls. 9—64. Þeirra er fyrst getið við Ísland 1412, rán þeirra 1420—25 (bls. 11—13). Englendingar í Hafnarfirði á öndverðri 16. öld (bls. 16—17). Sjá ennfr. grein Finns Magnússonar í **Tidskr. f. nord. Oldkyndighed**, II, 112—169.

2. Um vetursetur Englendinga, sjá **Einok.** 22 ff.

3. Grindavík var ein síðasta höfn, sem Englendingar héldu á Suðurnesjum fyrir ágangi Þjóðverja. Þar börðust Þjóðverjar við Johann Breye 1532, sbr. **Einok.** 17, sbr. og bls. 21—22. Um 1550 er verzlun Englendinga á fallanda fæti.

4. **Landfræðisaga** Þorvaldar Thoroddsens IV, 258; **Menn og menntir** eftir Pál Eggert Ólason, bindi IV, 363.

5. Halldór Hermannsson: **Jón Guðmundsson and his Natural History of Iceland, Islandica XV**, Ithaca N.Y. 1924.

6. **Menn og menntir** IV, 740—743. Sjá ennfr. W. A. Cragie: **Skotlands Rímur, Icelandic Ballads on the Gowrie Conspiracy**, Oxford Clarendon Press, 1908.

Lánstraust — (samtal)

Ég kom hingað forstjóri að fá hjá þér lán,
mér finnst það samt vera ærin smán,
en komast í reikning hjá kaupmanni hér
ég kýs samt ef hægt er, og þú treystir mér.
Ég get ekki fengið þér góss neitt í pant,
en góði, þú mátt ekki halda mig fant,
sem reynir að auðgast af annarra fé,
ég er nú sem máttvana, rótslitið tré.

Hver ert þú minn herra? Ég er Íslendingur,
og upp á það gef ég þér hönd mína og fingur.
Ég er landnemi hér, á því engan auð,
en allt fyrir það er sál mín ei snauð.
Ég er arfþegi landsins sem Ingólfur fann,
og Íslandi mikinn heiður vann.
Ég er sonur landsins með ísa og elda
og ógleymanlegra Norðurljóss-kvelda.

Þú hefir nú sagt mér sögu þína,
á Sögunnar himni verk ykkar skína.
Þið hafið mótað í menningu heimsins
merki ykkar, sneyddir afli seimsins.
Íslendingar við orð sín standa,
þeir eru gersemi þjóða og landa.
Ég tek þig í reikning, þín úttekt skal æ
við orðheldni miðast, og lán ég þér fæ.

Á lánum og trausti er land þetta byggt,
af lýðsins staðfestu og manndáð tryggt.
Og orðheldnin verður þá efst á metum, —
svo öllum að lokum við trúað getum.
Ég hef kynnzt mörgu fólki sem kom higað frá
kyrrlátu Eyjunni norður í sjá,
það var fátækt, en orðheldið fram úr máta,
það er fólk, sem að verður mér aldrei gáta.

* * *

„Traustið“ og „Orðheldnin“ tókust í hendur,
og til þessa dags „Gamli Sáttmálinn“ stendur.

PÁLL S. PÁLSSON

Helztu viðburðir

meðal Íslendinga vestan hafs 1962

RICHARD BECK tók saman

Jan. — Séra Philip M. Pétursson endurkosinn af bæjarráðinu í Winnipeg í spítalaráð borgarinnar (Municipal Hospital Commission); stuttu síðar kaus nefndin hann formann sinn.

Jan. — John Samson, fyrrv. bæjarráðsmaður í Winnipeg, kjörinn af bæjarráði borgarinnar sem fulltrúi borgara í Lögrelgunefndinni (Police Commission) og í skemmtigarðanefnd (Park and Recreation Board) borgarinnar.

19.—21. febr. — Fertugasta og þriðja ársþing Þjóðræknisfélags Íslendinga í Vesturheimi haldið í Winnipeg við mjög góða aðsókn á fundum og samkomum. Dr. Richard Beck var endurkosinn forseti; litlu síðar endurkaus stjórnarnefndin þá Gísla skáld Jónsson og Harald Bessason prófessor ritstjóra **Tímarits** félagsins. Heiðursfélagar Þjóðræknisfélagsins voru kjörnir þeir John Diefenbaker, forsætisráðherra Canada, Guðmundur Í Guðmundsson, utanríkisráðherra Íslands, og Dufferin Roblin, forsætisráðherra Manitobafylkis.

Marz — Dr. Thorvaldur Johnson, framkvæmdastjóri rannsóknarstöðvar Landbúnaðar stjórnardeildarinnar í Canada (The Canadian Department of Agriculture Research Station) á fylkisháskólanum í Manitoba, sæmdur gullmerki félagsskaparins „The Professional Institute of Public Service of Canada“ fyrir mikilvægar rannsóknir sínar á ryði í hveiti.

Marz — A. Rodney Thorfinnson, sem verið hafði aðstoðar framkvæmdastjóri Spítalafélagsins í Saskatchewanfylki (Saskatchewan Hospital Association) síðan 1961, skipaður framkvæmdastjóri félagsins frá 1. maí 1962 að telja. Hann er brautskráður af Fylkisháskólanum í Saskatchewan og hefir stundað framhaldsnám á Toronto-háskóla.

Marz — Elman Guttormson, þingmaður fyrir St. George kjördæmi í Manitoba og fréttaritari stórblaðsins **Winnipeg Free Press**, hlaut hæstu verðlaun fréttaritara í Vestur-Canada fyrir frásögn, er hann hafði samið fyrir blað sitt.

22. apríl — Átti Walter J. Lindal héraðsdómari í Winnipeg 75 ára afmæli, en hann er löngu kunnur fyrir dómarastörf sín og ritstörf, og fyrir margháttaða þátttöku sína í vestur-íslenzkum félags- og menningarmálum. Um sama leyti lét hann af dómarastörfum fyrir aldurs sakir, eftir að hafa skipað þann sess við ágætan orðstír í 20 ár.

Apríl — Guðmundur F. Jónasson, Winnipeg, kjörinn varaforseti Fiskimálaráðs Canada (Fisheries Council of Canada) á ráðstefnu þess í Quebec.

Apríl — Um þær mundir var Halfdan Thorlakson, sem gegnt hefir meiriháttar embætti hjá hinu mikla verzlunarfélagi The Hudson's Bay Company í Vancouver árum saman, skipaður fjármálastjóri (Comptroller) allra verzlana félagsins í British Columbia og Alberta fylkjum.

23. apríl — Walter J. Lindal dómari kjörinn heiðursborgari Minnedosabæjar í Manitoba, í fjölmennu samsæti, í tilefni þess, að hann hætti dómarastörfum, en hann hafði gegnt héraðsdómaraembætti í norðurhluta Manitobafylkis í tvo áratugi.

Maí — Við vorprófin á Manitoba-háskóla (Univ. of Manitoba) útskrifaðist eftirfarandi námsfólk af íslenzkum ættum:

Bachelor of Arts:

Haraldur Ásgeir Benson, Gimli.
Margaret Lynne Erlendson, Winnipeg.
William Allan Helgason, Winnipeg.
Gudmundur Björgvin Isfeld, Husavik.
Ronald William Kristjánson, Winnipeg.
Albert Frank Sigurdson, Selkirk.
Thora Anna Stefánson, Winnipeg.
Patricia Joan Thorvaldson, Winnipeg.
William Dempsey Valgardson, Gimli.

Bachelor of Science:

Brian John Stefán Ayotte (íslenzkur í móðurætt), Piney.

Bruce Magnús Erickson, Winnipeg.
Ronald Thor Skaftfield, Winnipeg.
Gary Alan Stefánson, Winnipeg.

Bachelor of Commerce:
Leo Edward Johnson, Winnipeg.

Bachelor of Social Work:
Aldís Lynne Thorsteinson, Winnipeg.

Diploma in Art:
Yvonne Leigh Árnason, Winnipeg.

Master of Science:
Roger Karton Eyvindson, Carberry.

Bachelor of Science and Home Economics:
Marilyn Ida Eyvindson, Carberry.
Elizabeth Ann Sigurdson, Swan River.

Electrical Engineering:
Glen Oliver Thorsteinson, St. James.
Robert Jóhann Jóhannson, Langruth.

Geological Engineering:
Magnús Earl Johnson, Winnipeg.

Bachelor of Education:
Franz Júlíus Sólmundson, Gimli.

Bachelor of Pedagogy:
Siggi (Sigurdur) Sigurdson (með heiðri), Selkirk.

Doctor of Dental Medicine:
Peter Gordon Roy Thordarson, Vancouver, B.C.

Certificate in Education:
John Hiebert Árnason, Winnipeg.
Thorkell Wallace Jóhannson, Árborg.

Maí — Meðal námsfólks af íslenzkum ættum, sem verðlaun hlaut við vorprófin á Manitoba-háskóla, var Eric Laurence Sigurdson (sonur þeirra Dr. og Mrs. L. A. Sigurdson í Winnipeg), sem, auk annarra verðlauna, hlaut gullmerki háskólans í véla-eðlisfræði (Engineering Physics) og Athlone námsstyrkinn til framhaldsnáms í verkfræði á háskólanum í London í Englandi.

5. maí — Dr. Thorvaldur Johnson sæmdur heiðursdoktorsnafnbót af fylkisháskólanum í Manitoba í viðurkenningar skyni fyrir hveitiryðsrannsóknir sínar, sem hann er víðkunnur fyrir og borið hafa mikinn og varanlegan árangur.

11. maí — Eftirfarandi stúdentar af íslenzkum ættum luku námi á fylkis-háskólanum í Saskatchewan (Univ. of Saskatchewan):

Bachelor of Arts:
Myrtle Eloise Olson, Churchbridge.
Heather Gail Peterson, Regina.

Bachelor of Commerce:
Robert Kenneth Laxdal (með heiðri), Yorkton.
Gary Lynn Peterson, Regina.

Bachelor of Science in Home Economics:
Inga Elaine Helgason, Foam Lake.

Bachelor of Law:
Shannon Howard Martin, B.A., (hlaut verðlaun fyrir lögfræðinám), Wynyard.

Diploma in Agriculture:
Leo Nordal, Leslie.

Diploma in Education:
Guðrún Thorvur Helgason, B.A., Foam Lake.

Maí — G. Otto Bergman, um langt skeið bankastjóri í Flin Flon, Man., sæmdur „Golden Boy“ heiðursmerkinu í viðurkenningarskyni fyrir félagsleg störf og framfara í þágu heimabæjar síns og fylkisins.

Maí — Frú Sigþóra Josephson Cassidy í Boston sæmd riddarakrossi hinnar íslenzku Fálkaorðu. Thor Thors, sendiherra Íslands, afhenti heiðursmerkið við sérstaka athöfn í sendiráðinu í Washington og vottaði frú Sigþóru þakkir fyrir störf hennar í Íslands þágu, og sérstaklega hjálpsemi hennar við námsfólk og sjúklinga, sem komu til Boston á stríðsárunum. Frú Sigþóra er fædd í íslenzku byggðinni í Minneota, Minnesota. Foreldrar hennar, sem nú eru bæði látin, voru Hermann Josephson, ættaður úr Vopnafirði, og Kristín seinni kona hans, af þingeyskum ættum.

24. maí — Stephan Vilberg Benediktson (sonur Rósu og Sigurðar V. Benediktson (látinn) í Markerville, Alberta) lauk prófi á fylkisháskólanum í Alberta (Univ. of Alberta) og hlaut menntastigið „Degree of Science in Civil Engineering“.

31. maí — Blaðamannafélagið „Canada Press Club“ í Winnipeg heiðraði Walter J. Lindal dómara með virðulegu samsæti í tilefni þess, að hann hafði stuttu áður látið af dómarastörfum, en hann átti frumkvæði að stofnun félagsins, var fyrsti forseti þess og er nú heiðursforseti.

2. júní — Miss Caroline Gunnarson, ritstjóri kvennasíðu hins víðlesna vikurits **The Free Press Weekly Prarie Farmer** í Winnipeg, hlaut fyrstu verðlaun „Canadian Women's Press Club“ í flokki þeirra kvenna, er annast ritstjórn sérstakra blaðadálka.

2. júní — Á ársfundi Eimskipafélags Íslands í Reykjavík var Grettir Eggertson raffræðingur í Winnipeg endurkosinn í stjórn félagsins til tveggja ára.

3. júní — Eftirtaldir íslenzkir stúdentar brautskráðust af Ríkisháskólanum í Norður-Dakota (Univ. of N.Dakota):

Bachelor of Science:

Jerome Conrad Bernhöft, Cavalier.

Bachelor af Science in Education (and Bachelor's Diploma in Teaching):

Paula Jo Geston, Gardar.

Bachelor of Science in Business Administration:

Elias Willmar Vatnsdal, Grand Forks, (áður í Hensel).

Juris Doctor:

Kenneth Franklin Jóhannson, Langdon.

Randolf Evan Stefánson, Grand Forks.

3.—6. júní — Sjötugasta og áttunda ársþing lúterska Kirkjufélagsins haldið að Gimli, Man. Var þetta síðasta þing þess sem sjálfstæðs kirkjufélags, því að stuttu síðar gekk það inn í hina miklu kirkjulegu félagsheild, The Lutheran Church in America. Hins vegar verður stofnað Hið íslenzka lúterska safnaðarfélag (Icelandic Lutheran Conference) til eflingar sambandsins milli lútersks fólks af íslenzkum stofni og viðhalds íslenzkum trúar- og menningararfi.

9. júní — Í tilefni af 65 ára afmælis hans efndu nemendur og vinir dr. Stefáns Einarsson til virðulegs samsætis honum til heiðurs, en hann hafði þá látið af kennslu og fræðistörfum við Johns Hopkins háskólann í Baltimore eftir 35 ár í þeirri stöðu. Meðal ræðumanna voru Thor Thors, sendiherra Íslands í Washington, og hinn kunni Íslandsvinur og fræðimaður, prófessor Kemp Malone. Tilkynnt var einnig, að á næstunni kæmi út í Kaupmannahöfn afmælisrit dr. Stefáni til heiðurs, er vinir hans og velunnarar standa að.

12. júní — Flaug stór hópur Íslendinga frá Winnipeg til Reykjavíkur og dvöldust þessir heimsækjendur á Íslandi fram eftir sumrinu og sumir fram á haust.

16.—17. júní — Lýðveldishátíðardags Íslands minnzt víðsvegar vestan hafs.

18, júní — Við kosningar fulltrúa á sambandsþingið í Ottawa voru tveir Íslendingar endurkosnir með miklum atkvæðamun, William Benedickson, sem verið hefir þingmaður Kenora Rainy-River kjördæmisins í Ontario síðan 1945, og Eric Stefánson, sem verið hefir þingmaður Selkirk kjördæmis undanfarin fjögur ár.

Júní — Árni Ronald Fáfnis, sonur þeirra séra Egils (látinn fyrir allmörgum árum) og Ellen Fáfnis, Bottineau, N.-Dakota, brautskráðist af The Northern Illinois University, De Kalb, Illinois, og hlaut menntastigið „Bachelor of Science in Business Management“.

1. júlí — Erlingur K. Eggertson (sonur Árna (löngu látinn) og Þóreyjar Eggertson í Winnipeg) skipaður kennari (lecturer) við lögfræðideild Manitobaháskólans.

Júlí — Í byrjun þess mánaðar kom Heimir Thorgrimson, Winnipeg, heim úr þriggja vikna heimboði til Íslands á vegum Þingeyingafélagsins í Reykjavík og annarra aðila í Þingeyjarsýslum. Þjóðræknisfélag Íslendinga á Íslandi átti einnig hlut að heimboðinu. Heimir hefir tekið mikinn og góðan þátt í félagsmálum Íslendinga í Winnipeg. Í för með honum var Freyr Thorgrimsson bróðir hans, en þeir eru þingeyskir í báðar ættir.

Júlí — Um þær mundir lét Karl B. Thorkelson í Virden, Manitoba, af embætti sem yfirumsjónarmaður skóla (Inspector of Schools), en hann hefir gengt því embætti við ágætan orðstír síðan 1949, en var áður skólastjóri í Árborg í þrjú ár og í Morden í 19 ár, og naut einnig mikils álits í því starfi.

Júlí — Dr. P. H. T. Thorlakson, Winnipeg, skipaður í spítalaráð Manitobafylkis (Manitoba Hospital Commission).

8. júlí — Þrítugasta og sjötta ársþing Kvennasambands Únítara haldið að Hnausum, Man. Mrs. Elma Gíslason, Winnipeg, var kosin forseti.

Júlí — Mrs. Wilhelmina (Jónsson) Mabb, aðstoðar prófessor í stærðfræði við United College í Winnipeg, lauk Master of Arts prófi í þeim fræðum á Minnesota háskólanum (Univ. of Minnesota).

29. júlí — Haldinn árlegur Íslendingadagur við Friðarbogann í Blaine, Wash.

Júlí—ágúst — Um þær mundir lögðu séra Hjalti Guðmundsson, frú hans og dóttir, alfarin af stað til Íslands, en hann hafði nokkur undanfarin ár verið sóknarprestur íslenzka prestakallsins í Norður-Dakota með búsetu að Mountain. Kvöddu sóknarbörn hans þau prestshjónin með fjölmennu og ánægjulegu samsæti og vottuðu þeim ennfremur þökk sína fyrir ágætt starf með góðum gjöfum.

Ágúst — Frá byrjun þess mánaðar og fram til októberloka dvaldi Sister Laufey

Olson, um undanfarin ár „Deaconess“ við Fyrstu lútersku kirkju í Winnipeg, á Íslandi á vegum biskups Íslands, dr. Sigurbjörns Einarssonar, og íslenzku þjóðkirkjunnar. Hafði Sister Laufey fengið styrk til þeirrar námsdvalar frá Alþjóðasambandi lútersku kirkjunnar (Lutheran World Federation) í Genf í Sviss.

Ágúst — Í þeim mánuði ferðaðist 40 manna hópur frá Íslandi víðsvegar um byggðir Íslendinga í Canada og Bandaríkjunum frá hafi til hafs. Fararstjórar voru þeir séra Bragi Friðriksson og Guðni Þórðarson blaðamaður.

6. ágúst — Sjötugasti og þriðji Íslendingadagur haldinn að Gimli, Man.

Ágúst — Frú Ingibjörg Jónsson, ritstjóri **Lögbergs-Heimskringlu**, dvaldi þann mánuð á Íslandi í boði Vestmannaeyja, en Þjóðræknisfélagið á Íslandi átti einnig hlut að heimboðinu. Flutti frú Ingibjörg ræðu á hinni kunnu og fjölsóttu þjóðhátíð Vestmannaeyinga í ágústbyrjun og ferðaðist síðan austur og norður um land. Í för með henni var systir hennar, frú Thórunn Valgardsson frá Moose Jaw, Sask.

Ágúst — Björn Jónasson, sveitarstjóri Siglunesbyggðar í Manitoba, heiðraður með fjölmennu og sérstaklega virðulegu samsæti í Ashern, Man., er hann lét af störfum eftir meir enn 40 ár í sveitarstjóra sessinum. Margir forystumenn fylkisins fluttu ræður og vottuðu heiðursgestinum virðingu sína og þakklæti. Landbúnaðarráðherra fylkisins ávarpaði hann fyrir hönd Dufferins Roblin forsætisráðherra og afhenti honum heiðursmerki fyrir frábæra þjónustu. Hið sama gerði forseti sambands sveitarfélaga fyrir hönd síns félagsskapar, og var Björn jafnframt kosinn heiðursfélagi þeirra samtaka. Hann er fæddur í Mývatnssveit í Suður-Þingeyjarsýslu 20. okt. 1884 og kom vestur um haf til Kanada 1893 með foreldrum sínum, Þorláki Jónassyni frá Grænavatni og Kristrúnu Pétursdóttur frá Reykjahlíð.

16. ágúst — Vann séra Jóhann Friðriksson, Erickson, Manitoba, það afrek að synda fram og aftur yfir Clear Lake, Man., en það er 19 enskra mílna vegalengd. Mikill fjöldi áhorfenda á landi og í bátum á vatninu fylgdist með sundinu, og þótti það vel af sér vikið af manni rúmlega sextugum að aldri, enda vakti þetta afrek séra Jóhanns víðtæka athygli í blöðum og útvarpi.

21. ágúst — Forseti Íslands, herra Ásgeir Ásgeirsson, afhenti á Rafnseyri málverk af Jóni Sigurðssyni, en málverkið er gjöf frá Páli bónda Guðmundssyni í Leslie, Sask., sem áður hefir sýnt mikla ræktarsemi sína til Íslands með stórgjöf til skógræktar og með öðrum merkisgjöfum. Málverkið er gert af Halldóri Péturssyni eftir ljósmynd af Jóni Sigurðssyni. Páll er frá Rjúpnafelli í Vopnafirði og flutti vestur um haf 1911; hann hefir verið maður mjög áhugasamur um vestur-íslenzk þjóðræknis- og menningarmál.

31. ágúst — 3. sept. — Ársþing „The Western Canada Unitarian Conference“ haldið í Banff, Alberta. Séra Philip M. Pétursson, Winnipeg, var endurkosinn útbreiðslustjóri.

9. sept. — Minningarguðsþjónusta um dr. Vilhjálm Stefánsson haldin í Víkurkirkju að Mountain, en hinn víðfrægi landkönnuður og rithöfundur ólst upp þar í byggð. Séra Kolbeinn Sæmundsson, sem þá þjónaði Mountain prestakalli um stundarsakir, stjórnaði minningarathöfninni, en dr. Richard Beck flutti minningarræðuna.

14.—16. sept. — Þrítugasta og áttunda ársþing Bandalags lúterskra kvenna (The Lutheran Women's League of Manitoba) haldið í Riverton, Man. Mrs. Ingibjörg Bjarnason Goodridge var endurkosin forseti.

27. sept. — Þjóðræknisfélag Íslendinga í Vesturheimi tók þátt í skrúðsýningu, sem fram fór undir umsjón Winnipeg Y.M.C.A. í sambandi við tuttugasta ársþing aðalfélagsins (National Council of Y.M.C.A.). Frú Hólmfríður Daníelsson, varaféhirðir Þjóðræknisfélagsins, sá um þátttöku Íslendinga, samdi leikþáttinn og umsögn þá, er lesin var samtímis því og sýningin fór fram, en hún var táknræn lýsing á bókmenntaheigð og starfi Íslendinga og heimilislífi þeirra. Nokkrar íslenzkar konur, klæddar íslenzkum þjóðbúningum, tóku einnig þátt í sýningunni, sem þótti mjög vel takast, og sungu íslenzk þjóðlög.

Okt. — Dr. Kjartan I. Johnson, læknir í Pine Falls, Man., kjörinn forseti Læknafélagsins í Manitoba (Manitoba Medical Association) á ársþingi þess í Winnipeg. Hann er fæddur að Lundar, Man., 1910, sonur landnámshjónanna Einars (Þorkelssonar) Johnson, ættaður úr Svarfaðardal, og Oddfríðar Þórðardóttur, sem fædd var í Borgarhreppi í Mýrasýslu.

18. okt. — Átti hinn mikli fróðleiksmaður Árni Myrdal, að Point Roberts, Wash., níræðisafmæli. Hann er sérstæður maður og fjölhæfur snillingur, og víðkunnur meðal Íslendinga fyrir frumsamdar og þýddar ritgerðir sínar í vestur-íslenzku vikublöðunum.

21. okt. — Sérs Kristján R. Róbertsson, sem stuttu áður kom vestur um haf frá Reykjavík ásamt fjölskyldu sinni, settur í embætti sem prestur í Argyle prestakalli í Manitoba af dr. Valdimar J. Eylands, fyrrv. forseta Lúterska kirkjufélagsins íslenzka.

Okt. — Dr. Thorvaldur Johnson lét af embætti sem framkvæmdastjóri landbúnaðar rannsóknarstöðvarinnar við Manitoba-háskóla fyrir aldurs sakir, en varð um þær mundir hálf-sjötugur.

4. nóv. — Vígð Æskulýðshöll Fyrsta lúterska safnaðar í Winnipeg við fjölmenna árdegisguðsþjónustu. Sóknarpresturinn, dr. Valdimar J. Eylands, stýrði guðsþjónustunni og vígsluathöfninni, en dr. Otto Olson, nýkjörni forseti Central Canada Synod, prédikaði.

6. nóv. — Við almennu kosningarnar í Bandaríkjunum var Valdimar Björnsson, Minneapolis, endurkosinn til fjögurra ára, með mjög miklu afli atkvæða, sem fjármálaráðherra í Minnesota; en Helgi Jóhannesson í Bismarck, N.Dakota, sem áður hafði skipað sess aðstoðardómsmálaráðherra, var kosinn dómsmálaráðherra í N.Dakota, einnig með drjúgum atkvæðamun. Hann er fæddur að Garðar, N.Dakota 21. júní 1906, sonur landnámshjónanna Benedikts og Hildar Jóhannesson. Við sömu kosningar var sonur Helga, Kent Jóhannesson lögfræðingur, kosinn héraðslögmaður (State Attorney) í Oliver héraði í N.-Dakota.

Des. — Blaðafrétt skýrir frá því, að Dr. Robert E. Helgason hafi nýlega lokið embættisprófi í geðlækningum að loknu framhaldsnámi í þeirri fræðigrein á Fylkisháskólanum í British Columbia (Univ. of British Columbia) og McGill háskóla í Montreal. Hann er sonur þeirra Mr. og Mrs. H. J. Helgason í D'arcy, Sask. Hann starfar nú í geðlækningadeild British Columbia fylkis (B.C. Mental Health Services).

14. des. — Við fylkiskosningarnar í Manitoba voru þessir Íslendingar endurkosnir þingmenn, dr. George Johnson, heilbrigðismálaráðherra í Gimli kjördæmi, Elman Guttormsson blaðamaður, í St. George kjördæmi, og Oscar Björnson, í La du Bonnet kjördæmi.

Des. — Dr. Richard Beck kosinn meðlimur í fræðafélaginu „National Association on Standard Medical Vocabulary“ í Bandaríkjunum og ráðunautur þess í Norðurlandamálum. Félag þetta hefir það að markmiði að samræma og koma í fastar skorður málfarða í læknavísindum og skyldum vísindagreinum.

Umgetning:

Í þessum árgangi Tímaritsins varð ei rúm fyrir ritdóma. Mér þykir þó hlýða að geta þess að meðritstjóra mínum, Gísla Jónssyni, fornspurðum, að skömmu fyrir jól kom út á Akureyri ritgerðasafn eftir hann, sem nefnist „Haugaeldar“ (útkoma bókarinnar er enn á fárra vitorði hér vestra).

„Haugaeldar“ eru hiklaust eitt myndarlegasta ritsafn, sem Vestur-Íslendingur hefir látið frá sér fara, enda ekki í grafgötur um það að ganga, að höfundur er í hópi ritfærustu manna. Bókin skiptist í fjórar deildir: I. **Tónskáld;** II. **Ritgerðir og erindi;** III. **Samtíðarmenn, lífs og liðnir** og IV. **Formálsorð bóka.**

Sumar ritgerða hafa áður birzt á prenti, aðrar ekki eins og hinn gagnmerki þáttur „Heiðarbúinn og ættmenn hans.“

Bókin er 415 bls. að stærð, prýdd fjölda mynda. Hún er höfundinum til mikils sóma.

H.B.

Prófessor RICHARD BECK:

Mannalát

ÁGÚST 1961

17. Jónas J. Middal, garðyrkju- og blómræktarmaður, á sjúkrahúsi í Seattle, Wash. Fæddur 15. febr. 1877 á Fremra-Skógskoti í Miðdölum í Dalasýslu. Foreldrar: Jón Jónsson og Helga Jónasdóttir. Kom til Vesturheims 1899 og hafði verið búsettur í Seattle í 54 ár. Áhugamaður um íslenzk félagsmál og prýðisvel skáldmæltur.

SEPTEMBER 1961

20. Sigurlaug Johnson, ekkja Zophoníasar Björnssonar Johnson, prentara, á elliheimilinu Stafholti í Blaine, Wash. Fædd 14. maí 1877 að Hellum á Vatnsleysuströnd í Gullbringusýslu. Foreldrar: Rafn Guðmundsson (Nordal), síðar landnámsmaður í Argyle, Manitoba, og Guðrún Þóroddsdóttir. Kom til Kanada aldamótaárið, hafði um langt skeið átt heima í Seattle.

OKTÓBER 1961

2. Halldór B. Jónsson, á sjúkrahúsi í Langenburg, Sask., 64 ára gamall.

29. Gunnel (Gunnlaug) Halldórson, kona Friðriks Halldórson, að Mountain, N.-Dakota, á sjúkrahúsi í Cavalier, N.-Dakota. Fædd í grennd við Mountain 3. nóv. 1885. Foreldrar: Bjarni Bjarnason frá Víðihóli á Hólsfjöllum og Gróa Jónsdóttir frá Kálfafelli í Vopnafirði.

NÓVEMBER 1961

12. Hóseas G. Eiríksson, í Markerville, Alberta. Fæddur í grennd við Hensel, N.-Dakota, 2. sept. 1883. Foreldrar: Gísli Eiríksson frá Þorgrímsstöðum í Breiðdal og Anna Kristín Einarsdóttir frá Egilsseli í Fellnahreppi í Norður-Múlasýslu. Fluttist með foreldrum sínum til Alberta 1891.

16. Rögnvaldur Gísli Hillman, á Elliheimilinu Borg að Mountain, N.-Dakota. Fæddur 23. okt. 1873. Foreldrar: Pétur Rögnvaldsson frá Kleifum á Skaga í Skagafirði og Ólöf Kjartansdóttir Eiríkssonar úr sömu sveit. Fluttist vestur um haf með foreldrum sínum til Ontario 1874, en í Akrabyggð í N.-Dakota 1881. Lengi bóndi í Mouse River byggðinni í N.-Dakota, en seinna um mörg ár að Mountain.

20. Halldór (Túi) Bjarnason, húsgagnasmiður í Vancouver, B.C. Fæddur 3. júní 1888 í grennd við Hensel, N.-Dakota. Foreldrar: Sigfús Bjarnason og Helga Gunnlaugsdóttir, landnámshjón í íslenzku byggðinni í N.-Dakota. Landnámsmaður í Saskatchewan og búsettur þar lengi, en síðastliðin 20 ár í Vancouver.

22. Thorkell Eymundson, í Prince Rupert, B.C., 82 ára að aldri.

DESEMBER 1961

18. Joseph Thor Thompson, í Selkirk, Man. Fæddur að Gimli, Man., 16. des. 1934. Foreldrar: Pétur G. Thompson og Guðrún Thompson. Hafði verið í Riddaraliðslögreglu Kanada (Royal Canadian Mounted Police) síðan vorið 1953 á ýmsum stöðum í Alberta, en lenti í bílslysi í janúar 1958, er síðar dró hann til dauða.

23. Jóhanna Magnúsína (Hanna) Jónasson, kona Edwins Jónasson, á Gimli, 59 ára gömul.

26. Stefán Jónsson Matthews, á heimili sínu við Siglunes, Man. Fæddur í Víðidal á Fjöllum 8. maí 1882. Fluttist vestur um haf með foreldum sínum fimm ára gamall og bjó mestan hluta ævinnar í grennd við Siglunes.

29. Ólafur Jónasson, á Almenna sjúkrahúsinu í Winnipeg. Fæddur í Selkirk, Man., 3. sept. 1903. Foreldrar: Ólafur Jónasson og Helga Jónasdóttir. Ólst upp í Árnesbyggð í Manitoba, en búsettur í Winnipeg síðustu 15 árin.

30. Magnús Guðmundur Guðlaugsson, fyrrum landnámsmaður í Saskatchewan og Alberta, í White Rock, B.C. Fæddur að Ljárskógaseli í Dalasýslu 22. ágúst 1880. Foreldrar: Guðlaugur Bjarnason og Magdalena Skúladóttir. Fluttist með þeim vestur um haf til Nýja Íslands 1883. Bóndi í Saskatchewan framan af árum, síðan um nærri 40 ár í Alberta, en seinustu árin í White Rock. Forystumaður í sveitarmálum og ritfær vel. Gaf út endurminningar sínar.

Des. — Mrs. Halldóra Petersen, í Vancouver, B.C. Fluttist vestur um haf frá Reykjavík, þegar hún var ung kona.

JANÚAR 1962

1. Eyjólfur Gunnarsson, á sjúkrahúsi í Langenburg, Sask. Fæddur 4. ágúst 1874. Foreldrar: Gunnar Gunnarsson og Ingveldur Eyjólfsdóttir, er bjuggu á Innri-Áslákksstöðum á Vatnsleysuströnd í Gullbringusýslu. Fluttist til Kanada aldamótaárið og hafði lengstum verið bóndi

í Þingvallabyggð í grennd við Churchbridge, Sask., en árin 1939—60 í Campbell River, B.C.

2. Anna Jónsdóttir Harvey, á sjúkrahúsi í Vancouver, B.C. Fædd 10. jan. 1896 í Heiðarbót í Suður-Þingeyjarsýslu. Foreldrar: Jón Bjarnason og Kristbjörg Þorkelsdóttir, og kom hún með þeim til Kanada 1902. Átti framan af árum heima í Selkirk og Winnipeg, en síðan 1907 í Vancouver.

6. Hlöðver Árnason, í Burlington, Ont., 67 ára að aldri. Fyrrum búsettur í Riverton, Man., og um all-langt skeið í Vancouver, B.C.

10. Mrs. G. H. (Kristjana) Catherall, á sjúkrahúsi í New Westminster, B.C. Fædd á Íslandi 6. okt. 1888. Foreldrar: Jón Bergsson og Þóra Þorsteinsdóttir, og fluttist hún með þeim vestur um haf til Nýja Íslands 1899. Framan af árum búsett í Winnipeg og Headingly, Man., en síðan 1926 í New Westminster.

10. Stefán Björn Austford, að heimili sínu í Winnipeg, 69 ára gamall; fyrrum bóndi að Vestfold, Man.

12. Benedikt B. Ólafsson, málarameistari, á heimili sínu í St. Vital, Man. Fæddur á Akranesi 23. nóv. 1895. Foreldrar: Jónas Ikaboðsson, ættaður úr Dalasýslu, og Anna Sveinbjarnardóttir, ættuð frá Bygggarði á Seltjarnarnesi. Kom vestur um haf til Winnipeg 1911. Tók mikinn þátt í íslenzkum félagsmálum í Winnipeg.

12. Kristín Thordarson, ekkja Vigfúsar Thordarson, að Elliheimilinu Betel að Gimli, Man., 91 árs að aldri. Átti heima í Oak Point byggð í Manitoba í 56 ár.

13. Jensína Júlía Guttormsson, kona Guttorms skálds Guttormssonar á Víðivöllum við Íslendingafljót, á sjúkrahúsi í Winnipeg. Fædd 13. júlí 1884 á Hólmlátri á Skógarströnd í Snæfellsnessýslu. Foreldrar: Daníel Sigurðsson oddviti og Kristjana Jörundsdóttir. Fluttist vestur um haf til Kanada með fjölskyldu sinni 1894, og settist fjölskyldan að í Grunnavatnsbyggð, nálægt Lundar, Man.

13. Sigurgeir Sigursteinn Oddson, húsamálari, á heimili sínu í Vancouver, B.C., 58 ára gamall. Foreldrar: Sigurgeir og Ágústa Oddsson, sem fluttist frá Íslandi til Kanada og áttu heima í Lundarbyggð í Manitoba, og þar ólst Sigurgeir upp. Búsettur í Winnipeg framan af árum, en síðan 1937 í Vancouver.

25. Ingibjörg Líndal, á heilsuhæli í Chicago, 89 ára að aldri, fyrrum búsett að Mulvinhill, Man. Fluttist frá Íslandi til Manitoba með fjölskyldu sinni um aldamótin, en þaðan til Chicago 1922.

26. Kristmundur Bernhart Ingimundson, á heimili sínu í Fort Garry, Man., 68 ára. Fæddur í Selkirk, Man. Foreldrar: Guðjón Ingimundson trésmíðameistari, ættaður frá Vestmannaeyjum, og Guðbjörg Bernharðsdóttir, ættuð úr Árnessýslu.

27.Helga Jónsson, ekkja Thorvardar Jónssonar, níræð að aldri. Ættuð úr Reykjavík, en hafði átt heima í Winnipeg 51 ár.

28. Friðþjófur Edward Snidal, kaupmaður, á heimili sínu í Steep Rock, Man. Fæddur að Seamo, Manitoba, 26. jan. 1893. Foreldrar: Nikulas Snædal, fæddur á Hvanná á Jökuldal, og Ragnhildur Einarsdóttir frá Ásgeirsstöðum í Eiðaþinghá. Hafði rekið verzlun í Steep Rock í 42 ár.

Jan. — Skúli Hanson fasteignasali, á Deer Lodge sjúkrahúsinu í Winnipeg. Fæddur í Húnavatnssýslu 14. marz 1880. Foreldrar: Hannes J. Jónsson og Elínborg Ásbjarnardóttir.

FEBRÚAR 1962

1. Friðrika Hallgrímsson, að Árnes, Man.

10. Þórhalla Elísabet Arngrímsson, ekkja Sigurðar Arngrímsson, á sjúkrahúsi í Bellingham, Wash., 76 ára að aldri. Foreldrar: Þórólfur Vigfússon, frá Litlu-Breiðuvík í Reyðarfirði, og Björg Pétursdóttir, frá Hákonarstöðum á Jökuldal. Ólst upp hjá Bjarna Péturssyni móðurbróður sínum og Þóru konu hans, og fluttist með þeim vestur um haf ung að aldri. Fyrrum búsett í Montana og Saskatchewan, en síðari árin í Blaine, Wash.

11. Tobías Tobíasson múrari, í Wynyard, Sask. Fæddur 15. sept. 1885 á Helgastöðum í Biskupstungum, en alinn upp í Reykjavík. Fluttist vestur um haf með fjölskyldu sinni 1911, var fyrstu tíu árin í Fort McLeod, Alberta, en síðan í Wynyard til æviloka. Ágætlega skáldmæltur, og birtust mörg kvæði hans í vestur-íslenzku vikublöðunum.

19. Lillian Rosbjorg Stephansson Puller, kona Gordon Puller, á sjúkrahúsi í Bellingham, Wash. Fædd 30. okt. 1920 í Blaine, Wash., dóttir Gests og Herdísar Stephansson.

23. Jóhanna Pálsson, að heimili sínu í Vancouver, B.C. Fædd í Litlu-Breiðuvík í Reyðarfirði 30. marz 1875. Foreldrar: Páll Jónsson og Valgerður Þórólfsdóttir. Fluttist ásamt fjölskyldunni vestur um haf árið 1900, og var um 50 ára skeið búsett í Winnipeg, en síðustu árin í Vancouver.

23. Guðmundur Halldór Thorkelson, á Gimli, Man., 54 ára gamall. Rak skrautmunaverzlun þar í bæ í fjölda mörg ár.

MARZ 1962

2. Siberg Norman Kristjánsson, í Toronto, Ont., 34 ára. Fæddur að Gimli, Man., sonur Mr. og Mrs. Siberg Kristjánsson. Búsettur í Toronto síðastliðin átta ár.

3. Marus Benson, á Almenna sjúkrahúsinu í Winnipeg, 44 ára gamall. Fæddur í Hecla, Man., sonur Benedikts W. og Guðrúnar (Doll) Benson. Stundaði lengi fiskveiðar á Winnipegvatni, og var síðustu árin búsettur í Selkirk, Man.

4. Þórunn Jóhannsson, kona Gests Jóhannssonar, á Almenna sjúkrahúsinu í Selkirk. Fædd 10. ágúst 1882 í Rangárvallasýslu. Foreldrar: Jón Einarsson og Arndís Andrésdóttir. Fluttist vestur um haf 1910, og átti framan af árum heima í Piney, Man., en nærri öll síðari ár í Selkirk.

6. Kristján Hinrik Ísfjörð, á Almenna sjúkrahúsinu í Vancouver, B.C. Fæddur 10. febrúar 1890 á Ísafirði. Fluttist tveggja ára gamall vestur um haf með fósturforeldrum sínum, Sæmundi Arasyni (frá Bæ í Múlasveit í Barðastrandarsýslu) og Guðríði Ívarsdóttur (frá Bolungarvík), er settust að í Argylebyggð í Manitoba; ólst Kristján þar upp til fullorðinsára, síðan búsettur á ýmsum stöðum í Manitoba, en síðustu 20 árin í Vancouver. Áhugamaður um íslenzk félagsmál.

7. Kristján Björn Sigurdson, á Gimli, Man., 68 ára gamall.

8. Kristín Sigrún Thorarinson, kona Sigtryggs Thorarinson, í Riverton, Man., 75 ára að aldri.

23. Skúli Johnson, á Elliheimilinu Stafholti í Blaine, Wash. Fæddur á Ásgrímsstöðum í Hjaltastaðaþinghá í Norður-Múlasýslu 11. marz 1875. Foreldrar: Jón Torfason og Guðrún Skúladóttir. Fluttist vestur um haf til Kanada ungur að aldri; lengi fram eftir árum í Foam Lake byggðinni í Saskatchewan, en síðari árin búsettur að Point Roberts og í Blaine, Wash.

26. Thuríður Ólafson, kona Björns Ólafson, að heimili sínu í Árborg, Man., 76 ára gömul. Fædd í Riverton, og voru þau hjón búsett að Víðir, Man. og í Saskatchewan fram til 1947, er þau fluttu til Medicine Hat, Alberta, en aftur til Árborgar fyrir stuttu síðan.

26. Björn (Barney) Walterson, frá Selkirk, Man., á Almenna sjúkrahúsinu í Winnipeg, 58 ára gamall. Fæddur í Cypress River, Man., en flutti til Selkirk 1939.

31. Hallfríður Jones, á Almenna sjúkrahúsinu í Winnipeg, 74 ára að aldri. Fædd að Tjörn í Suður-Þingeyjarsýslu. Foreldrar: Kristján Sigurðsson og Helga Þórðardóttir; fluttist með þeim vestur um haf að Gimli 1888. Búsett í Winnipeg síðastliðin tíu ár.

APRÍL 1962

2. John Árnason, í Selkirk, Man., áttræður að aldri. Fluttist vestur um haf til Kanada 1886; átti fyrst heima í Mikley, síðan á Gimli, en síðustu 40 árin í Selkirk. Stundaði fiskveiðar á Winnipegvatni.

2. Kristmundur N. S. Friðfinsson, í Árborg, Man., 69 ára gamall. Fæddur að Geysir, Man., og rak þar búskap fram til 1948, en síðustu árin búsettur í Árborg. Áhugamaður um íslenzk menningarmál og forystumaður í sveitarmálum.

3. Jón A. Sveinsson, að Baldur, Man. Fæddur að Gimli 26. sept. 1877, en uppalinn í Argyle, Man. Foreldrar: Landnámshjónin Árni Sveinsson og Guðrún Helga Jónsdóttir.

3. Bessi Valtýr Pálsson, fiskimaður, í Prince Rupert, B.C., 42 ára gamall. Fæddur og alinn upp í Mikley, Man., sonur Ingólfs og Helgu Pálsson; áður fiskimaður á Winnipegvatni.

5. Thorbergur (Beggi) Jones, að heimili sínu í Mikley, Man., á áttræðisaldri. Fæddur í Mikley, sonur frumherjanna Brynjólfs Jónssonar og Katrínar konu hans, og átti heima á eynni ævilangt. Stundaði fiskveiðar á Winnipegvatni.

5. Lillian Marie Eyjólfsson, kona John Eyjólfsson, í Winnipeg, á Almenna sjúkrahúsinu þar í borg. Fædd í Árborg, Man., dóttir M. Borgfjörð og konu hans, en hafði átt heima í Winnipeg síðastliðin 41 ár.

8. Sigríður Peterson O'Hare, frá Árnes, Man., að Elliheimilinu Betel á Gimli, Man., hnigin að aldri. Flutti af Íslandi til Kanada 1889.

8. Engilráð Kristín Hendrickson Darwell, í Vancouver, B.C., 65 ára gömul.

12. Sæunn Hólm, ekkja Gunnars Hólm, frá Marietta, Wash., á Elliheimilinu Stafholt í Blaine, Wash. Fædd 19. maí 1870. Foreldrar: Markús Ívarsson og Guðríður Guðmundsdóttir, bæði eyfirzk að ætt. Ólst upp fram yfir tvítugsaldur hjá hjónunum Jóhannesi Jónssyni og Þorgerði Kristjánsdóttur á Hranastöðum í Eyjafirði. Kom vestur um haf 1913.

14. Jóhannes Jóhanneson, að North Battleford, Sask. Fæddur á Íslandi 1883, en flutti til Bandaríkjanna um aldamótin og þaðan til Wynyard 1905.

18. Soffía Guðrún Anderson, ekkja Sigtryggs S. Anderson, í Wynyard, Sask. Fædd á Íslandi 8. ágúst 1894, en flutti

með foreldrum sínum til Pembina, N.-Dak., 1901, en fjórum árum síðar til Grandybyggðarinnar norður af Wynyard.

24. Kristín Helga Kristjánsson, kona Sigtryggs Kristjánssonar, fyrrum skólakennara á Gimli, á Almenna sjúkrahúsinu í Winnipeg. Fædd og uppalin að Skarðshömrum í Norðurárdal í Mýrasýslu. Foreldrar: Helgi Árnason, seinna bóndi á Hreimsstöðum, og Helga Bjarnadóttir, kona hans. Kom vestur um haf til Kanada 1913. Búsett á ýmsum stöðum vestra, en flutti aftur til Íslands 1930 og átti heima í Reykjavík til 1947. Flutti þá á ný til Vesturheims, en aftur til Íslands 1959, og var í heimsókn til ættingja og vina vestan hafs, er hún andaðist. Vann að hjúkrunarstörfum beggja megin hafsins. Víðkunn fyrir dulræna hæfileika sína, og hafa komið út á Íslandi tvær bækur um hana.

24. Arthur Ingvar Gíslason frá Selkirk, af slysförum, 19 ára gamall. Fæddur í Riverton, Man., sonur Mr. og Mrs. Árni Gíslason, en fluttist með þeim til Selkirk fyrir þréttán árum.

25. Gísli Þórður Friðgeirsson (Fred Fridgerson) trésmiður, í Los Angeles, Kalifornia. Fæddur í Reykjavík 4. febrúar 1899. Flutti vestur um haf með foreldum sínum, Mr. og Mrs. Ásgeir Friðgeirsson til Árborgar, Man., aldamótaárið, en hafði verið búsettur í Kaliforníu síðan 1923.

25. Thorkell (Keli) Ingimar Pálmason, að Gimli, Man., á sjúkrahúsinu þar í bæ, 79 ára að aldri. Fæddur á Íslandi, en flutti til Kanada 1887, og var bóndi í nágrenni við Gimli þangað til fyrir tíu árum.

26. Eiríkur Guðjón G. Eiríksson, á heimili sínu við Markerville, Alberta. Fæddur í N.-Dakota 26. marz 1886, en fluttist með foreldrum sínum til Alberta 1891 og ólst þar upp. (Um ætt hans, sjá dánarfregn Hóseasar bróður hans 12. nóv. 1961 hér að framan).

26. Stefán Hjálmar Thorvardson, frá Winnipeg, af slysförum í Jackson, Michigan. 36 ára gamall. Fæddur í Geysir, Man., en hafði verið bílstjóri í Riverton og Rosa, Man., en síðustu sjö árin í Winnipeg.

27. Victoría Jónasson, ekkja Jónasar Jónassonar frá Engimýri í Riverton, Man., í Winnipeg, 69 ára að aldri.

27. Guðjón Finnson, á Elliheimilinu Betel að Gimli, Man., 94 ára. Flutti vestur um haf til Kanada fyrir 58 árum og átti fyrst heima í Riverton, síðan að Gimli og í Selkirk.

28. Kristine Ólafson Brandson, kona Önundar Brandson, í Swan River, Man. Fædd í Ólafsvík 10. ágúst 1875 og ólst þar upp. Fluttist vestur um haf með manni sínum og börnum til Winnipeg 1905, búsett í Árborg 1910—20, fluttust síðan til Swan River dalsins, og hafa verið búsett í Swan River bænum síðan 1949.

28. Guðrún Björg Sigurdson, ekkja Jóhannesar Sigurdson, fyrrum búsett í Víðir, Man., og Winnipeg, í Victoria, B.C. Flutti af Íslandi til Kanada 1906, og átti heima í Victoria síðastliðin tvö ár.

29. Ingibjörg Helgason, kona Jónatans Helgasonar í Prince Rupert, B.C., á heimili dóttur sinnar að Gimli, Man., 66 ára að aldri. Fædd á Gimli, elzt af börnum séra Jóhanns Sólmundssonar og Guðrúnar konu hans. Átti lengstum heima í Manitoba, en árið 1945 fluttu þau hjónin til Prince Rupert.

30. George Sigmar, að heimili sínu í Winnipeg. Fæddur í Glenboro, Man., 24. sept. 1891. Foreldrar: Sigmar Sigurjónsson frá Einarsstöðum í Reykjadal og Guðrún Kristjánsdóttir frá Sultum í Kelduhverfi, er bjuggu að Hólum í Reykjadal í Suður-Þingeyjarsýslu. Meðal eftirlifandi bræðra hans er dr. Haraldur Sigmar í Kelso, Wash.

MAÍ 1962

8. Sveinn Magnússon Geirhólm, að heimili sínu á Gimli, Man., 83 ára gamall; hafði átt heima á Gimli síðan 1908.

11. Ingibjörg Johnston, ekkja Hafsteins Sigurðssonar (Tom Johnston) frá Keewatin, Ont., í Winnipegosis, 89 ára að aldri. Fluttist frá Íslandi til Gimli 1886 og þaðan til Keewatin tveim árum síðar.

11. Oddný Aðalbjörg Anderson, ekkja Ólafs Anderson, í Winnipeg. Kom frá Íslandi til Kanada fyrir 59 árum og hafði átt heima í Winnipeg síðustu fimm árin.

15. Arnheiður Guttormsdóttir Eyjólfsson, ekkja Friðriks Franks Eyjólfssonar, í Winnipeg. Fædd 22. des. 1904 að Ottó, Man. Foreldrar: Guttormur skáld Guttormsson og Jensína Júlía Daníelsdóttir Guttormsson. Póstmeistari og símstjóri í Riverton, Man., í nærri aldarfjórðung. Ritfær vel.

18. Séra Guðmundur B. Guðmundsson, að heimili sínu í Las Vegas, Nevada. Fæddur í maí 1898, sonur Bjarna Guðmundssonar frá Stardal á Stokkseyri í Árnessýslu (látinn) og konu hans Ingibjargar Jónsdóttur (í Tujunga, Kaliforníu). Kom til Kanada 13 ára en til Bandaríkjanna 1922. Tíu árum síðar lauk hann prestaskólanámi í Chicago. Hann gengdi prestsstörfum á ýmsum stöðum, meðal annars var hann lengi herprestur í Japan og Manila, en mörg síðari árin var hann prestur í Las Vegas,

og lét sig einnig skipta velferðar- og félagsmál borgar sinnar.

Geir Bogason, í San Diego, Kaliforníu. Ættaður úr Mýrasýslu, fæddur 27. marz 1896.

22. Stanley Stefánsson, á heimili sínu í Vancouver, B.C., 62 ára gamall. Fæddur að Hecla, Man., sonur landnámshjónanna Bjarna Stefánssonar og Sigríðar Halldórsdóttur. Átti fyrst heima í Mikley, en síðan í Selkirk, þar sem hann stundaði fiskveiðar og vélfræðileg störf; allmörg síðari árin búsettur í Vancouver.

María Hinrikson, ekkja Einars Jóns Hinrikson, í Selkirk, Man. Fædd í Suður-Þingeyjarsýslu 3. maí 1886. Foreldrar: Gunnlaugur Oddsson og Guðný Ólöf Sigfúsdóttir. Fluttist tveggja ára gömul með þeim til Kanada og átti frá því árið eftir heima í Selkirk.

24. Alexander (Alec) Sigurgeirson, frá Beardmore, Ont., á sjúkrahúsi í McDearmid, Ont., 62 ára að aldri. Fæddur að Gimli, sonur Jakobs og Victoríu Sigurgeirson. Hafði um langt skeið verið skógarvörður (Forest Ranger) í þjónustu Ontario fylkisstjórnarinnar.

24. Guðrún Ruth, ekkja Guðjóns Hrútfjörð (Ruth), bónda í Cypress River, Man., á sjúkrahúsi í Winnipeg. Fædd á Akratanga í Hraunhreppi í Mýrasýslu 10. ágúst 1874. Foreldrar: Sigurður Pálsson skipstjóri og Guðrún Jónsdóttir. Lengstum búsett í Cypress River, en síðustu 15 árin í Winnipeg.
Fluttist frá Íslandi til Manitoba 1898.

25. Kristinn W. Sigurgeirson, frá Hecla, Man., á Almenna sjúkrahúsinu í Winnipeg, 55 ára gamall. Fæddur að Hecla, sonur landnámshjónanna Vilhjálms Sigurgeirssonar og Kristínar Helgadóttur Tómassonar. Stundaði fiskveiðar á Winnipegvatni mestan hluta ævinnar og jafnframt þeim minkarækt síðari árin.

26. Carl William Goodman, á heimili sínu í Winnipeg, 66 ára að aldri. Foreldrar: Þorlákur Einarsson Goodman frá Fagradal á Hólsfjöllum og Friðrika Jónsdóttir, skagfirzk að ætt.

26. Jón Stephanson byggingameistari, í Moose Jaw, Sask., 75 ára gamall. Fæddur í Norður-Dakota. Foreldrar: Magnús Stefánsson og Ólöf Sigfúsdóttir, er voru í hópi allra fyrstu íslenzkra frumherja í því ríki, en Magnús, eins og kunnugt er, einn af þeim, sem fyrst fóru í landkönnunarferð til Dakota. Jón fluttist með foreldrum sínum til Climax, Sask., árið 1913, tveim árum síðar til Moose Jaw og átti þar heima síðan. Athafnasamur byggingameistari og mikils metinn í því starfi.

30. Kristín Níelsdóttir Love, í Los Angeles, Kaliforníu, hnigin að aldri. Af breiðfirzkum ættum, en fluttist tvítug að aldri vestur um haf til Kanada aldamótaárið, nokkurum árum síðar vestur í Washingtonríki, en hafði verið búsett í Kaliforníu árum saman. Hálfsystir séra Árelíusar Níelssonar í Reykjavík.

JÚNÍ 1962

4. Brandur Brandson byggingameistari, á sjúkrahúsi í Victoria, B.C. Fæddur þar í borg 9. nóv. 1890 og lengstum búsettur þar. Foreldrar: Einar Brandsson frá Reynishjáleigu í Mýrdal og Sigríður Einarsdóttir frá Hvoli í sömu sveit. Fluttust vestur um haf til Norður-Dakota 1886, en árið eftir til Victoría, og áttu þar heima ævilangt.

5. Björn Guttormsson, að heimili sínu í Winnipeg. Fæddur 30. des. 1883. Foreldrar: Guttormur Þorsteinsson og Birgitta María Jósephsdóttir frá Krossavík í Vopnafirði, og fluttist hann ungur að aldri með þeim vestur um haf. Hafði átt heima í Manitoba í 69 ár.

13. Guðrún Brandson, ekkja Magnúsar Brandson, fyrrum búsett í Winnipeg, á Elliheimilinu Betel að Gimli, Man., 83 ára að aldri.

15. Stefán Daneval Bjarnason Stefánsson, á sjúkrahúsinu í White Rock, B.C. Fæddur 8. nóv. 1879 að Hnúki í Hrútafirði. Foreldrar: Bjarni Stefánsson og Elín Eiríksdóttir, og kom hann með þeim vestur um haf til Winnipeg 1883. Fyrrum kaupmaður í Leslie, Sask., og í Eriksdale, Man., síðan búsettur um nokkur ár í New Westminster, B.C., en síðan 1945 í White Rock. Áhugamaður um félags- og menningarmál, einn af stofnendum og fyrstu embættismönnum Þjóðræknisfélagsins.

15. Rowley Jorgen Frederickson, í Winnipeg, 74 ára gamall. Fæddur í East Selkirk, Man., en átti heima í Winnipeg síðustu 15 árin.

17. Alan Jón Bardal, á Almenna sjúkrahúsinu í Vancouver, B.C., 22 ára gamall, sonur Mr. og Mrs. Halldór S. Bardal þar í borg.

18. Guðrún Rósmunda Kerr, kona George Kerr, í Riverton, Man., 73 ára að aldri. Fædd á Íslandi, en flutti til Kanada fyrir 62 árum. Hafði átt heima í Selkirk, Árborg og Keewatin, en síðastliðin fimm ár í Riverton.

26. Leifur Metusalem Ellison, á Deer Lodge sjúkrahúsinu í Winnipeg. Fæddur 12. marz 1897 í Loðmundarfirði í Norður-Múlasýslu. Foreldrar: Eileifur Magnússon og María Metúsalemsdóttir, lengi til heimilis í Winnipeg.

30. Edwin Frederik Stephenson, á Almenna sjúkrahúsinu í Winnipeg, 63 ára

gamall. Foreldrar: Frederik (látinn) og Anna Stephenson í Winnipeg. Rak búskap í Morden, Man., í 12 ár, en átti heima í Winnipeg síðustu fimm árin.

JÚLÍ 1962

5. Guðný Aðalbjörg Anderson, kona Pauls Anderson, að heimili sínu í Winnipeg, hnigin að aldri. Fædd á Íslandi, en fluttist ung að árum með foreldrum sínum til Minneota, Minn. Búsett í Cypress River, Man., í 43 ár, en síðustu árin í Glenboro og Winnipeg.

12. Jón Sæmundsson, áður í Prince Rupert, B.C., á sjúkrahúsi í New Westminster, B.C., 82 ára gamall. Fæddur á Loftsstöðum í Gullbringusýslu; foreldrar: Sæmundur Sæmundsson og Guðrún Magnúsdóttir. Kom frá Íslandi til Winnipeg aldamótaárið.

15. Lára Sigurðsson, ekkja Jakobs Sigurðssonar, áður í Upham, N.-Dak., á heimili sínu í Bellingham, Wash. Fædd í Reykjavík 1899, en fluttist með móður sinni, aðeins fárra mánaða gömul, vestur um haf. Átti heima í Bellingham síðan laust eftir 1930. Áhugakona um íslenzk félagsmál.

19. William Haraldsson Olson, á sjúkrahúsi í Winnipeg, 78 ára gamall. Foreldrar: Landnámshjónin Haraldur Jóhannsson Olson og Hansína Einarsdóttir Olson bæði ættuð frá Húsavík í Suður-Þingeyjarsýslu. Vann lengi að fasteignasölu í Winnipeg, en síðari árin forstjóri Swan verksmiðjunnar þar í borg.

21. Noah David Halldórsson, frá Belair, Man., á sjúkrahúinu að Gimli, Man.

31. Erlingur Erlingsson, í Long Beach, Kaliforníu. Fæddur 21. okt. 1921.

31. Sigurður Sigurbjörnsson, fyrrum landnámsmaður og bóndi við Leslie, Sask., á sjúkrahúsinu í Foam Lake, Sask. Fæddur 5. júlí 1882 að Skógum í Vopnafirði. Foreldrar: Sigurbjörn Sigurðsson og Guðrún Björnsdóttir, er bjuggu fyrst að Skógum en seinna að Ytra-Núpi í sömu sveit, og þar ólst Sigurður upp. Fluttist vestur um haf til Winnipeg 1904, um langt skeið búsettur í grennd við Leslie, en síðustu árin í Foam Lake.

ÁGÚST 1962

1. Kristín Ólafson, fyrrum í Selkirk, á sjúkrahúsinu að Gimli, Man., 92 ára.

2. Frederick Jón Vatnsdal, í Winnipeg, 41 árs gamall. Foreldrar: Björn og Brynhildur Sigurdson Vatnsdal, en ungur tekinn í fóstur af þeim Hannesi og Tilley Pétursson í Winnipeg. Flugmaður í þjónustu stjórnardeildarinnar Department of Transport.

2. Sigurður Björnson, á sjúkrahúsi í Cavalier, N.-Dakota. Fæddur á Bjarnastöðum í Blönduhlíð í Skagafirði 2. jan. 1880. Foreldrar: Þorlákur Björnsson frá Höskuldsstöðum í Blönduhlíð og Hólmfríður Sigurðardóttir, ættuð úr Eyjafjarðarsýslu. Fluttist vestur um haf til N.-Dakota með fjölskyldu sinni 1883; lengstum bóndi í grennd við Hensel, N.-Dak., en síðustu árin í Cavalier.

6. Thomas Gillies, að heimili sínu í Winnipeg, 86 ára að aldri. Fæddur á Íslandi, en hafði verið búsettur í Winnipeg í 78 ár.

11. Gestur Peterson, að heimili sínu í St. Boniface, Man., 65 ára. Fæddur í Winnipeg, en átti heima í St. Boniface síðustu 15 árin.

15. Sigríður Goodman, ekkja Guðmundar Goodman, á Gimli, Man., 88 ára að aldri. Fluttist vestur um haf til Kanada 1924.

16. Guðmundur Stefánsson, að Ashern, Man., 84 ára gamall.

26. Dr. Vilhjálmur Stefánsson á sjúkrahúsi í Hanover, New Hampshire, í Bandaríkjunum. (Um ætt hans og ævi, sjá ritgerð um hann hér í ritinu).

Ágúst — Andrew H. Pálmi ljósmyndari, á heimili sínu í Springport, Michigan, í Bandaríkjunum. Kom vestur um haf 1917, og hafði rekið „Palmi Art Studio" í Springport í 36 ár. Víðkunnur skákmaður og einnig kunnur glímumaður á yngri árum. Ágætlega skáldmæltur og ritfær vel, og kom margt ljóða hans og annarra ritsmíða í vestur-íslenzku vikublöðunum.

SEPTEMBER 1962

2. Sigurbjörg Einarsson, kona Gísla Einarssonar, að Elliheimilinu Betel, Gimli, Man. Fædd í Nýja-Íslandi 1883. Foreldrar: Jón Björnsson og Margrét Guðmundsdóttir, er fluttust frá Íslandi til Kanada 1876, og settust að á Sandy Bar í grennd við Riverton. Lengstum búsett á þeim slóðum, en síðustu fimm árin á Betel.

2. Bergur J. Bjarnason, í Árborg, Man., 79 ára gamall. Fæddur í Riverton, og var lengi bóndi í Geysir, Man.

5. Jón I. Thorvaldson (Goodman), á heimili sínu í East Selkirk, Man., 77 ára að aldri. Flutti vestur um haf til Kanada fyrir 70 árum og var lengi fiskimaður á Winnipegvatni.

6. Einar Alex Einarson, bóndi í nágrenni við Gimli, á heimili sínu, 63 ára gamall.

9. Jóna Ólafson, kona Ólafs V. Ólafson, á heimili sínu í Winnipeg, 68 ára gömul. Átti fyrrum heima í Brandon, Man., en síðustu 45 árin í Winnipeg.

10. Kristín Olson, kona Holmans Olson, að heimili sínu í Selkirk, Man., 63 ára að aldri. Fædd í Winnipeg, en átti lengi heima á Gimli, en síðan 1920 í Selkirk. Tók mikinn þátt í félagsstörfum.

12. Guðbjartur Kárason, á Elliheimilinu Stafholti í Blaine, Wash. Fæddur 6. maí 1872 á Geirmundarstöðum í Selárdal í Strandasýslu. Foreldrar: Kári Kjartanson í Goðdal og María Eyjólfsdóttir. Kom vestur um haf til Winnipeg 1902, en hafði síðan 1907 átt heima í Blaine, rúman síðasta áratuginn á Elliheimilinu þar í bæ. Áhugamaður um íslenzk félagsmál.

19. Jón J. Sigurdson verzlunarmaður, í Árborg, Man., 53 ára gamall. Fæddur í Winnipeg. Foreldrar: Jóhannes Sigurdsson (látinn) og Thorbjörg Sigurdsson í Árborg.

19. Valgeir (Walter) Daníelson, ökumaður, á heimili sínu í East Kildonan, Man., 49 ára gamall. Foreldrar Kristján og Kristjana Daníelson, frumbyggjar í Grunnavatnsbyggð, er lengi áttu heimili við Lundar, Man., og síðast í Winnipeg.

25. Anna Halldórsson, ekkja Jóns Halldórssonar, á heimili sínu í Winnipeg, 81 árs gömul. Átti lengi heima í Víðir og í Riverton, Man., en síðustu 28 árin í Winnipeg.

26. Oddur Johnson trésmíðameistari, í Glendale, Kaliforníu. Fæddur undir Eyjafjöllum, en fluttist til Vestmannaeyja barnungur. Foreldrar: Jón Sighvatsson frá Eyvindarholti og kona hans Karólína Kristín úr Eyrarsveit vestra. Kom til Vesturheims 1910, og átti framan af árum heima í Detroit, Michigan, en síðan 1938 í Kaliforníu.

27. Sigrún Sigurgeirsdóttir Thorkelsson, kona Soffaníasar Thorkelssonar, fyrrum verksmiðjustjóra í Winnipeg, á sjúkrahúsi í Victoria, B.C. Fædd í Reykjavík 29. sept. 1907. Foreldrar: Sigurgeir Jónsson frá Skarði í Gnúpverjahreppi og Agnes Pálsdóttir frá Múlakoti á Síðu. Kom vestur um haf 1930. Framan af árum lengstum búsett í Winnipeg, en í Victoria síðan 1949. Forystukona í félagsmálum íslenzkra kvenna þar í borg.

28. Trausti Frederickson, á heimili sínu í Winnipeg. Átti fyrrum heima að Baldur, Man.

OKTÓBER 1962

6. Thorsteinn Finnur Elíasson, að heimili sínu í East Kildonan, Man., 83 ára gamall. Fæddur í Mikley, Man., átti síðar heima í Riverton, Gimli og Selkirk, en síðustu 26 árin í Winnipeg.

13. Hallbera Guðrún Vigfúsdóttir Gíslason, ekkja Sigurgríms Gíslasonar húsasmiðs, á heimili sínu í Winnipeg. Fædd 2. júní 1866 að Flatey í Mýrum í Austur-Skaftafellssýslu. Foreldrar: Vigfús Sigurðsson úr Öræfum og Þórey Bjarnadóttir frá Holti í Mýrum. Kom vestur um haf til Winnipeg 1903.

17. William Helgi Einarson, að heimili sínu í Winnipeg, 67 ára að aldri. Fæddur í Glenboro, Man.

21. Jón Hjörtson, lengi bóndi við Garðar, N.-Dakota, í Grand Forks, N.-Dakota. Fæddur 17. sept. 1880. Foreldrar: Hjörtur Sigurðsson í Þrúðardal í Strandasýslu og Margrét Jónsdóttir. Kom vestur um haf 1885 með fósturforeldrum sínum, Oddi Jónssyni á Bræðrabrekku í Strandasýslu og Ingveldi Samúelsdóttur, er settust að í Garðarbyggð.

21. Séra Eiríkur S. Brynjólfsson, á sjúkrahúsi í Vancouver, B.C. Fæddur 7. sept. 1903 í Litla Dal í Svínadal í Húnavatnssýslu. Foreldrar: Brynjólfur bóndi, síðast í Skildinganesi, Gíslason, prests á Reynivöllum, og Guðný Jónsdóttir prófasts að Auðkúlu. Þjónaði Útskálaprestakalli í 24 ár, Fyrsta lúterska söfnuði í Winnipeg árið 1947, og íslenzka söfnuðinum í Vancouver frá 1952. Mikill áhugamaður um kirkju- og þjóðræknismál.

27. Herbert C. Manning, ritstjóri við stórblaðið **Vancouver Sun** í Vancouver, B.C. Fæddur í Winnipeg 1913, sonur Herberts og Magneu Manning, en hún er dóttir séra Bjarna Þórarinssonar, er fyrr á árum var lengi þjónandi prestur vestan hafs, bæði í Winnipeg og í Langruth, Man.

31. Ólöf (Olive) Árnason, kona Johns Árnason, að heimili sínu í St. James, Manitoba, 67 ára gömul.

Okt. — Oliver Pálson, frá Regina, Sask., í bílslysi í grennd við Central Butte, Sask., 54 ára að aldri.

NÓVEMBER 1962

7. Bjarni Sveinsson, á Elliheimilinu Höfn í Vancouver, B.C., þar sem hann hafði dvalið síðustu 8 árin. Mun hafa verið um áttrætt. Fyrrum bóndi í Howardville, Man., og byggingameistari í Keewatin, Ont., frá 1922—54.

7. Guðjón Stefánson, landnemi og bóndi í Elfros-byggðinni í Saskatchewan. Fæddur 12. jan. 1894 að Sævarenda í Fáskrúðsfirði í Suður-Múlasýslu. Foreldrar: Jón Stefánsson og Guðfinna Halldórsdóttir. Fluttist til Kanada 1903, og nam nokkuru síðar land í Elfrosbyggð.

9. Stefanía Ragnhildur Johnson, kona Bergs Johnson, á Elliheimilinu Betel að Gimli, Man., 79 ára að aldri.

10. Matthildur Borgfjord, ekkja Guðmundar Borgfjord, á Elliheimilinu Betel að Gimli, 91 árs gömul. Flutti frá Íslandi til Kanada 1913 og átti heima að Winnipeg Beach, Man., í 40 ár.

15. Guðrún Sigurdson, kona Stefáns V. Sigurdson útgerðarmanns, í Riverton, Man., á Almenna sjúkrahúsinu í Winnipeg. Fædd að Árnesi, Man., 11. sept. 1898. Foreldrar: Einar Guðmundsson og Margrét Sigurðardóttir. Tók mikinn þátt í félagsmálum.

21. Kristinn Normann, frá Piney, Man., á Almenna sjúkrahúsinu í Winnipeg. Fæddur í Brandon, Man., 5. maí 1892, en hafði átt heima í Piney síðan um aldamótin.

25. John Valdimar Halldórson, að heimili sínu í Winnipeg, 57 ára gamall. Fæddur í Piney, Man, en hafði verið búsettur í Winnipeg síðastliðin 30 ár.

28. Jón Thorbergsson málarameistari, að heimili sínu í Morro Bay, Kaliforníu. Fæddur 1889, alinn upp í Reykjavík, en talinn ættaður úr Mýrasýslu. Fluttist vestur um haf um aldamótin, fyrst búsettur í Seattle, Wash., síðan lengi í Los Angeles, en seinustu árin í Morro Bay. Mun hafa verið einn af fyrstu Íslendingum, sem settust að í Los Angeles. Ágætur söngmaður framan af árum.

30. Guðrún Eiríksson, kona Ólafs S. Eiríkssonar, í Selkirk, Man. Fædd á Íslandi 25. maí 1893. Fluttist með foreldrum sínum til Kanada aldamótaárið, en þau settust að við Oakiew, Man.

Nóv. — Guðmundur Johnson, í Vancouver, B.C., 84 ára að aldri. Fæddur að Rjúpnafelli í Vopnafirði, en fluttist með fjölskyldu sinni til Winnipeg 15 ára gamall. Stundaði trésmíði í Winnipeg, Baldur, Man., og víðar í Manitoba, en hafði átt heima í Vancouver síðan 1954.

DESEMBER 1962

6. Jón Jónatansson, rakari og skáld, í Winnipeg. Fæddur að Bæ á Höfðaströnd í Skagafirði 1. júní 1876. Foreldrar: Jónatan Jónatansson að Skemmu á Höfðaströnd og Guðrún Björnsdóttir frá Vík í Héðinsfirði. Kom vestur um haf til Winnipeg árið 1900, og var jafnan síðan búsettur þar, að undanteknum árunum 1903—1916, er hann átti heima að Gimli, Man. Stundaði rakaraiðn um 30 ára skeið í Winnipeg og átti sína eigin rakarastofu. Sönghneigður maður og skáld gott, og birtist fjöldi kvæða eftir hann í **Heimskringlu** og víðar í íslenzkum blöðum vestan hafs.

9. Einar G. Finnsson smiður, á Deer Lodge sjúkrahúsinu í Winnipeg. Fæddur að Gimli 18. júlí 1896. Foreldrar: Guðmundur B. Jónsson frá Gufudal í Barðastrandarsýslu og Margrét Bjarnadóttir frá Víðivöllum við Steingrímsfjörð. Stundaði um mörg ár fiskveiðar við Steep Rock, Man., en smíðavinnu í Winnipeg seinni árin.

English Department

EDITORS' NOTE

The introduction of an English section in this publication after some two score years may come as a surprise to some of our subscribers. It is therefore only fitting that a brief explanation be given.

One of the main reasons for the adoption of an English section is that in the Western Hemisphere the Icelandic language does not now appeal to as many people as it did almost half a century ago. In addition to this, our advertising manager has reported a growing reluctance among advertisers to support an exclusively Icelandic publication. This has led to ever increasing deficits during the last few years.

At the Annual Convention of the Icelandic National League, held in Winnipeg last year the possibilities of decreasing and eventually eliminating the deficits of our publication and of securing its continuance were carefully explored. Finally our publication committee along with other delegates to the convention almost unanimously passed a resolution to the effect that the editors of the "Tímarit" be authorized to include in it an English section which would primarily be devoted to Icelandic history, language and literature. It was felt too, that the original aims of the "Tímarit" could thus under present circumstances be more adequately served.

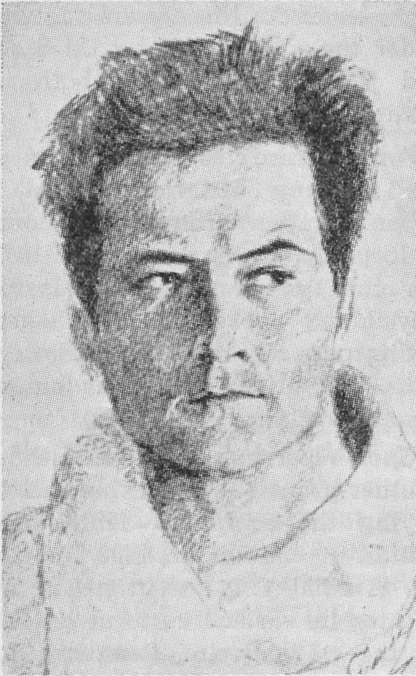
After having considered the above resolution for some time, the editors decided to carry it out.

At this point, no predictions will be made about the future of our publication. It is, nevertheless, our hope that the "Tímarit", in its slightly altered guise, will be duly appreciated by its readers.

VILHJÁLMUR BJARNAR M.A.

Einar Jónsson: An Artist In The Service Of Life

To listen for the celestial music and to crystallize in one's own personal form those vibrations and echoes which come through one's own self—that, to me, is art.[1]

Einar Jónsson

Einar Jónsson, Iceland's first great sculptor, was born on May 11, 1874, at Galtafell, a farm in Southern Iceland. One of seven children, he was descended from a long line of farmers. There seems to have been an artistic strain in his family, for his mother was adroit at all kinds of needlework and embroidery, and his father and his brothers were good craftsmen in iron and wood. Jónsson himself showed early signs of artistic sensitivity. As a young boy he was deeply touched by the beauty of nature in his home district and felt later in life that the "soul of nature" had quickened the "seed of art" in him.[2] In his imagination he would clothe each object of his immediate surroundings with a subjective quality of its own, and he would see pictures everywhere: in the knots and scratches of the woodwork of the farm house as well as in the landscape, especially in rocks and mountains. But he was not satisfied with such "pictures" alone. Quite early in life he developed a veritable passion for collecting all kinds of pictures. Only, they had to be finely and beautifully executed; for otherwise he would not have them.[3]

Jónsson's first artistic expression took place when he was called upon to learn how to write, a task most unpleasant to him. He soon discovered, however, that pen, ink, and paper could serve a useful purpose, and many a time he was caught drawing pictures when he should have been practicing his penmanship.[4] Another early avenue

1. *Skodanir*, p. 181.
2. *Ibid.*, p. 9.
3. *Minningar*, p. 75.
4. *Ibid.*, p. 58-59.

of creation was carving in wood, which he had seen done by two of the workers on his father's farm; but he was never satisfied with his efforts either at drawing or carving.

Jónsson's practical father was gravely concerned about the boy's artistic inclination and utter lack of interest in farming. His parents felt that the road of art was an arduous one and promised little livelihood. But Jónsson knew he wanted to tread that road. And through the kindly intercession of a neighboring clergyman, Jónsson's father finally agreed to let the boy follow his inclination. So the winter of 1892 to 1893 he stayed in Reykjavík, studying among other things foreign languages, drawing, and painting. In the spring he left for Copenhagen, Denmark, where he was to receive all his formal training in art.

After two brief abortive attempts at becoming interested in wood carving, which he was advised to study first, Jónsson became the pupil of the Norwegian sculptor Stephan Sinding, with whom he worked the following two years. Although he had great admiration for Sinding both as an artist and as a man, Jónsson did not feel that Sinding was particularly skilled as a teacher or that he took much interest in his pupils, whom he saw only seldom. But from this period derived the first ideas for some of Jónsson's later works, e.g. "Wave of the Ages" (1894-1905) and the angel and the horse on "The Lamp" (1894-1918).[5]

5. *Ibid.*, p. 166.

Toward the end of his stay with Sinding, Jónsson began attending evening classes at "Den Tekniske Selskabskole" (The Technical Society School) in Copenhagen. But upon leaving Sinding, he studied drawing at the school of the brothers Gustav and Sophus Vehrmeren for a while until he entered the Royal Academy of Fine Arts in Copenhagen for three years of study under the sculptors Theobald Stein and Vilhelm Bissen, to both of whom he felt deeply indebted.[6]

For the third year of his study at the academy he was granted a stipend by the Althing while home in Iceland for the summer of 1897. For the next four years Jónsson stayed and worked in Copenhagen, taking part in the 1901 Charlottenburg exhibition with his famous group "Outlaws" (1898-1900).

Upon receiving from the Althing another grant (almost exhausted in paying the sculptor's debts, incidentally), Jónsson in 1902 left for the Eternal City—visiting art institutes in various cultural centers on the way: Berlin, Dresden, Munich, Vienna, and Florence. During eighteen months of economic hardship in Rome, Jónsson produced several works, among them a huge group entitled "Man and Woman" (later destroyed) and the originals to such works as "Saga," "The Watchman", and "Ingólfur Arnarson."[7] On the return journey to Copenhagen he visited Budapest, Kolaszvár (in Transylvania), and Vienna.

There followed seven difficult

6. *Ibid.*, p. 166.
7. *Ibid.*, p. 203, 239.

years in Copenhagen, during which time Jónsson completed the "Wave of the Ages" and produced, on commission, monuments to Jónas Hallgrímsson (the Icelandic poet d. 1845) and to Iceland's first settler Ingólfur Arnarson (after the original made in Rome). During these years he showed "Man and Woman" at Das Künstlerhaus in Vienna and participated in a Danish exhibition in London.[8]

Jónsson's efforts at earning a living by his art in Denmark proved abortive. A year's stay in Berlin, 1909-1910, met with the same failure; so he returned to Copenhagen. The following year he was called to Iceland and commissioned to do a memorial to Jón Sigurðsson (leader in Iceland's struggle for independence, d. 1879), which now stands in a public square in front of the parliament building in Reykjavík. After completing the statue the same year, Jónsson went back to Copenhagen, where, with the exception of short stays in London and Lund, he lived until 1914.

In 1908 Jónsson offered to give his nation all the works he had already produced on the condition that the Icelandic government move them to Iceland and provide a museum for them. The offer was accepted, and in 1914 he moved to Iceland. Construction of the museum, however, was not begun until 1916, when 20,000 krónur had been secured by voluntary contributions by individuals in addition to the 10,000 krónur granted earlier by the Althing.[9]

8. *Ibid.*, p. 237.
9. *Ibid.*, p. 275-76.

In 1917 Jónsson married Miss Anna M. M. Jorgensen of Copenhagen. That same year they went to the United States, where he was commissioned to make a statue of Þorfinn Karlsefni, the first white settler in America, which now stands in Fairmont Park, Philadelphia.[10]

At the end of the war, he went to Denmark to oversee the transportation of his works to Iceland. Unfortunately some of them had been damaged in storage—some beyond repair, but what could be salvaged was moved to Iceland in 1920. By that time the museum had been completed, although it was not opened to the public until 1923. There the artist lived and worked, except for occasional soujourns abroad, until his death on October 22, 1954. Upon his death, his nation inherited all the works preserved in his museum, that is, almost all the works he ever created.

The visitor to Jónsson's museum is immediately struck by the diverse nature of his works: They include statues, reliefs, busts, architectural designs, sketches, and paintings, although the artist's greatness lies primarily in his sculptures. Apart from his many monuments, some of which are mentioned above, he often chose his motifs from Icelandic folklore, mythology, and the Bible. In the first group belong, e.g., "Outlaws" (1898-1900), "Dawn" (1897-1906), and "The Spell Broken" (1916-1918); in the second, "Ýmir and Auðhumla" (1907-1909), "The Birth of Psyche" (1915-1918), and "Thor Wrestling with Age" (1939-1940);

10. *Einar Jónsson*, p. 12.

and in the third, "Esau," "Job" (both 1940), and "Jacob Wrestling with the Angel" (1940-1942).

The visitor will also note that Jónsson frequently expressed himself in a symbolic manner. A good example is "Natura mater" (1906): Here nature is pictured as simultaneously the giver and destroyer of life—as a mother suckling her children at her bosom and as a beast of prey clutching and crushing them with her claws. "In the expression of her countenance it is as if good and evil blend imperceptably in a vague mixture . . . Jónsson's *Natura mater* bears at the same time the impress of the mountain, of man and of beast and cypresses from her hair."[11] That is, the artist has here captured the duality of nature—the creative and destructive forces—and at the same time represented all the kingdoms of nature.

Two outstanding elements in Jónsson's art remain to be discussed. First of these is the originality and individualism of his expression: He cannot be assigned to any category, school, or ism; he stands alone. So ingrained, indeed, was his aversion to extraneous influences that, as soon as he detected any in anything at which he was working, he would abandon it.[12] An aspect of his individualism, it may be added, was his original use of Icelandic landscape features, such as "stuðlaberg" (columnar basalt) and rocky ridges, in many of his works. The other outstanding element, which no viewer can fail to notice, is the philosophical and religious emphasis in the majority of Jónsson's works, especially his later ones.

The explanation for these two elements in Jónsson's art is to be sought, naturally enough, in the artist's philosophy of life, which also included some definite views on the nature and purposes of art.

Let us look first at his philosophy of life. After a temporary period of skepticism during his early years abroad, Jónsson—through the study of works by the Swedish mystic Swedenborg—returned to a religious view of life. (Cf. August Strinberg's religious conversion through the same agency). Avidly he went on to study spiritualism, theosophy, and various other mystical doctrines, without, however, allying himself with any one particular school of thought. From these influences evolved Jónsson's private philosophy—a mystical conception of existence. Briefly outlined, it may be stated in the following terms: All existence is an idea in the mind of the great Creator, the outward world therefore being a mere reflection of spiritual facts. Thus our life and existence is one grand metaphor, or symbol. Furthermore, man is essentially divine in nature, and his perfectability assured through a process of successive incarnations, culminating with liberation from the "wheel of existence" as the self attains to the true eternal life—the Christ-life. The foundation of his philosophy of life, in Jónsson's words, was ". . . the faith in God and in eternity—more

11. Gudmundur Finnbogason, "Einar Jónsson: The poet Sculptor," Myndir, p. 76.
12. *Ibid.*, p. 80.
13. *Einar Jónsson*, p. 10.

specifically the faith in Christ and in his doctrine of love."[13] His faith, thus, was an optimistic one in which there was no room for the, to him, dark doctrine of eternal damnation.

As already indicated, Jónsson's views on art were closely bound up with his philosophy of life. He saw art as an essential quality of all life—as the very "garb of the individuality placed at our free disposal to enable us to beautify our inner spiritual being for the benefit and edification of ourselves and of others."[14] Here, I believe, is to be found the reason for Jónsson's insistence upon originality and individualism in artistic expression. The reason for the religious and philosophical strain in his art is also suggested in the quotation above but emerges more definitely in his theory on the very essence of art: namely, that nature, or existence—from the crystal to the nebula, from the lowest to the highest forms of life—is the true source of art. Thus, it follows, in his opinion, that art is a part of life and should therefore serve life by, among other things, helping the human spirit to attain the greatest possible development and independence.[15] In short, Jónsson wished to recreate in his own way, and in the service of the highest and the noblest, those wonders of existence which he was able to perceive—not, let it be noted, by consistently trying to imitate Nature, but rather by learning from her how to create his own forms from his world of ideas in somewhat the same way

14. *Skodanir*, p. 102.
15. *Ibid.*, p. 134.

as Nature creates hers, he felt, from her world of ideas, and by using his intuition for expressing that which otherwise would not be expressed.[16]

Jónsson's religion, or philosophy of life, is manifested in his works in a variety of ways; but only a few of the manifestations can be suggested here.

First may be mentioned two important themes that recur in many of his works: the victory of good over evil and the human spirit toward a higher goal. Examples of the former are "Dawn," showing the "night troll" turning into stone in the rays of the rising sun and the maiden, who had been carried away by him, joyously greeting her savior the sun; and "The Spell Broken", depicting the knight who delivers the king's daughter from the spell cast on her and who symbolizes the Savior who redeems the soul from the power of sin.[17] The latter theme is seen in a number of Jónsson's works. Take for instance "The Wave of the Ages" (1894-1905), which in a beautiful manner symbolizes humanity being swept upward with the spiral of evolution. Or consider "Evolution" (1913-1914), perhaps the most clearly theosophical of all of Jónsson's works, which depicts man growing away from the beast in him toward the Christ-life. The same upward surge is seen in "Toward the Light" (a painting from 1913-1915) and in "The Dedication" (1946), to mention two more examples.

Another indication of Jónsson's religious preoccupation is the great

16. *Ibid.*, p. 154.
17. Finnbogason, op. cit., p. 77.

number of angels found in his works. We might mention "The Angel of Life" (1910-1911), "The Angel of Light" (same year, a painting, "The Guardian Angel" (1910-1947), and "Jacob Wrestling with the Angel."

Since faith in Christ was the foundation of Jónsson's philosophy of life, it is natural that Christ should also figure prominently in his works. The Christ motif, apparently, occurs first in a painting entitled "The Hour of Death" (1908-1915) and in the statue "The First Settler in Iceland (an Irish Monk)" (1908-1917) and recurs again and again after that, culminating in 1946 with a head of Christ and a ten-foot statue of Christ and in 1950 with a relief entitled "Come unto Me." The last named, which appears to have been begun in 1917 as an elaboration on an earlier painting (1913-1915), is an eloquent expression of the artist's belief that Christ is the center of our existence—the goal toward which all life is tending.

Judging by the time of the appearance of the angel and the Christ motifs, it may be added in this connection, Jónsson's return to religion would seem to have taken place in about 1908. The themes of the victory of good over evil and of the upward surge of the human spirit, however, appear earlier in two of the works mentioned above —"Dawn" and "The Wave of the Ages," respectively. Perhaps the artist conceived these works before his skeptical period. Or it may be that, because they "served life," they were spared the destruction which later befell those of the works of that period which reflected the artist's spiritual uncertainty.[18]

It has not been my purpose to suggest that all of Jónsson's pictures contain some religious or philosophical idea. I have stressed the religious and philosophical side, however, because I feel it is almost certainly the single most important aspect of his art—and more so in his later works; for a study of his works in chronological order reveals an increasing preoccupation with religious and philosophical questions with the passing years. His fondness for symbolism no doubt derives from his theory that life and existence are one great metaphor reflecting spiritual truths, some of which he wished to express in his art; therefore at least a nodding acquaintance with his religious and philosophical views is indispensable to any attempt at understanding the symbolism in a large part of his works. It goes without saying that much has been left unsaid here on this score, but I hope, nevertheless, that what little has been said will provide a background for divining the meanings behind at least a few of Jónsson's works.

It is tempting to conclude with a tentative interpretation of what probably was Jónsson's last work, left unfinished the year before his death, namely the relief "Draumur og dagsverk" (Aspiration and Achievement; literally, "A Dream and a Day's Work," 1953). It pictures an angel standing over a snail which is striving upwards. I take this to be Jónsson's final summing up of his attitude toward his artistic

18. *Skodanir*, p. 90.

achievement: He had wished to soar on angel's wings but, on approaching the end of his days, felt that he had moved at a snail's pace in expressing what he desired to say. To me, however, the work cannot be taken as a reflection upon the artist's achievements, which by no means can be considered insignificant, but rather as a testimony to the loftiness of his aspirations. He desired his art to serve life. His works attest his unswerving devotion to his concept of the nature and purpose of life and art. Indeed, he can be said to have succeeded in crystallizing some of the "vibrations and echoes of the celestial music" for which he liked to listen.

WORKS CONSULTED

Gröndal, Benedikt, and Behrens, Charles G., ed. *Einar Jónsson.* Stockholm: KF:s Bokförlag, 1954 Photographs of Jónsson's works and of his museum; with an anonymous introduction in Icelandic and with abstracts in Danish, English, French and German.

Jónsson, Einar. *Minningar* (Memoirs). Reykjavik: Bókfellsútgáfan, 1944.

—*Myndir* (Pictures). Copenhagen: Prentsmidja Martius Truelsens, B1925. Includes an article by Dr. Gudmundur Finnbogason on Jónsson's art, entitled "Einar Jónsson myndaskáld" (Einar Jónsson: The Poet Sculptor) translated into English and Danish, pp. 62-80.

—*Myndir* 11. Reykjavik: Rikisprentsmdjan Gutenberg, 1937.

—*Skodanir* (Views). Reykjavik: Bókfellsútgáfan, 1944.

MONA LISA

Smile on, smile on. Your smile may be a grin
Of impish glee. Smile on without a care.
Smile on. You smile may prove a curse, a sin.
Smile on as long and sweetly as you dare.
For in your smile lurk love and mischief, both,
True harbingers of joys unborn, unspent.
Smile on, eye, laugh, and I shall not be wroth,
But drink a cup with you and not repent.

Smile on and on, and purse your petal-lips,
In that strange pout, which no one yet could tell;
And while you smile, my giddy spirit dips.
Into some deep and dark, yet glorious Hell,
And so like life — a cheater and a fraud —
I care not. Smile in spite of sin and God.

Smile on. Smile on, what ever you may hide
Behind that wierd wild beauty of your eyes
Smile on. Oh, smile, be merciful and kind
Though your eternal smile spell thousand lies.
Smile on and let the fires of your face
Burn up my heart, scorch life's last tender grace.

J. P. PÁLSSON.

GUÐRÚN H. FINNSDÓTTIR:

On The Ebbing Tide

Translated by Mekkin S. Perkins

To all of us the day comes, sooner or later, when we must give an accounting of our lives, of ourselves, and of our achievements. That day had come to Ofeigur of Lundi. That night he was balancing the debits and credits of a lifetime of a little more than fifty years. Seated comfortably in the sleigh, he allowed his horse to amble slowly along the smooth roadway. The weather was mild, with little frost. Not a breeze stirred. The moon shed its white light over the earth. As far as the eye could see the pure newly fallen snow covered everything except the thickets, which stood, silent and dark, like detachments of black elves on sentry duty.

Ofeigur was tall and broad-shouldered, a fine figure of a man. His hair was dark, his eyes were keen, his features sharp. In his youth he had been a handsome chap, manly and full of fun. Many a girl in the neighborhood had felt her heart beat faster in his presence. It was thus with everything that concerned Ofeigur. Good fortune seemed to chase him, people said. He grew richer and more popular year by year. But he did not owe his good fortune entirely to Fate. He had worked like a viking, had never spared himself, that is, until recently when he had been forced to take it easy because of ill health. He was now on his way home from a visit to the doctor. An old friend, the doctor had told Ofeigur the truth: he did not have long to live.

Ofeigur said very little when he got the bad news. It was not his nature to fuss about anything, but his thoughts, as he drove homeward, were unusually solemn. Only now that there was so little time left did he first realize how little he had accomplished, how poor his life had been in everything but hard work. The mere struggle for existence and the care of the family and farm had taken all his energy. True, he had made money, he had gained prestige, and he had earned the respect of his fellow citizens. But while the outer man had grown and gained in power, the inner man, his better self, the spiritual man, had shrunken and dried up. Yes, there were debts he owed here and there, particularly to Solveig, his wife. He had cheated her in all his accounts, cheated her who had loved and cared for him, her who had given him lovely, gifted children, her who had labored and worked side by side with him all these years. He couldn't understand how he and Solveig had gradually drifted apart; he didn't know why it had happened or when it began. They were both concerned about the management of the household and

the farm—on that they were agreed—but their love for each other and their joy in close companionship had gradually waned and turned to reserve, then indifference, and at last rose up like a wall between them which neither of them tried to break down. He had always blamed it on the difference in their dispositions. He was domineering, ill-tempered, industrious; she stubborn, obstinate and taciturn. But, after all, were not the real causes too much hard work, too much fatigue, too much monotony which gradually took the joy out of life and destroyed all companionship? Solveig had been a cheerful, loving, beautiful woman. She was still beautiful, but the joy of life had left her. Wasn't it his fault that she had lost it? Taciturn, serious, bossy and constantly working—Solveig was that now. Even his mother, if she were alive, would have thought Solveig had gone too far in this, his mother who was afraid Solveig was a frivolous, worthless creature when he became engaged to her in defiance of everything and everyone. He then vowed to give her a life of ease to his dying day. But had he done that? Had he always made life easy for her?

As he drove slowly homewards, Ofeigur clearly saw, in his mind's eye, the events of the evening when they pledged their troth. He saw every detail of the drive they took that evening. Very different it was from this drive in every respect except one—it was Christmas Eve. Then his companions were youth, love and hope—Solveig. Now death rode with him.

That night long ago a Christmas party was being held in the little country schoolhouse—a great event in those days. His younger brothers and sisters were beside themselves with joy of anticipation. He, too, looked forward to the party, mostly because Solveig was going with them.

Solveig, who had come from Iceland in the spring, was at the time employed as a domestic in their home. She hadn't been with the family long when Ofeigur realized that he wanted to marry her, although she was but a poor lowly servant girl. That is, he would marry her, if only she would have him. But she had always held herself aloof when she so desired.

There was much hustle and bustle getting ready to go. Ofeigur saw to it that his brothers and sisters all went in the large sleigh and that the cutter, which had room for only two, was reserved for himself and Solveig, and he harnessed his favorite horse to it.

It was a typical Manitoba Christmas Eve, clear and cold, with starry skies. The moon shone bright. A dead calm reigned. The air was so still and quiet that it almost seemed as if the night were holding its breath. But it was bitter cold. The silvery white snowdrifts covered everything, lying in crested waves like stiffened waves of the ocean. In some ways the prairies resemble the ocean. Like it, they fill the soul with a burning desire to set out to explore the immense unknown. In the summer they make one sad, but in winter they fill one with fear and dread,

for when covered with snow, the prairies are even more terrifying than the ocean. They are calmer and more desolate. They give one the feeling that death is peering at one from behind every snowdrift. But that night the vast snow-covered prairies seemed to be fields of enchantment over which Ofeigur and Solveig flew. The soft snow whirled up from about the horse's hoofs and crunched underneath the runners of the sleigh. The air, crisp and cold, made the faces of the two young people burn and smart, and at each breath the frost clawed at their eyes with its furry paws.

There, out in the clean, pure, starlit Christmas Eve Ofeigur confessed his love and got the answer that his heart desired. And onward they flew over the soft, snowy fields as if in a dream, just the two of them, alone in the glorious world of Christmas joy and young love with happy, singing hearts. The snowfields ahead of them were no longer cold snowfields but fields of enchantment where elves of light had strewn millions of diamonds which glowed and sparkled under the starry skies.

The school house was small, its ceiling low, but the tree was tall and beautiful, filling the whole building with its fragrance. There were few ornaments on the tree—some candles and homemade baskets and bags of colored paper filled with sweets hanging here and there from its branches. That was all.

The children presented a program of Christmas carols, instrumental music and recitations. Afterwards, the gifts were given out. Ofeigur still remembered the look of surprise and delight on Solveig's face when she got the package he had secretly slipped under the tree. How she blushed when she opened it and found in it silk for a dress and a little gold broach—from him!

The faces of all the guests were beaming with joy and goodwill by the time they prepared to go home. "Merry Christmas and Good Night," they called to each other as they climbed into the sleighs outside and started off. "Merry Christmas" the sleigh bells echoed until their ringing died out in the distance.

* * * * * *

When Ofeigur at last drew up before his home that night, he found the whole house bright with lights. He opened the outside door and walked in. The delightful odor of Christmas cookery, mingled with the fragrance of the large pine tree which his daughter had just finished trimming in the living room, filled his nostrils. The Christmas tree smiled at him, bright and glittering with lights, bright and glittering with Christmas gifts. His daughter, a beautiful gay young girl, attired in a charming frock, came forward to meet him as soon as she became aware that he was home, and helped him take off his fur coat. He caught a glimpse of Solveig as she passed by the door leading out to the kitchen where she was busy preparing the Christmas refreshments. Every room in the house had been cleaned and decorated. A festive spirit prevailed. Christmas had come.

Guests, friends and relatives liv-

ing in the neighborhood, soon arrived to wish the family a Merry Christmas. They were given a warm welcome. Delicious refreshments were generously provided. No one was as jolly as the master of the house. He was the perfect host. He saw to it that everyone had a good time and no one was neglected. The evening passed quickly with feasting, merriment and song until the guests left and the rest of the family retired for the night, leaving Solveig and Ofeigur alone downstairs.

Solveig now went from room to room tidying up here and there after the party. But Ofeigur went into the sitting room where fire still burned in a heater. He sat down in an easy chair before the fire, stretched out his legs, and allowed the warmth to stream over his limbs. He was dead tired from the burdens of the day and the merriment of the evening. He sat there staring into the fire, watching large sticks of wood flare up, turn to glowing embers and finally fall in great heaps of cold ashes. And it occurred to him that the trees were returning the sunshine of a whole lifetime which they had borrowed to keep alive. Would he live long enough to do likewise, he wondered.

EDITOR'S NOTE

Guðrún Helga Finnsdóttir (Mrs. Gísli Jónsson) was born at Geirólfsstaðir in Skriðdalur in Iceland on the 6th of February in 1884. In 1904 she emigrated to Winnipeg where she lived until the day of her death, the 25th of March, 1946.

In 1920 Guðrún Finnsdóttir published in this periodical her first short story "Landskuld". During the next quarter of a century she wrote several short stories, both for our "Tímarit" and one of the Icelandic weeklies in Winnipeg, "Heimskringla".

Her first collection of short stories, "Hillingalönd", fourteen stories, was published in Reykjavík in 1938. Eight years later, and shortly after the author's death, the second collection "Dagshríðar spor" was published in Akureyri. Finally in 1950 the third book "Ferðalok" containing some of Guðrún Finnsdóttir's public speeches and lectures, and also articles and poems on her life and works was published by her husband, Gísli Jónsson, in Winnipeg.

It would be an understatement to say that Guðrún Finnsdóttir's short stories were well received. They won, indeed, great acclaim and were highly praised by literary critics on both sides of the Atlantic.

A critical analysis of her works will not be attempted here. It is, however, interesting to note that all of Guðrún Finnsdóttir's stories deal with Icelandic pioneer life in America — a period of Icelandic-American history which she, in her best stories, may be said to have immortalized.

PROFESSOR TRYGGVI J. OLESON:

Inventio Fortunata

In recent years a good deal of attention has been re-directed to a geographical treatise which, among other things dealt with the Arctic regions of Canada.[1] No copy of this work exists but its title was **Inventio Fortunata** and it was written about 1360. Its author is unkown, and much ink has been spent in speculating as to his identity. Many commentators[2] have confidently identified him as Nicholas of Lynn, a Carmelite who was a mathematician and spent some time at Oxford. He flourished in the latter half of the fourteenth centry. This man, or whoever the true author was, has now emerged in recent writings on the **Inventio Fortunata** as one of the most remarkable men of the day. He has been called "the outstanding figure" of the fourteenth century in geographical research.[3]

One writer has called him an English scientist who travelled widely in the Arctic as a member of a supposed royal Norwegian expedition about 1360.[4] The same writer calls this "one of the world's greatest exploration expeditions," and adds that to Nicholas it was "a grand achievement in the fields of navigation, magnetic attraction and geography."[5] On it Nicholas is said to have spent most of his time on Hudson Bay where he found the magnetic mountain.[6] Nicholas has also been made the leader of the earliest

1. Attention has been centred on the Arctic references and not on the part that dealt with floating islands in the Atlantic.
2. E.g. Fridtjof Nansen, **In Northern Mists**, London, 1911, II, 151; B. F. de Costa, "Arctic Exploration", **Journal of the American Geographical Society of New York**, XII (1880); H. R. Holand, "An English Scientist in America 130 years before Columbus," **"Transactions of the Wisconsin Academy of Sciences, Arts and Letters, XLVIII** (1959); **ibid., A Holy Mission to Minnesota 600 Years Ago**, Alexandria, Minnesota, 1959; H. Ingstad, **Landet under Leidarstjernen**, Oslo, 1959. Cf. Asgaut Steinnes," Ein Nordpolsekspedisjon ar 1360", **Syn og Segn**, LXIV (1958) Steinnes says Nicholas sailed from Hull in 1360 on a ship with an English crew (p. 417), but there is no evidence for this statement. Most recently a Russian geographer, Dr. Samuel Varshavsky, has, according to newspaper reports, credited Nicholas with the discovery of America 130 years before Columbus **(Winnipeg Tribune**, 22. Dec. 1962).
3. E. G. R. Taylor, **Tudor Geography 1485-1583**, London, 1930, p. 3. Professor Taylor says here that he is perhaps the author of the **Inventio**, but in a later work ("A Letter dated 1577 from Mercator to John Dee", **Imago Mundi**, XIII (1956) she points out that Nicholas was a Carmelite and thus could hardly be the author.
4. Holand, "An English Scientist"; **ibid. A Holy Mission.** The expedition is the so-called Knutsson one for which there is no trustworthey evidence. The Kensington runes which have been attributed to it have been shown to be a nineteenth century concoction (Erik Wahlgren, **The Kensington Stone**, Madison, 1958).
5. Holand "An English Scientist", p. 219.
6. **Ibid.** p. 209.

Arctic region on Ruysch's World Map 1508

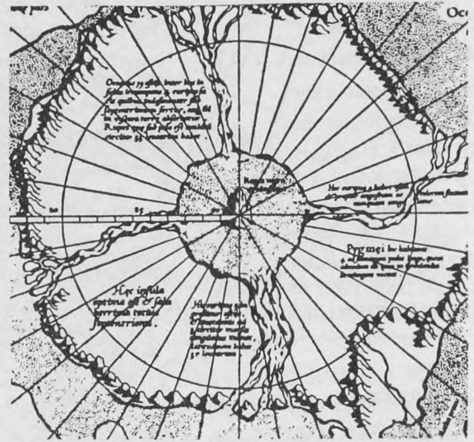
English expedition to the Arctic.[7] One writer say that the author of the **Inventio** appears "to have made visits to Iceland and Greenland, and possibly to the Vikings' Vineland in North America."[8] On the other hand it has been suggested that the English friar never got farther from England than Norway where he got the information he recorded in the **Inventio.**[9] What are we to make of this controversial figure and of his writings?

First, I think, it must be said that the author will probably never be identified, at least with any certainty. The only real reason for ascribing the **Inventio Fortunata** to Nicholas of Lynn is that Hakluyt names him as its author without any proof for his assertion.[10] Very little is known of Nicholas of Lynn beyond the fact that he was a mathematician who drew up a calendar and made an astrolabe.[11] It has been pointed out, however, that

7. Ingstad, **Landet**, p. 475.
8. E. G. R. Taylor, **The Haven — Finding Art**, London, 1956, p. 155.
9. Jón Dúason, **Landkönnun og landnám Íslendinga í Vesturheimi**, Reykjavík, 1941—1947, pp. 166—171. Holand's remarks ("An English Scientist", p. 206) on Dúason's opinion of Nicholas are inadequate if not misleading. Cf. also L. A. Vigneras, "The Cafe Breton Landfall: 1494 or 1497", **Canadian Historical Review XXXVIII** (1957): "There is no doubt that the Franciscan friar's alleged voyages to the North Pole are purely the product of the imagination" (p. 226).
10. Richard Hakluyt, **The Principal Navigations Voyages Traffiques and Discoveries of the English Nation**, Glasgow, 1903, I, 301.
11. The **Dictionary of National Biography** succintly records what is known.

he was a Carmelite and could not thus be the author of the **Inventio** whom our sources identify as a Minorite.[12] It has been suggested on the basis of a statement by John Dee that a Fransiscan, Hugh of Ireland, who was a contemporary of Nicholas wrote the **Inventio.**[13] Again there is no further evidence and all we know of Hugh is that he was a mathematician who travelled widely and wrote a book on his travels. But then he is an Irishman and is so designated but our author is always called English. We can only say the author of the **Inventio Fortunata** is an unkown Fransiscan friar of the fourteenth century.

In the foregoing we may have got ahead of ourselves in considering the author before examining the earliest extant references to the work itself. This is not a lengthy task. The first recorded allusion to the **Inventio** is in a letter, only recently discovered, and which may be dated 1497.[14] It is from an English merchant John Day, and is addressed to the Lord Grand Admiral of Spain (conjectured by some to be Columbus himself). In it John Day writes "Your Lordship's servant brought me your letter. I have seen its contents and would be most desirous and most happy to serve you. I do not find the book **Inventio Fortunata,** and I thought that I (or he)

Mercator's map of the polar region 1569

was bringing it with my things, and I am very sorry not to find it because I wanted very much to serve you. I am sending the other book of Marco Polo . . ."[15] This establishes beyond question the existence of the **Inventio** but tells us nothing about it.

Other sources do tell us a bit more of its contents and origins. On his world map dating from 1507 Ruysch has as his source for four legends the **Inventio Fortunata.**[16] Fernando, the son of Columbus, cites it in the life of his father which he wrote before 1539.[17] And Las Casas repeats the reference in his History of the Indies.[18] Mercator who knew both the **Inventio Fortunata** and the **Description of Greenland** (to be mentioned later), certainly used the former in the compilation of his chart

12. Taylor, "A Letter", p. 67.
13. Cf. **loc. cit.**
14. L. A. Vigneras, "New Light on the 1497 Cabot Voyage to America", **Hispanic American Historical Review,** XXXVI (1956), 503-506; **ibid.** "The Cape Breton Landfall," p. 226.
15. **Ibid,** p. 226.
16. A. E. Nordenskiöld, **Facsimile Atlas,** Stockholm 1889 (Repr. New York 1961), No. XXXII. Cf. Taylor, "A Letter", pp. 63-64.
17. **Historia del S. D. Fernando Colón,** Venice, 1571, cap. ix, 21.
18. Bartolomeo de Las Casas, **Historia de las Indias,** Mexico, 1951, I, 67.

of the Polar regions on his world map of 1569.[19] Six legends occur here.

Mercator is also responsible for a summary of the **Inventio** which he sent to John Dee in a letter dated 20 April, 1577 in reply to an enquiry from the latter as to the "authority whereupon he fashioned unto us that strange plat of the Septentrional Islands." This and all previously mentioned references to the **Inventio**, except that of Day, were translated and published by Professor E. G. R. Taylor in **Imago Mundi** in 1956.[20]

In his letter, Mercator tells Dee what he learned from a fourteenth century book written by a certain Jacobus Cnoyen of Herzogenbusch[21] who was a traveller like Mandeville. The account opens with a description of North or Dusky Norway which is separated by only 12 miles of sea from the lands of the Great Cham and then discusses islands of the Arctic. This information is said to come from **Gesta Arthuri** (now lost) which describes fantastic expeditions made to Iceland, Greenland and the Arctic by King Arthur around the year 530. Arthur found men 23 feet tall i.e. feet in which land is measured. But some of his men remained in the Arctic and in 1364 eight of these people, presumably descendants, came to the king's court in Norway. Among them were two priests one of which had an astrolabe and who was descended in the fifth generation from a man of Brussels. Then follow more fantastic adventures of Arthur, after which we return to the priest who had the astrolabe.

"The priest who had the astrolabe related to the king of Norway that in A.D. 1360 there had come to these Northern Islands an English Minorite from Oxford, who was a good astronomer etc. Leaving the rest of the party who had come to the Islands, he journeyed further through the whole of the North etc., and put into writing all the wonders of those islands, and gave the King of England this book, which he called in Latin Inventio Fortunatae, which book began at the last climate, that is to say latitude 54°, continuing to the Pole.

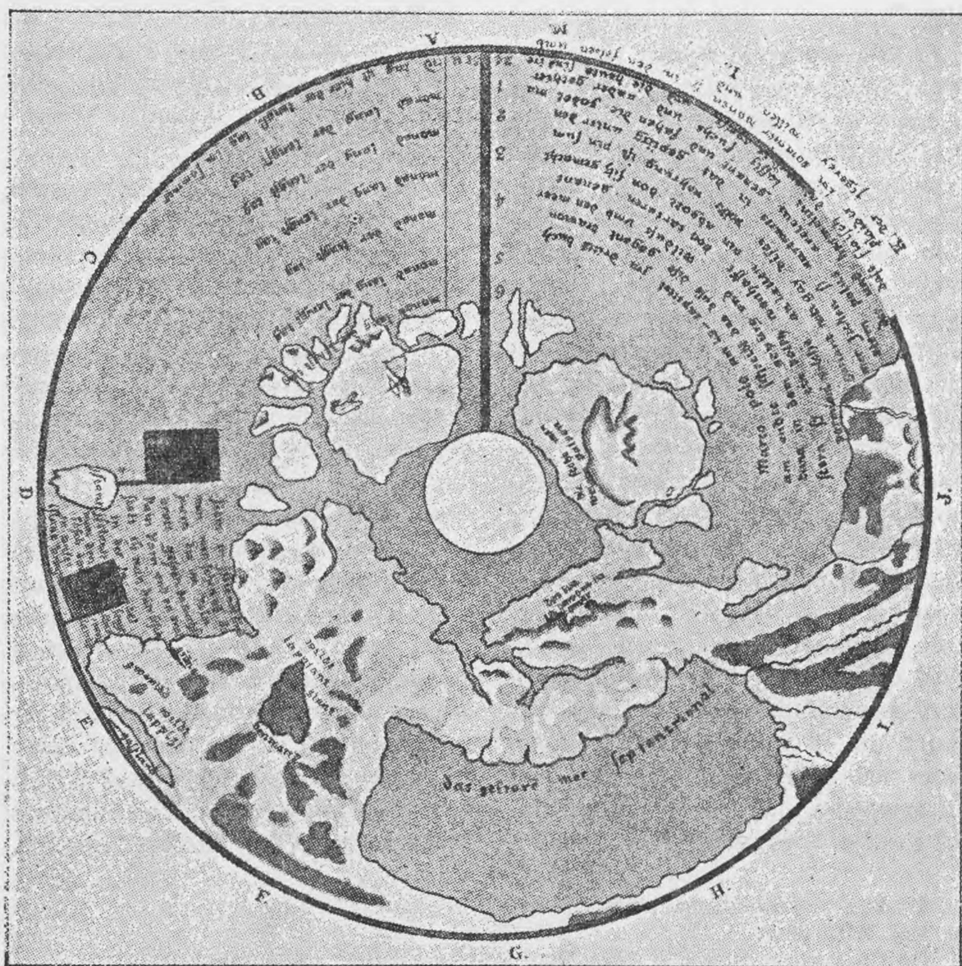
This monk said that the mountain range goes round the North like a wall, save that in nineteen places the indrawing channels flow through it, whereof the widest is not above 12 French miles across, the narrowest ¾ mile. And through the narrowest no ship would be able to go, because of the strong rush of the water. The mountain range is surrounded by sea except in North Norway, when the Norwegian mountain range reaches it for a width of about 17 miles. And right under the North Star, opposite Norway, there lies a fair level land which is uninhabited, where many beautiful (fol. 268 r.) . . . (Lacuna) . . . in the east there stretches out an arm of land which is nearly all wooded. And narrows continually, (the farther north?)

19. Taylor, "A Letter", pp. 62, 65.
20. Vol. XIII, 56-68.
21. On Cnoyen see Steinnes, "Ein Nordpolsekspedisjon", pp. 411-414.

the more, so that it is not more than one mile wide where it meets the mountain range. Otherwise no land touches the circumference (of mountains) anywhere. But in many places the sea is so narrow that one can see the far side.

And the mountain range covers a breadth of eight miles (?). And in the whole circle (said the Minorite) there is no habitation, except on the east side where in that narrow land (isthmus) already mentioned there were 23 people not above 4 feet tall . . . whereof 16 were women. This Monk said that in two other places further inland he found a great piece of ship's planking and other balks which had been used in big ships besides many trunks of trees which at some earlier date had been hewn down. So that he could say with certainty that there had formerly been habitation there but the people had now gone. And that the country where they (the pyg-

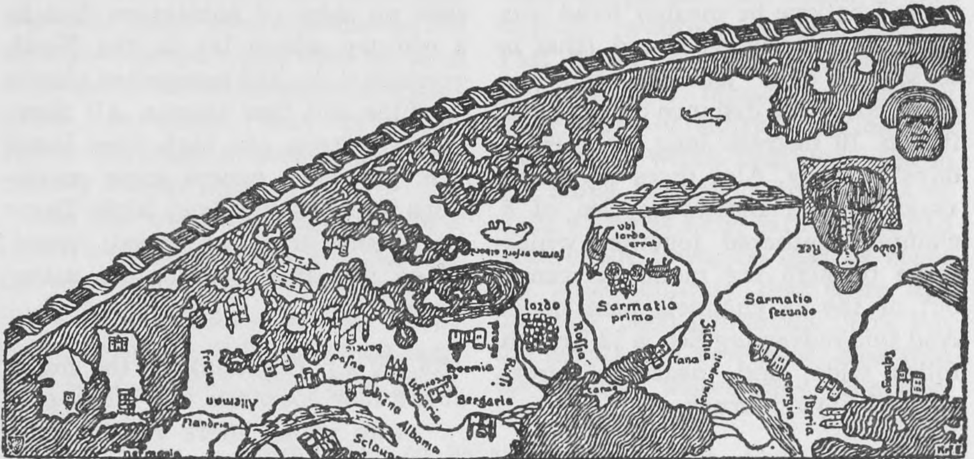
Arctic regions on Behaim's globe of 1492

meys I believe he means) lived was more than 6 degrees broad (that is to say 20 days' journey) and one could cover the distance on foot, and it was 10 degrees long, that is 33 days' journey. Also there lay there (said he) an Indrawing Sea of 5 channels gathered together which came through the mountain range out of the 19 channels mentioned. And this Indrawing Sea is 12 French miles wide, and measures across about 4 days' journey.

(fol. 268 v.) And at the west of the aforesaid country is another Indrawing Sea into which 3 more channels go out of the aforesaid 19. And that channel which they (the ships I believe are meant) had entered also flowed therein. And all these channels which turn tortuously when they come out of the mountains drive ships immediately ashore. But whatever channels flowed straight into the innermost seas, into which the 19 channels gather, in these ships must of necessity be carried current wise (i.e. inwards) and become lost. Also, said this Minorite, these innermost seas number four: and the one which lies on the west side was quite 34 French miles broad. And on the other side of this sea was the best and healthiest land in all the North. Also he said that the sea which lay on the east side could never be frozen because so many channels united there. And it was narrow besides, so that the current was very strong. But that the one which ran on the west side used to freeze almost every year; and remained frozen sometimes for three months. And in that land he had seen no signs of habitation. But in a country which lay to the North opposite it, he had recognized planks of ships and tree trunks. All these four countries are high open lands (i.e. plateaus) except some mountains four fathoms (*sic*) high. There are many trees of Brazil wood. When this Priest (with the astrolabe) . . .

(fol. 69 r.) (Lacuna) In the midst of the four countries is a Whirl-pool . . . into which there empty these four Indrawing Seas which divide the North. And the water rushes round and descends into the earth just as if one were pouring it through a filter funnel. It is 4 degrees wide on every side of the Pole, that is to say eight degrees altogether. Except that right under the Pole there lies a bare rock in the midst of the Sea. Its circumference is almost 33 French miles, and it is all of magnetic stone. And is as high as (the clouds?) so the Priest said, who had received the astrolabe from this Minorite in exchange for a Testament. And the Minorite himself had heard that one can see all round it from the Sea: and it is black and glistening. And nothing grows thereon, for there is not so much as a handful of soil on it. That was the writing and words of the Minorite, who has since journeyed to and fro five times for the King of England on business. They are to be found in a book called Inventio Fortunae, of which the Minorite himself was author. The foresaid Priest said also to the King of Norway that in the country where he dwelt not six

Northwestern part of the Genoa world map of 1447 or 1457

times a year did it rain: and even that was drizzle, lasting not more than 6 or 7 hours.

. . . (fol. 269) (Lacuna) the wind never blows hard enough to drive a corn-mill. Furthermore the air there is always cool. And the other 7 that were with him testified that they had also heard such things (as he related) said by their elders, but had never seen there.

This is word for word everything that I copied out of this author (Cnoyen) years ago.

Farewell, most learned man, with my most affectionate esteem.

1577 Gerard Mercator.
(End of Translation)".[22]

What are we to make of this? The manuscript contains numerous lacunae which may account for some of the chaos. But plenty remains. We may try to reduce the account of the **Inventio** here to some kind of order by looking at the legends on the maps of Ruysch and Mercator but what has actually happened is that in trying to follow the **Inventio Fortunata** both Ruysch and Mercator have been misled into a fabulous distortion of the Arctic.

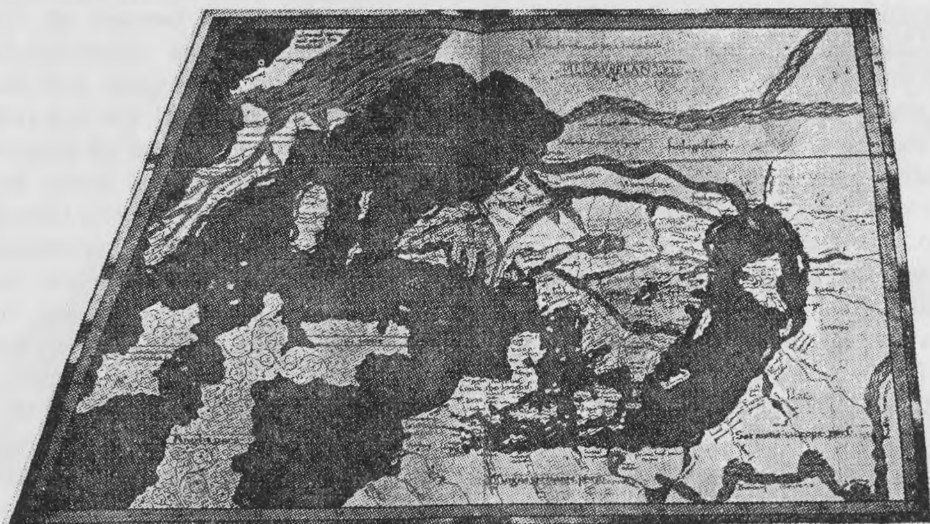
It is here impossible to go into all the details necessary to support the conclusions I have reached through my reading on Nicholas of Lynn or rather on the **Inventio Fortunata.** No doubt it contained certain information about the Canadian Arctic but in such a garbled form that it is very difficult to separate it from the legendary and mythological. Let us for a moment look at the situation in the Canadian Arctic in the year 1360 when the author was supposed to have visited Greenland and the northern islands. The Icelanders had been living in Greenland for almost 400 years. As is well known they had during that time become acquainted with all parts of the Canadian North from Labrador and Hudson Bay to Ellesmere Island. We know this

22. The translation is Professor Taylor's ("A Letter", pp. 58-61).

from both written and archaeological evidence;[23] from the written accounts of the yearly hunting expeditions north and west from the farming settlements on the southern part of the west coast of Greenland; from the eider duck nesting grounds in the far north; from the polar bear traps found as far west as the Melville Peninsula; from the popularity of the white falcon in the Middle Ages; from cairns and runic stones. We know also that from the beginnings of the settlement of Greenland some people yearly left the farming settlements and took up a life dependent on hunting, moving to the northern part of the west coast of Greenland, across to Baffin Island, to Labrador and other adjacent regions of the North—to the regions the Icelanders called **Nordrseta** (the Northern Booth-Dwellers Region).[24] Evidence has been accumlating, although this has not yet been widely understood, that the bearers of the so-called Thule culture—the most widespread and first true Eskimo culture — were actually the Dorset people[25] heavily intermixed with the Icelanders in Greenland.[26] There can be little doubt that the Skraelings are to be indentified as the bearers of the Dorset culture. This intermixture between the two peoples and the hunting expeditions of the Icelanders meant, of course, that all regions of the eastern Canadian Arctic became well known not only in Greenland but throughout Europe. Again, the racial intermixture forced the church in Greenland to send its priests far and wide throughout the Canadian Arctic in an attempt to prevent the abandonment of the faith by its intermixed populace.[27] This was, however, too big a task for the slim resources of the diocese of Gardar in Greenland. The emigration from the farming settlements in Greenland continued. About 1342 the inhabitants of the Western Settlement moved en masse from their farms and as the annalist says "abandoning all good mores joined the peoples of America," i.e. the Skraelings.

It was at this time that a priest named Ivar Bardarson was appointed administrator of the episcopal see of Gardar in Greenland. It was he who in 1342 on a visitation to the Western Settlement discovered that it had been abandoned. What did he do about this? We do not really

23. Cf. Gunnar and Fridtjov Isachsen, "Hvor langt mod nord kom de norröne Grönlendingar?" **Norsk Geografisk Tidsskrift**, IV (1932-1933), 75-92; Dúason, **Landkönnun**, pp. 426-455. These works cite all the sources.
24. **Ibid.** pp. 370-401.
25. So-called Eskimos, long extinct, whose culture was first identified in a brilliant piece of detective work by Diamond Jenness in 1925 on the basis of some artifacts from Cafe Dorset on Baffin Island. Since then numerous Dorset sites have been found in the eastern Canadian Arctic, in Labrador and in Newfoundland as well as in Greenland. See William E. Taylor, "Review and Assessment of the Dorset Problem", **Anthropologica**, N.S. I. (1959), 24-46.
26. Dúason, **Landkönnun**, **passim**. The Thule culture was first identified by Therkel Mathiassen on the Fifth Thule Expedition to the American Arctic 1921-24. Thule culture sites have been found from Greenland to Siberia, but the earliest are in Greenland (cf. Henry B. Collins, "Recent Developments in the Dorset Culture Area", **American Antiquity**, XVIII (1953), 32-39).
27. A task in which it failed.

Later map of Claudius Clavus Swart (Vienna text) after 1466

know, but we know from a book which he wrote years later, entitled the **Description of Greenland**, that he was acquainted with all parts of Greenland, both northern and the farming districts. From this it is not unreasonable to conclude that he made visitations to the various parts of the Canadian Arctic to which the Icelanders had moved for he remained administrator of the see of Gardar for 20 years until he returned to Norway in 1363 or 1364, where he wrote his book.

It is not fanciful to suggest that here he met the author of **Inventio Fortunata** and that he there gave him the information which the latter then recorded in his book. It is fanciful to suggest that this friar was the leader or the navigator and scientist of a large expedition sent in the years between 1355 and 1360 to reclaim apostates for the faith. It is inconceivable that such an event would have gone unreported in any written sources which survive and especially in the **Description of Greenland** by Ivar Bardarson.

Another argument against any assumption of an expedition in which the author of the **Inventio** may be thought to have taken part is the completely confused narrative of the **Inventio** as it is found in the letter of Mercator, not to mention other accounts, such as Hakluyt's "Testimonie" taken from Dee's summary of Mercator's letter which is as follows:

„Anno 1360. (that is to wit, in the 34. yeere of the reigne of the triumphant King Edward the third) a frier of Oxford, being a good Astronomer, went in companie with others to the most Northren Islands of the world, and there leaving his company together, hee travailed alone, and purposely described all the Northerne Islands, with the indrawing seas and the record thereof at his returne he delivered to the king of England. The name of

which booke is Inventio Fortunata (aliter fortunae) qui liber incipit a gradu 54. usque ad polum. Which frier for sundry purposes after that did five times passe from England thither, and home againe."[28]

It will not do to say that the five further voyages the friar made from England were only made to Norway and that he made only one voyage to the Arctic. He may, however, well have made six voyages to Norway. On the other hand Ivar Bardarson may have made five or six tours of the northern islands during his twenty years as administrator of the see of Gardar.

The fabulous nature of much of Mercator's summary of the **Inventio** does not, however, mean that it did not contain a good deal of truth. This is especially true of some of the legends on the maps of Ruysch and Mercator. These may be analysed briefly.

Professor Taylor's translation of those on Ruysch's map is as follows:

1. „We read in the book **De Inventione Fortunatae** that beneath the Arctic Pole there is a high rock of magnetic stone 33 German miles in circumference.

2. The indrawing sea surrounds this (rock), flowing as if in a vessel that lets water down a hole (i.e. a funnel).

3. There are four surrounding islands of which two are inhabited. But they are bordered by huge mountains twenty-four days journey across, which forbid human habitation.

4. Here the indrawing sea begins. Here the ship's compass does not hold, nor can ships containing iron turn back."

1). This high magnetic rock under the Pole is almost unquestionably the mountain south of Thule (the Conical Rock) on the west coast of Greenland. This mountain was well known to the Icelanders in Greenland and was named Himinrodafjall. It is mentioned by name in Ivar Bardarson's **Description of Greenland** and Ivar says that no one can sail farther than to it because of the strong curents.[29] The Greenlanders had no doubt long before 1360 noticed the deviation of the compass in these regions.[30]

2). This is the **Mare Sugenum, sugenum** being derived from the Icelandic word **sog.** The reference is to the swift currents north of Baffin Bay and possibly in Fury and Hecla Strait.[31]

3). What these four islands were we can only guess. Probably the two which were inhabited are Ellesmere and Devon Island. The reference to the huge mountains bordering them. may be to the region between Melville Bay and Umanak Bay, but this no doubt led both Ruysch and Mercator astray.

4). What spot this is intended to indicate we cannot tell.

Ruysch's map seems to be based on two types of information, the

28. Hakluyt, **Navigations**, I. 303.
29. **Grönlands historiske Mindesmærker**, Copenhagen, 1838-1845, III, 259.
30. Dúason, **Landkönnun**, pp. 175-178.
31. Cf. **ibid**, pp. 174-175.

traditional European classical interpretation which had little basis in reality and the Norse one, which while erroneous, corresponded much more to reality. His four islands e.g. are simply clustered around the Pole and bear no relation, not even in the names, to reality.

Mercator's legends are also clustered on four islands around the Pole and surrounded by the famous mountains.

„1. This channel has five mouths (entries) and because of its narrow swift current it never freezes.

2. Here live pygmies, at most 4 feet tall, who are like those in Greenland called Scraelings.

3. This channel is entered by 3 mouths and remains frozen for three months every year. It is 37 leagues long.

4. This island is the best and healthiest of the whole north.

5. The Ocean rushes in between these islands by 19 mouths and makes 4 channels by which it is incessantly carried northwards & there disappears into the bowels of the earth."

1 The first legend probably again refers to the sea north of Baffin Bay.

2) The second with its mention of the Skraelings could refer to Baffin Island, North Greenland or Ellesmere Island, but, as is the case with all the legends, whatever truth it contains was one well known to the Greenlanders and through them to the outside world long before 1360.

3) This may again refer to the sea north of Baffin Bay but we can only conjecture with very little consequence.

4) Which island is the best and healthiest can again only be a matter of speculation. It may be south Greenland, it might be Labrador, or it might refer to Vinland, provided it was not located in Newfoundland as some say today.

5) The reference to 19 mouths reminds one of the reference to 18 or 19 islands on various variants of the map of the northern regions by Claudius Clavus Swart and other sources.[32] This is a reference to the islands of the Canadian Arctic, variously referred to as the islands of Iceland, the African islands, the Falcon islands, etc.[33] Martin Behaim shows 19 islands around the Pole—one of which is adorned with a figure in a very full dress shooting a Polar Bear.[34] This is obviously Greenland. The other very large island is probably Baffin Island. The shape of Greenland corresponds rather closely to its actual shape. But Behaim, like Ruysch in his map, is clearly drawing on two sources—a traditional one and one based on information from Greenland itself. His map seems superior to those of both Ruysch and Mercator.

As to the four channels mentioned here and in Mercator's letter, there can be little doubt that they are the following: The westernmost one is Hudson Strait and the fair

32. Cf. A. A. Björnbo and Carl S. Petersen, **Fynboen Claudius Claussön Swart**, Copenhagen, 1907, p. 144; Dúason, **Landkönnun**, pp. 313-314.
33. Cf. **Loc. cit.**
34. E. G. Ravenstein, **Martin Behaim**, London, 1908.

Northwestern part of the Medici Marine chart of 1351

and beautiful country south of it must be the Markland and Vinland of the Sagas together probably with the region west of Hudson Bay. Incidentally the Planora de Berga shown in Asia west of Greenland and bordering the **mare sugenum** on Ruysch's map is almost certainly not the "pianura de Bargu" of Marco Polo, as has been conjectured.[35] Together with the Bergi extrema shown in Greenland itself on the same map, it is rather the region in which the Bergen merchants enjoyed a monopoly after the middle of the fourteenth century. Indeed the word "commerce" which occurs in Mercator's summary and is translated "country" by Prof Taylor[36] is probably rather a reference to the very "commerce" carried on with Arctic Canada by the Bergen merchants.

The next channel may be identified as Lancaster Sound. North of it is the third, Smith Sound, where, if we are to pay any attention to the statement, the author of the **Inventio fortunata** saw tree trunks and planks of ships. The final one is possibly Kennedy Channel. All these are conjectures and other channels might be suggested, e.g. Foxe Channel.

35. E.g. Taylor, "A Letter", p. 65.
36. **Ibid.** p. 60, l. 5.

One other legend on Mercator's map not noted by Prof. Taylor near an island outside one of the four channels reads, **Polus magnetes respectu insulari (or—um) capitis Viridis.** This is probably derived also from the **Inventio fortunata** and strengthens the view that the Greenlanders located the magnetic rock in the vicinity of Thule, for this island is placed in the sea off the Bergi regio which corresponds to the Planora de Berga or extrema Bergi of Ruysch.

What then shall we conclude about **Inventio fortunata?** Unfortunately we know really nothing about its contents except what Mercator tells us in his summary of Jacobus Cnoyen's book. But is there any reason to believe that it contained much more on the northern regions than what he has summarised? If so there really was nothing new in it with the exception of the use of the astrolabe and possibly the employment of degrees of latitude and even here we cannot be certain as to what is meant. The mention of the high pressure areas of the polar region cannot be regarded as new for it would have required lengthy observation to establish it. All the rest was simply old stuff, long familiar to the Icelanders in Greenland. The author of the **Inventio,** far from showing a personal acquaintance with the regions of the north must rather be accused of garbling the information he received in one way or another and being indirectly responsible for such absurdities as the representation of the northern regions on the maps of Ruysch and Mercator. It is not always realised that the representation of Greenland and adjacent region goes back far beyond the fifteenth century and that there is not much to choose between the depiction of Greenland on the maps of Claudius Clavus Swart in the fifteenth century and that shown on the Medici Marine Chart of 1351[37] or that of Greenland, Baffin Island and Hudson Bay on the Genoa World Map of 1447 or 1457[38] not to mention earlier maps. This, however, will have to be dealt with at another time.

Finally it may be apposite to recall what Sir Thomas Blundeville had to say about the author of the **Inventio fortunata,** whosoever he may have been. Sir Thomas wrote:

"Neither doe I beleeve that the Fryer of Oxford, by virtue of his Art Magicke, euer came so nigh the Pole to measure with his Astrolabe those cold parts together with the foure floods, which Mercator & Bernardus do describe both in the front, and also in the nether end of their mapes, & unlesse hee had some colde devil out of the middle Region of the aire to be his guide, and therefore I take them in mine opinion to be meer fables."[39]

I think his judgment very sound.

37. A. E. Nordenskiýld, **Periplus,** Stockholm, 1887, No. X; Nansen, **Northern Mists,** II, 234-236.

38. **Ibid.** pp. 286-287. Dúason points this out (**Landkönnun,** pp 298-300).

39. **His Exercises containing eight Treatises,** London, 1613, p. 760 (here cited from de Costa, "Arctic Exploration", p. 31).

Fertugasta og þriðja ársþing Þjóðræknisfélags Íslendinga í Vesturheimi

Fertugasta og þriðja ársþing

Þjóðræknisfélags Íslendinga í Vesturheimi var sett af forseta félagsins, dr. Richard Beck, kl. 10 f.h. mánud. 19. febrúar 1962 í Góðtemplarahúsinu við Sargentstræti. Dr. V. J. Eylands flutti bæn, og sungnir voru sálmarnir „Hve dýrðlegur er drottinn“ og „Faðir andanna“. Gunnar Erlendsson lék undir á slaghörpu.

Að því búnu flutti forseti Þjóðræknisfélagsins ársskýrslu sína, sem hér fer á eftir.

Ársskýrsla forseta

Kæru tilheyrendur. Háttvirtu fulltrúar og gestir!

Árið, sem leið, var óvenjulega atburðaríkt í sögu ættþjóðar vorrar; hver merkisatburðurinn fylgdi öðrum í spor: — Heimsókn Ólafs V. Noregskonungs, fyrsta norsks þjóðhöfðingja, er sótt hefir Ísland heim; 150 ára afmæli Jóns Sigurðssonar forseta; 175 ára afmæli Reykjavíkurbæjar; 50 ára afmæli Háskóla Íslands; og aldarafmæli Hannesar Hafstein skálds, fyrsta íslenzka ráðherrans. Allir eru þeir merku atburðir tengdir mikilvægum tímamótum í sögu þjóðarinnar, og óminn af þessum atburðum hefir borið vestur yfir hafið til vor, enda hefir þeirra verið getið í fréttum og blaðagreinum.

Óhætt mun þó mega segja, að 150 ára afmæli Jóns Sigurðssonar hafi vakið mesta athygli vor á meðal, Vestur-Íslendinga, og var að verðugu haldið hátíðlegt víðs vegar á vorum slóðum, í borgum og sveitum. Hér gerist því engin þörf að ræða um ómetanlegt stjórnmála- og menningarstarf hans. Eitt er víst, að hann getur haldið áfram að vera oss Íslendingum beggja megin hafsins tákn sameiningar um göfug mál og góð.

En því hefi ég minnt á ofannefnda merkisatburði í sögu ættþjóðar vorrar á liðnu ári, að saga hennar er oss runnin í merg og bein, samofin sálarlífi voru og innsta eðli. Jón skáld Magnússon fer eigi villur vegar, er hann segir í kvæði sínu „Land og þjóð“:

Öll þín sorg og öll þín tár,
öll þín kvöl í þúsund ár,
öll þín frægð og gæfugengi
grípur vora hjartastrengi,
hver ein minning sæt og sár.
Slungið harmi,
barm frá barmi
bergmál tímans varir lengi.
Undir logar orka hljóð;
allt, sem gerir menn að þjóð.

Liðið ár var einnig óvenjulega söguríkt fyrir oss Vestur-Íslendinga. Með heimsókn íslenzku forsetahjónanna, herra Ásgeirs Ásgeirssonar og frú Dóru Þórhallsdóttur, var ofinn einstæður og glæsilegur þáttur í langa og litbrigðaríka sögu Íslendinga í Vesturheimi, og með réttu taldi ættþjóð vor þá heimsókn einnig merkisviðburð í sögu sinni. Hefir hinni samfelldu sigurför þeirra frá hafi til hafs í Kanada verið lýst svo ítarlega í **Lögbergi-Heimskringlu**, og annars staðar í blöðum og tímaritum hérlendis, að óþarft er með öllu að rekja þann frægðarferil þeirra hér.

Hitt þykir mér ástæða til að leggja áherzlu á, hve mikill viðburður heimsókn þeirra forsetahjónanna var í sögu Þjóðræknisfélagsins, viðburður, er jafnan mun þar gullnu letri skráður; en samkvæmt ósk Ásgeirs forseta skipulagði stjórnarnefnd félags vors, sem sérstök undirbúningsnefnd, undir forustu Grettis L. Jóhannsson ræðismanns og féhirðis vors, ferðir forsetahjónanna og föruneytis þeirra um byggðir Íslendinga í Kanada. Var Þjóðræknisfélaginu sýnd mikil viðurkenning og sambærilegt traust með þeirri ósk forsetans, og taldi sér hinn mesta sóma að því að verða við þeim tilmælum hans. „Ættgöfgi skuldbindur,“ segir víðfrægt orðtak; með því að færa út merkingu þess, í þeim skilningi, að hver virðingarauki eigi að glæða ábyrgðartilfinningu og vera eggjan til dáða, má heimfæra þetta kunna spakmæli upp á félag vort með tilliti til þess sæmdarríka en ábyrgðarmikla hlutverks, sem því var á hendur falið í sambandi við heimsókn forsetahjónanna.

Í prýðilegum ræðum sínum hér vestan hafs, þar sem saman fóru orðsnilld og auðlegð í hugsun, flutti Forseti Íslands oss Íslendingum hér í álfu eigi aðeins faguryrtar og hjartahlýjar kveðjur heiman um haf, en túlkaði jafnframt af glöggum skilningi og samúð hlutskipti vor Íslendinga í Vesturheimi, afstöðu vora til þeirra þjóða, sem vér erum hluti af og eigum þegnskuld að gjalda, og baráttu vora til viðhalds þjóðerni voru,

tungu og menningarerfðum. Lagði hann réttilega áherzlu á það, að vér erum fyrst og síðast hérlendir þegnar, er ber að vera sem beztir þegnar vors nýja heimalands, en það hefir frá upphafi vega verið grundvallaratriði í allri starfsemi þessa félags, eins og fyrsta málsgreinin í stefnuskrá þess tekur ótvírætt fram. Í hinni efnismiklu og athyglisverðu ræðu, aðalræðu sinni til vor Vestur-Íslendinga, er Forseti Íslands flutti á samkomu félags vors í Fyrstu lútersku kirkju hér í borg 17. sept. síðastliðinn, minnti hann oss kröftuglega á sérstöðu íslenzkrar tungu, máls- og menningargildi hennar, og komst ennfremur svo að orði:

„Okkur er það fyllilega ljóst, að það hlýtur að verða breyting, eins og þegar er komið í ljós, og mér er næst að halda, að það sé meira undrunarefni, hve vel og víða íslenzkan lifir en hitt hvað hún daprast með nýjum kynslóðum. Mægðir við önnur þjóðerni, skólagangan og leiksystkinin, blöðin og mestallt daglegt líf gefur ríkismálinu undirtökin. Þrátt fyrir metnað, þá er það ekki æskilegt, að Íslendingar hagi sér í nýjum heimkynnum eins og guðs útvalin þjóð. Í góðu samræmi við þá eðlilegu rás viðburðanna, þá er hér unnið mikið og gott þjóðernisstarf, og við þökkum hverja þá viðleitni, sem sýnd er til að gera íslenzkt mál svo langlíft sem auðið er meðal almennings af íslenzkum uppruna hér í Vesturheimi .Og svo mikil er hennar náttúra íslenzkunnar, að við vitum, að hún deyr hér aldrei út til fulls.“

Hér kveður við annan tón en ósjaldan heyrist hér vestra; hér er hvorki örvænting né feigðarspá á ferðum, heldur raunsæi og heilbrigð framtíðartrú. Sjálfsagt er að horfast hiklaust í augu við vaxandi vandkvæði í þjóðræknismálum vorum, og vér vitum öll, hvert tímans og þróunarinnar straumur fellur í þeim efnum, en hann er nógu hraðstreymur, þótt vér ýtum eigi á eftir honum. Fyrir löngu síðan beindi þjóðskáldið Bjarni Thorarensen þeim áminningarorðum til íslenzku þjóðarinnar, að fljóta eigi „sofandi að feigðarósi“, en fara heldur að dæmi laxins,

sem leitar móti
straumi streklega
og stiklar fossa.

Ég held, að í þjóðræknisbaráttu vorri sé oss holt að minnast þessara áminningarorða hins kjarnmikla og karlmennskulundaða skálds vors.

En Ásgeir forseti færði oss eigi aðeins bróðurlegar og kærkomnar kveðjur frá ættþjóð vorri og hvatti oss til dáða með drengilegum viðurkenningarorðum. Hann kom einnig færandi hendi með öðrum hætti. Eins og oss er öllum í fersku minni, sem vorum á fyrrnefndri samkomu Þjóðræknisfélagsins, þá afhenti hann félagi vrou að gjöf við það tækifæri mikinn dýrgrip, þar sem er hin ljósprentaða útgáfu af **Flateyjarbók**, mesta gersemi íslenzkra handrita; verður hún til sýnis hér á þinginu. En þessi höfðinglega gjöf er oss eigi aðeins dýrmæt í sjálfri sér, heldur einnig sem tákn vors auðuga íslenzka bókmennta- og menningararfs, en honum lýsti Davíð Stefánsson skáld frá Fagraskógi eftirminnilega í kaflanum „Íslenzk fræði“ í tilþrifamiklum ljóðaflokki sínum á 50 ára afmælishátíð Háskóla Íslands:

Líkt og magnað kraftakvæði
knýja hugann íslenzk fræði
þangað inn, sem ætt og saga
eiga sína liðnu daga.
Stríðir enn við stormanætur
stofn, sem á sér djúpar rætur,
frjóa mold og fastan grunn,
þar á fólkið, þjóðarsálin,
þúsund ára brunn.

Ennþá tala tungu Snorra
tign og hreysti feðra vorra.
Frelsi, nám og höfðingshættir
heilla landsins beztu ættir.
Fólk, með eld og brim í blóði,
brýnt til stáls af söng og ljóði
yfirstígur allar spár,
nýtur veiga nornabrunnsins
næstu þúsund ár.

Síðan heim kom, hefir Forseti Íslands, í blaðaviðtölum og þá eigi síður í hinni íturhugsuðu áramótaræðu sinni, sem endurprentuð hefir verið hér vestra, borið oss Vestur-Íslendingum hið bezta söguna, hvatt til aukins samstarfs við oss og komið fram með mjög athyglisverðar tillögur í þá átt, sem hann mun ræða nánar síðar. Ég veit, að vér erum reiðubúnir að mæta þeirri útréttu bróðurhönd á sama hátt, og láta frændsemina með þeim hætti brúa saman löndin, eins og séra Matthías Jochumsson orðaði það snilldarlega í einu kvæða sinna.

Svo vil ég hér úr forsetastóli á ársþingi voru votta Forseta Íslands og forsetafrúnni, og föruneyti þeirra, hjartans þökk fyrir ógleymanlega heimsókn þeirra, fyrir alla ánægjuna, sem hún veitti oss Íslendingum vestan hafs, og fyrir mikið og víðtækt þjóðræknislegt gildi hennar. Með henni hefir sterk stoð verið hlaðin undir brúna yfir djúp fjarlægðarinnar milli Íslendinga heima og hérlendis. Þessi sögurika heimsókn hefir eigi aðeins fært oss nær Íslandi og látið oss finna sterkar til ætternis- og menningartengsla vorra, heldur ætti hún

einnig að vera oss vakning þjóðræknislega og hvatning til sterkari átaka í þeim efnum. Minnug þess fögnum vér því þá einnig einlæglega, að vér fáum að heyra af segulbandi hér á þinginu kveðjur til vor Vestur-Íslendinga frá forsetahjónunum, er munu finna næman hljómgrunn og auka um leið á hátíðleik og þjóðræknislegt gildi þessa ársþings vors.

En í lífinu, eins og í veðurfarinu í hinni ytri náttúru, skiptast á skin og skuggar; þannig hefir það einnig verið í sögu félags vors á liðnu ári. Dauðinn hefir verið stórhöggur í fylkingu vora, en þessum félagssystkinum höfum vér átt á bak að sjá á árinu, að því er fjármálaritari Guðmann Levy segir mér: Dr. Charles Venn Pilcher, aðstoðarbiskup við St. Andrews dómkirkjuna í Sydney í Ástralíu, heiðursfélagi; Dr. John C. West, fyrrv. forseti Ríkisháskólans í N. Dakota (University of N. Dakota), Grand Forks, N. Dak., heiðursfélagi; Gamaliel Thorleifsson, Garðar, N. Dak., heiðursfélagi deildarinnar „Báran"; Benedikt Ólafsson, Winnipeg, varaskrifari deildarinnar „Frón"; Hjálmur V. Thorsteinsson, Gimli, varafjármálaritari deildarinnar „Gimli"; Mrs. Sylvia Kárdal frá Gimli, í St. Paul, Minn.; Mrs. Ingibjörg Pálson, Selkirk; Björn Björnson, Lundar; Magnús Gíslason frá Árborg, Gimli, Manitoba; Pálmi M. Sigurðsson, Boston, Mass.; Hallur E. Magnússon, Seattle, Wash., fyrrv. forseti deildarinnar „Vestra", Seattle; H. J. Halldórson, Vancouver; Anna Harvey, Vancouver; B. Thorlacius, Vancouver; Hannes Péturson, Winnipeg; Mrs. Jensína Guttormsson, Riverton, Man.; séra Sigurður Ólafsson, Winnipeg, fyrrv. ritari Þjóðræknisfélagsins; Helgi Steinberg, Blaine, Wash.; Þórhalla Elisabet Arngrímsson, Blaine, Wash.; Magnús G. Guðlaugsson, White Rock, B.C.

Vér tjáum hlutaðeigendum innilega samúð vora í tilefni af fráfalli fyrrnefndra félagssystkina vorra, en þeim þökkum vér trúnaðinn og stuðninginn við málstað félags vors, og vottum þeim virðingu vora með því að rísa á fætur.

En þrátt fyrir þau áföll, sem félagsskapur vor hefir orðið fyrir við missi margra ágætra manna og kvenna úr hópnum, sæmir oss, er uppi stöndum, eigi annað en sækja fram undir merkjum félagsins, því að göfugum málstað er það að vinna, varðveizlu og ávöxtun dýrustu erfða vorra. Í þeim anda hefir stjórnarnefnd félagsins leitazt við að framkvæma þau mál, er síðasta þjóðræknisþing fól henni á hendur. Svo eru alltaf ný mál, sem koma til hennar kasta, og að þessu sinni stórmál, en að sama skapi ánægjulegt, þar sem var heimsókn íslenzku forsetahjónanna, er fyrr getur. Stjórnarnefndinni þakka ég prýðilega samvinnu að vanda, og um annað fram allt hennar starf sem undirbúningsnefnd að komu forsetahjónanna, og þá sérstaklega formanni nefndarinnar Gretti ræðismanni, því að mest mæddi á honum, án þess, að ég vilji á nokkurn hátt gera lítið úr hlut annars nefndarfólks, því að allir innan hennar voru samhuga um það, að mikilvægt verk hennar í þessu máli færi sem bezt úr hendi og yrði félaginu og öðrum aðilum til sem mestrar sæmdar. Læt ég svo aðra fella dóm á það, hver árangurinn varð af þessu heilhuga og umsvifamikla starfi nefndarinnar. En fleira hafði stjórnarnefndin og félagið vitanlega með höndum á árinu, sem nú skal rakið í megindráttum.

Útbreiðslu- og fræðslumál

Þau eru, og hljóta alltaf að verða, meginþáttur í starfi félagsins, enda hefir stjórnarnefndin með ýmsum hætti unnið að framgangi þeirra. Má þó þar um segja hið fornkveðna, að betur má, ef duga skal, svo víðlendur er sá akur, er þar bíður ræktunar, og sáðmennirnir færri en vera ætti, þótt ýmsir utan stjórnarnefndarinnar hafi stutt þau mál í verki. Hefi ég þá í huga einstaklinga, félagsmenn og konur á ýmsum stöðum, og þá eigi síður deildir félagsins, er margar hverjar vinna ágætt verk í þá átt, en eru eðlilega misjafnlega í sveit settar bæði hvað starfskrafta snertir og aðra aðstöðu. En þau störf, sem hér um ræðir, eru oft unnin í kyrrþey, og sannast þar orð skáldsins: „Hinn fórnandi máttur er hljóður."

Fyrrv. forseti félagsins, dr. Valdimar J. Eylands, hefir eins og áður unnið félagi voru mikið gagn með ræðum sínum og ritsmíðum um íslenzk efni. Tekur það ekki sízt til hins myndarlega úrvals úr ræðum hans og ritgerðum, er vinir hans og velunnarar beggja megin hafsins létu gefa út í tilefni af sextugsafmæli hans, og var hann vel að þeim heiðri kominn. Með þökk fyrir ágæt og margháttuð störf hans í þágu félagsins samfögnum vér honum og óskum honum gæfu og langlífis.

Varaforseti og fyrrv. forseti félagsins, séra Philip M. Pétursson, hefir flutt ávörp og ræður um íslenzk efni á samkomum og ritað um þau efni í vikublað vort. Auk starfa í nefndum, stýrði hann einnig nokkrum fundum stjórnarnefndar í fjarveru minni, og kann ég honum þakkir fyrir það.

Ritari félagsins, prófessor Haraldur Bessason, hefir nú sem áður í ræðu og

riti unnið ötullega að félags- og menningarmálum vorum. Síðastliðið vor undirbjó hann, ásamt Sveini Skorra Höskuldssyni, samfellda dagskrá íslenzks efnis fyrir þjóðræknisdeildina „Frón“, en Haraldur prófessor er forseti hennar. Ennfremur flutti hann í haust aðalræðuna á landnemahátíð að Gimli, sagði ferðasögu úr Íslendsferð sinni á „Fróns“-fundi, og flutti ávarp á 40 ára afmælishátíð þjóðræknisdeildarinnar „Íslands“ í Morden. Hann hefir einnig ritað um íslenzk efni í blöð og tímarit beggja megin hafsins og einkum lagt mikinn skerf og góðan til vikublaðs vors.

Vararitari, Walter J. Lindal dómari, hefir flutt ávörp á samkomum og ritað margt um félagsmál vor og menningarerfðir, einkum í **The Icelandic Canadian;** einnig gegndi hann störfum ritara í fjarveru hans, og er ennfremur forseti stofnunarinnar „Canada-Iceland Foundation“, sem vinnur, eins og nafnið bendir til, að menningarlegum samskiptum milli þeirra landa yfir hafið.

Féhirðir, Grettir L. Jóhannson ræðismaður, hefir, eins og að undanförnu, flutt ávörp um íslenzk efni á samkomum. Auk þess sem hann gegndi hinu umsvifamikla formannsstarfi í undirbúningsnefnd heimsóknar forsetahjónanna, fylgdi hann þeim frá Winnipeg til Vesturstrandarinnar bæði í embættisnafni og sem fulltrúi félags vors.

Varaféhirðir, frú Hólmfríður F. Daníelson, hefir átt samvinnu um það við hérlent fólk, að Ísland kæmi við sögu í nokkrum þjóðernislegum sýningum, og ritað margar greinar um íslenzkt fólk og málefni bæði á íslenzku og ensku.

Fjármálaritari, Guðmann Levy, hefir, auk bréfaskrifa til deilda og einstaklinga í sambandi við embæti sitt, átt sæti í ýmsum nefndum, og einnig, eins og síðar mun vikið að, átt drjúgan þátt í söfnun auglýsinga fyrir **Tímarit** vort. Í félagsins nafni óska ég honum til hamingju með nýafstaðið sextugs afmæli hans og þakka hans mörgu störf í þágu félagsins.

Jafnframt því og hann er forseti heimadeildar sinnar að Lundar, hefir varafjármálaritari, Ólafur Hallsson, starfað í ýmsum nefndum af hálfu stjórnarnefndar.

Ágætur liðsmaður bættist oss einnig í nefndina, þar sem er hinn nýi skjalavörður, Jakob F. Kristjánsson, en hann var ritari undirbúningsnefndar heimsóknar forsetahjónanna í fjarveru Haralds prófessors; hefir starfað á árinu í öðrum nefndum og lagt vikublaði voru lið með ýmsum hætti.

Forseti flutti aðalræðuna á sumarmála- og 50 ára afmælissamkomu Lestrarfélagsins að Gimli, og samdægurs erindi um Ísland á barnaskólunum að Mountain og Garðar í N. Dakota, og stuttu síðar erindi um Íslendingasögur á fundi Tungumálafélagsin „The Linguistic Circle of Manitoba and N.-Dakota“, er haldinn var á Ríkisháskólanum í N. Dakota. Einnig var hann aðalræðumaður á Lýðveldishátíð Íslendingafélagsins í Norður-Kaliforníu 17. júní í Oakland, Kalif.; flutti kveðju frá félagi voru á Íslendingadeginum að Gimli, ávörp af þess hálfu í sambandi við Winnipegheimsókn forsetahjónanna íslenzku, ennfremur aðalræðuna á 40 ára afmælishátíð deildarinnar „Íslands“ í Morden. Síðan þau hjónin komu heim úr Íslandsferð sinni í haust hefir forseti flutt þrjár ræður um Ísland og Háskólahátíðina á samkomum í Grand Forks. Hann hefir einnig á liðnu ári ritað fjölda greina og ritróma um íslenzk efni í blöð, tímarit og safnrit, beggja megin hafsins.

Tengsl vor og samvinnumál við Ísland

Stærsti og merkasti viðburður í samskiptum Íslendinga yfir hafið á liðnu ári, og einstæður að sama skapi, var vitanlega heimsókn íslenzku forsetahjónanna, sem rætt var um í byrjun þessa máls. En fleira frásagnar- og þakkarvert hefir gerzt á árinu á því sviði starfsmála félagsins. Ber þar sérstaklega að nefna útgáfuna af fyrsta bindi af **Vestur-íslenzkum æviskrám.** Er þar, eins og vitað var fyrirfram, um hið gagnmerkasta rit að ræða, og að því hinn mesti fengur bæði frá sögulegu og mannfræðilegu sjónarmiði. Jafnframt er útgáfa þess mikill og varanlegur skerfur til brúarbyggingar gagnkvæmra kynna og menningarlegra samskipta milli Íslendinga heima og hérlendis. Í nafni Þjóðræknisfélagsins votta ég innilega þökk öllum þeim, sem þar eiga hlut að þörfu og mikilvægu starfi. Fæ ég eigi nógsamlega hvatt Íslendinga vestan hafs til þess að bregðast svo vel við málaleitun hlutaðeigenda útgáfu þessa merkisrits, að hún geti haldið áfram og náð tilgangi sínum í sem fyllstum mæli.

Með öðrum hætti hafa oss einnig verið réttar bróðurhendur austan um haf á liðnu ári. Eins og skýrt var frá á sínum tími í **Lögbergi-Heimskringlu,** tilkynnti herra Birgir Thorlacíus, ráðuneytisstjóri Menntamálaráðuneytis Íslands stjórnarnefnd félagsins, að ráðuneytið hefði ákveðið að veita stúdent eða kandidat af íslenzkum ættum búsettum í Kanada styrk til náms í íslenzkum fræðum í heimspekideild Háskóla Íslands frá 1. okt. 1961 til 1. maí 1962. Nemur styrkur þessi 20,000 íslenzkra

króna, og er miðaður við að nægja fyrir fæði, húsnæði og námsbókum. Var Þjóðræknisfélagið beðið að auglýsa styrkinn og gera tillögur til Menntamálaráðuneytisins um, hverjum skyldi veita hann. Tók stjórnarnefndin mál þetta þegar fyrir til athugunar og afgreiðslu og mælti með því, að styrkurinn yrði veittur efnilegum ungum námsmanni, Harold Bjarnason frá Gimli. Hlaut hann styrkinn, og gerði styrkveitingin honum fært að stunda nám í íslenzkum fræðum yfirstandandi ár. Af hálfu Þjóðræknisfélagsins tjái ég Menntamálaráðuneyti Íslands hjartanlega þökk vora fyrir þessa höfðinglegu styrkveitingu, þann góðhug, sem hún lýsir í garð vor Vestur-Íslendinga, jafnframt því og hún eflir ættar- og menningartengslin milli vor Íslendinga austan hafs og vestan, og það því fremur, sem það er skilningur minn, að þessi styrkur verði veittur árlega.

Þá er annað merkismál, sem snertir oss Íslendinga vestan hafs eigi síður en landa vora heima á ættjörðinni. Eins og sagt var frá í vikublaði voru og féhirðir félagsins hefir skýrt ítarlega í bréfi til félagsfólks, lét ríkisstjórn Íslands slá gullpening til minningar um Jón Sigurðsson forseta í tilefni af 150 ára afmæli hans. Peningurinn er seldur bæði innan Íslands og utan, og verður ágóðanum af sölunni varið til framkvæmda á fæðingarstað Jóns Sigurðssonar, Rafnseyri við Arnarfjörð. Að tilmælum Forseta Íslands, hefir Þjóðræknisfélagið tekið að sér sölu minnispeningsins vestan hafs. Virðum vér þá tiltrú, sem Forsetinn sýnir oss með þeim tilmælum, og erum þakklát fyrir tækifærið til þess að eignast þennan minnispening um hinn ástsæla stjórnmálaleiðtoga ættþjóðar vorrar, og eiga nokkurn þátt í því að endurreisa og fegra fæðingarstað hans, því að Íslendingar hvarvetna eiga honum ómetanlega þakkarskuld að gjalda. Hvet ég deildir vorar og félagsfólk eindregið til þess að styðja þetta mál, en féhirðir mun ræða það frekar síðar á þinginu.

Þá sný ég máli mínu að vorri hlið á samvinnumálum við Ísland. Er oss það ávalt ánægjuefni, þegar einhver úr vorum hópi sýnir ræktarhug sinn til ættjarðarinnar á drengilegan og varanlegan hátt, en það gerði vor mæti félagsbróðir Davíð Björnsson bóksali með hinu verðmæta safni íslenzkra bóka, sem hann gaf Landsbókasafni Íslands nýlega, um eða yfir eitt þúsund bindi alls. Um helmingur þessa safns er íslenzk rit, eða rit eftir íslenzka menn, prentuð vestan hafs. Skýrði dr. phil. Finnur Sigmundsson landsbókavörður nýlega frá því í blaðagrein, er hann þakkaði þessa ágætu gjöf, að í samráði við gefandann hafi verið ákveðið, að hún verði stofn að sérdeild vestur-íslenzkra rita í Landsbókasafninu. Veit ég mig túlka hug þingheims og félagsfólks vors almenns, er ég þakka Davíð Björnsson þessa höfðinglegu gjöf, sem bæði sýnir í verki hina ágætustu þjóðrækni og er um leið merkilegt framlag til menningarlegra tengsla milli vor og ættlandsins.

Taug ætternis og erfða við vort Feðrafrón hefir einnig á liðnu ári verið treyst með heimsóknum margra Vestur-Íslendinga, sem of langt yrði hér upp að telja, enda munu þeir fleiri en mér er kunnugt um.

Ritari félags vors dvaldi, eins og kunnugt er, sumarlangt heima á Íslandi við fræðiiðkanir; jafnframt hafði hann með höndum erindisrekstur fyrir félagið og flutti í Ríkisútvarpið inngangserindi að ljóðalestri Guttorms skálds Guttormssonar, heiðursfélaga vors, er útvarpað var af segulbandi. Má óhætt fullyrða, að sá ljóðalestur hafi fallið í frjóa jörð hjá tilheyrendum.

Jafnframt því og Háskóli Íslands bauð okkur hjónunum að vera gestir sínir á 50 ára afmælishátíð hans, bauð hann mér sérstaklega sem Forseta Þjóðræknisfélagsins og konu minni að sækja hátíðina og flytja þar stutt ávarp af hálfu félagsins. Þáði ég að sjálfsögðu það sæmdarboð, og staðfesti stjórnarnefndin þá ákvörðun mína einum rómi á fundi sínum litlu síðar. Lét hún einnig semja og skrautrita afmæliskveðju til Háskóla Íslands frá Þjóðræknisfélaginu, sem ég afhenti rektor háskólans, Ármanni Snævarr prófessor, eftir að ég flutti kveðju félagsins fyrri hátíðardaginn; en Háskóli Íslands sýndi félagi voru þann sóma, að skipa forseta þess um kveðjuflutninginn í hóp með Forseta Íslands, menntamálaráðherra dr. Gylfa Þ. Gíslasyni, og borgarstjóranum í Reykjavík, Geir Hallgrímssyni. Var ávörpum okkar, ásamt allri dagskránni, útvarpað. Þar sem ávarp mitt hefir þegar verið birt í **Lögbergi-Heimskringlu**, verður það eigi endurtekið hér að neinu leyti. Hins vegar tel ég rétt að taka hér upp meginmál bréfs, sem Rektor Háskólans ritaði mér 9. nóv., s.l., þar sem það er sérstaklega stílað til mín sem forseta félags vors og félagsins og félagsfólks í heild sinni: —

„Vegna Háskóla Íslands flyt ég þér alhugaðar þakkir fyrir ágæta og snjalla ræðu þína á háskólahátíð og árnaðaróskirnar góðu, sem glöddu okkur öll, ekki sízt starfsmenn Háskólans og stúdenta. Háskóli Íslands þakkar Þjóðræknisfélagi Íslendinga kærlega hið fagurlega og haglega gerða ávarp til Háskólans, sem við metum mjög mikils, og

allt það vinarþel og þann hlýhug, er frá því streymir. Háskólinn telur það vissulega eitt af sínum veglegu hlutverkum að efla tengslin milli Vestur-Íslendinga og Austur-Íslendinga. . . . Þætti mér vænt um, að þú bærir samstjórnarmönnum þínum í Þjóðræknisfélaginu innilegar kveðjur og þakkir Háskólans fyrir vinarhug þeirra og heillaóskir, svo og félagsmönnum, „ef að fyrir ber".

Í jólakveðju til mín segir Rektor ennfremur: „Hið fagurbúna ávarp Þjóðræknisfélagsins var til sýnis hér í Háskólanum í október og vakti verðskuldaða athygli."

Er ég vitanlega þakklátur fyrir hin drengilegu orð Rektors í minn og vorn garð, og sérstaklega ljúft að flytja þingheimi hlýjar kveðjur hans og Háskólans. En eins og kunnugt er, þá eru sterk tengsl milli Háskóla Íslands og félags vors, því að sumir þeir menn, sem hæst hefir borið í sögu félagsins, svo sem þeir dr. Rögnvaldur Pétursson og Ásmundur P. Jóhannsson, sýndu í verki ræktarsemi sína til Íslands með stórgjöfum til Háskólans, að öðrum ógleymdum hér vestan hafs, er hafa vottað Háskólanum góðhug sinn með fjárgjöfum eða öðrum hætti.

Hinum framúrskarandi viðtökum, sem við hjónin áttum að fagna heima á ættjörðinni af hálfu Háskóla Íslands og annarra, hefi ég þegar lýst í ferðaþáttum mínum, og einnig getið þar kveðju þeirrar frá oss Vestur-Íslendingum, sem ég flutti í Ríkisútvarpið. Einu vil ég þó bæta þar við, er mér fannst bezt eiga heima í þessari skýrslu. Sigurður Sigurgeirsson bankaritari, formaður Þjóðræknisfélagsins heima á Íslandi, sem vér höfum átt og eigum góða samvinnu við, sendi okkur hjónunum í nafni félagsins gullfallegan blómvönd og bað mig fyrir kærar kveðjur félagsins og sínar til félags vors og Vestur-Íslendinga. Þeim kveðjum er mér einkar ljúft að skila á þessum stað. Lýk ég svo þætti skýrslu minnar um tengslin og samvinnumálin við Ísland með þessum ljóðlínum mínum:

Brúum áfram bróðurhöndum
breiðan, djúpan sjá.

Útgáfumál

Tímarit félags vors kemur út með svipuðu sniði og áður, undir ágætri ritstjórn þeirra Gísla skálds Jónssonar og Haralds Bessasonar prófessors; skuldar félagið þeim mikla þökk fyrir störf þeirra. Guðmann Levy hefir, eins og áður er vikið að, unnið að söfnun auglýsinga, ásamt Halldóri J. Stefánsson, með góðri aðstoð þeirra Páls S. Pálssonar skálds og Ólafs Hallssonar. Í nafni félags vors þakka ég þeim störf þeirra. En sökum sí-vaxandi prentunar og annars útgáfukostnaðar, er ritið orðið, ef svo má að orði kveða, mjög dýrt í rekstri. Hefir það mál verið tekið til athugunar á fundum stjórnarnefndar, og hefir sérstök nefnd það með höndum, og mun leggja fram ákveðnar tillögur um það hér á þinginu. En jafnframt vil ég leggja áherzlu á það, hve merkur þáttur **Tímarit** vort hefir verið og er enn í starfsemi félagsins, enda hefir ritið af hinum dómbærustu mönnum verið talið eitt af merkustu tímaritum, sem nú koma út á íslenzka tungu. Það er hverju orði sannara, sem sagt var nýlega í ritstjórnargrein í **Lögbergi-Heimskringu:** „Eitt af mikilvægustu verkefnum félagsins er útgáfa þessa ágæta Tímarits." Það veit ég, að vér munum hafa í huga, er vér ræðum útgáfu þess hér á þinginu.

Þjóðræknisfélagið hefir á liðnu ári, eins og um mörg undanfarin ár, styrkt að verðugu hið íslenzka vikublað vort með $500,00 fjárframlagi. Í því sambandi fer ágætlega á því að minnast þess, að **Heimskringla** átti nýlega 75 ára afmæli. Veit ég, að þingheimur tekur einum rómi undir þær þakkir til hennar, ritstjóra hennar og annarra hlutaðeigenda, sem ég hefi þegar birt í nafni félags vors.

Skýrslur embættismanna, nefnda og deilda

Skýrslum féhirðis, fjármálaritara og skjalavarðar verður útbýtt á þinginu. Einnig verða fluttar skýrslur milliþinganefnda í **Skógræktarmálinu** og **Minjasöfnun,** en formaður þeirra nefnda er nú sem áður frú Marja Björnsson. Þakka ég henni og samnefndarfólki hennar unnin störf á árinu. Forseta var falið á síðasta þingi að skipa í minjasafnsnefnd einn fulltrúa úr hverri deild félagsins. Af ýmsum ástæðum dróst það hjá mér að skipa í þá nefnd, og mér mun einnig hafa sézt yfir að skipa fulltrúa frá tveim deildum vorum. Bið ég velvirðingar á drættinum og þeirri yfirsjón minni, en mun eiga hlut að því, hvar sem ég stend í sveit í starfinu, að úr þessu verði bætt, ef nefndin verður skipuð með sama hætti fyrir næsta ár. Báðar umræddar nefndir vinna hið þarfasta verk, og eiga skilið almennan stuðning fólks vors, og þá skógræktarmálið sérstaklega. Hannes skáld Hafstein segir spámannlega í hinu fagra Aldamótakvæði sínu: „Menningin vex í lundi nýrra skóga". Ég veit, að deildir vorar og félagsfólk muni halda áfram að sýna það í verki, og í vaxandi mæli, að vér viljum eiga vorn þátt í

því að láta þann draum skáldsins rætast á sem víðtækastan hátt.

Skýrslur deildar verða fluttar eins og venja er til, en þær lýsa því bezt, hvernig horfir við í málum vorum, en ég hefi margsinnis í skýrslum mínum dregið athygli að því, að þær eru grundvöllurinn að starfi félagsins, sem enn stendur, góðu heilli, víða fótum, og ber oss að leggja þeim allt það lið í starfi þeirra, sem vér getum. Samtímis þakka ég, í nafni félagsins, deildunum öllum starf þeirra á árinu og bið þeim velfarnaðar um ókomin ár.

„Höldum vörð um helgilundinn," segir Davíð Stefánsson í Háskólaljóðum sínum, sem fyrr var vitnað til. Það getur verið kjörorð vort í framtíðinni, því að starf félags vors er og hefir verið helgað varðveizlu og ávöxtun alls hins fegursta og lífrænasta í ættararfi vorum. Í þeim anda býð ég yður öll hjartanlega velkomin á 43. ársþing félags vors, og lýk máli mínu með eftirfarandi orðum úr kvæðaflokki Davíðs skálds, sem alveg eins eiga erindi til vor Íslendinga vestan hafs og til ættþjóðar vorrar, og ekki sízt lokaljóðlínurnar:

Við tölum íslenzkt tungumál.
Við tignum guð og landsins sál
og fornan ættaróð.
Þeir gjalda bezt sinn gamla arf,
sem glaðir vinna þrotlaust starf
til vaxtar vorri þjóð.

Forseti minntist sérstaklega þeirra félaga er látizt höfðu á árinu. Risu þinggestir úr sætum í virðingarskyni við hina látnu. Dr. V. J. Eylands gerði og að tillögu sinni, að þinggestir vottuðu forseta þakklæti fyrir ágæta skýrslu með því að rísa úr sætum. Var svo gert þegar. Einnig bar þingheimur fram hamingjuóskir til handa dr. Beck vegna þess mikla heiðurs, er Háskóli Íslands hafði þá nýlega sýnt honum með því að kjósa hann heiðursdoktor í heimspeki.

Mrs. Kristín Johnson gerði þessu næst tillögu um, að forseta yrði falið að skipa þriggja manna kjörbréfanefnd. Mrs. Marja Björnson studdi, og var tillagan samþykkt.

Kjörbréfanefnd:

Guðmann Levy
Miss Guðbjörg Sigurðson
J. B. Johnson

Grettir L. Johannson gerði tillögu um, að forseta yrði falið að skipa þriggja manna dagskrárnefnd. Sú tillaga var studd og samþykkt.

Dagskrárnefnd:

Dr. V. J. Eylands
Einar Þorvaldsson
Mrs. Kristín Thorsteinsson

Féhirðir, G. L. Johannson flutti þessu næst fjárhagsskýrslu Þjóðræknisfélagsins og skýrslu um húseign félagsins á Home Street. Fjármálaritari, Guðmann Levy, flutti og ársskýrslu sína.

FJÁRHGSSKÝRSLA FÉHIRÐIS ÞJÓÐRÆKNISFÉLAGS ÍSLENDINGA Í VESTURHEIMI

Tekjur og útgjöld yfir tímabilið 10. febr. 1961 til 7. febr. 1962

TEKJUR:

10. febr. 1961, Innstæða, Royal Bank of Canada		$1,511.66
Frá fjármálaritara, meðlimagjöld	$ 550.49	
Tillög styrktarfélaga	155.00	
Auglýsingar, 42. árg. Tímaritsins	1,385.50	
Auglýsingar, 43. árg. Tímaritsins	140.00	
Seld Tímaritssamstæða	99.50	
Húseignin, 652 Home St., Wpg.	1,750.79	
Bankavextir	145.86	
Greiðsla frá Þjóðræknisfélagi Íslands	450.00	
Borgun fyrir Æviskrár V.-Ís.	12.00	
Sala á Minnispening Jóns Sigurðssonar	255.14	
Allar tekjur á árinu		$4,944.28
Samtals		$6,455.54

ÚTGJÖLD:

Ársþingskostnaður	$ 208.73	
Ágóði af samkomu þingsins	72.00	$ 136.73
Tímarit, 42. árg.:		
Ritstjórn og ritlaun	243.25	
Prentun (áður borgað $1,200.00)	494.74	
Auglýsingasöfnun	313.37	1,051.36
Tímarit, 43. árg.:		
Prentun á ritinu	1,200.00	
Auglýsingasöfnun	38.80	1,238.80

Ríkisgjöld	4.00
Bankagjöld	15.91
Símtöl, símskeyti, frímerki	75.63
Prentun	114.51
Ferðakostnaður	64.00
Ymislegt	30.65
Þóknun fjármálaritara	60.27
Risna	988.60
Félagsgjald til Skógræktarfélags Íslands	25.00
Styrkur til Lögbergs-Heimskringlu	500.00
Öll útgjöld á árinu	$4,305.46
7. febr. 1962, innstæða, Royal Bank of Canada	2,150.08
Samtals	$6,455.54
Fyrningarsjóður 652 Home St. á Royal Bank of Canada	$3,254.36

Grettir Leo Johannson, féhirðir.

Framanritaðan reikning höfum við endurskoðað og höfum ekkert við hann að athuga.

Winnipeg, 14. febrúar 1962.

Jóhan Th. Beck, Davíð Björnsson,
endurskoðendur.

SKÝRSLA FJÁRMÁLARITARA ÞJÓÐRÆKNISFÉLAGS ÍSLENDINGA Í VESTURHEIMI

yfir árið 1961.

INNTEKTIR:

Frá meðlimum aðalfélagsins		$109.28
Frá deildum		493.50

ÚTGJÖLD:

Burðargjöld undir Tímarit, sérprentun, og bréf	$ 48.05	
Skriffföng	4.27	
Afhent féhirði	550.46	
Alls	$602.78	$602.78

6. febrúar 1962.

Guðmann Levy, fjármálaritari.

STATEMENT OF 652 HOME STREET FOR 1961

Total Receipts for 1961		$3,930.00
Total Disbursements for 1961:		
Taxes	$571.99	
City Water Works	99.16	
Fuel	458.82	
Light and Power	189.92	
Purchase of stove	149.50	
Plumbing Repairs	123.43	
Supplies & Repairs	115.54	
Electrical Repairs	63.35	
G. Stefansson (decorating)	212.50	
Robson Chimney Sweep	8.50	
Boiler Inspection Fee	5.00	
Management	180.00	
	$2,179.21	
Credit Balance paid Treasure	$1,750.79	
TOTALS	$3,930.00	$3,930.00

Winnipeg, January 23rd, 1962.

Submitted by Mr. P. J. Petursson.

Framanritaða reikninga höfum við endurskoðað og höfum ekkert við þá að athuga.

Winnipeg, 14. febrúar 1962.

Davíð Björnsson, Jóhann Th. Beck,
endurskoðendur.

Dr. Valdimar J. Eylands flutti þessu næst skýrslu dagskrárnefndar.

Skýrsla dagskrárnefndar

Dagskrárnefnd leyfir sér að leggja til, að þingmál verði tekin til umræðu og afgreiðslu sem hér segir:

1. Þingsetning.
2. Ávarp og ársskýrsla forseta.
3. Kosning kjörbréfanefndar.
4. Kosning dagskrárnefndar.
5. Skýrslur embættismanna.
6. Skýrslur deilda.
7. Kveðjur og skeyti.
8. Kosning allsherjarnefndar.
9. Skýrslur milliþinganefnda.
10. Útbreiðslumál.
11. Fjármál.
12. Fræðslumál.
13. Samvinnumál við Ísland.
14. Útgáfumál.
15. Kosning embættismanna.
16. Ný mál.
17. Ólokin störf og þingslit.

Flutningsmaður gerði að tillögu sinni, að skýrslan yrði viðtekin. Ritari studdi, og var tillagan að því búnu samþykkt. Síðan var samþykkt að fresta fundi fram yfir hádegi.

Annar fundur

hófst kl. 2 e.h. mánud. 19. febr. Lesin var fundargjörð síðasta fundar og hún samþykkt. Tekin var fyrir sjötti liður áætlaðrar dagskrár, þ.e. Skýrslur deilda. Ritari las ársskýrslu deildarinnar „Brúin" í Selkirk.

Ársskýrsla þjóðræknisdeildarinnar „Brúin" 1961

Þjóðræknisdeildin „Brúin" hélt sjö fundi á árinu. Allir voru þeir vel sóttir af starfandi meðlimum félagsins.

Tveir nýir meðlimir gengu í félagið. Einn meðlimur hefir dáið, Mrs. Ingibjörg Pálson, ekkja Kristjáns Pálsonar.

Á árinu var stofnað til tveggja arðberandi fyrirtækja með allgóðum árangri. Úr sjóði hafa verið sendar smágjafir til elliheimilisins „Betel" og íslenzka vikublaðsins. Einnig hafa verið sendar smáglaðningar til sjúkra í hluttekningarskyni.

Aðaláhugamál okkar er viðhald bókasafnsins, sem hefir að geyma eitt þúsund bækur. Einnig berum við íslenzka vikublaðið mjög fyrir brjósti.

Á umliðnu hausti kom til mála að verða við beiðni útbreiðslunefndar blaðsins um að hafa samkomu því til styrktar. Þessu var þó frestað til næsta árs, og hefir það nú verið tekið upp að nýju. Vonumst við til að geta látið eitthvað til okkar taka að þessu leyti.

Deildin óskar þinginu alls hins bezta.

Guðrún Vigfússon
ritari.

Flutningsmaður lagði til, að skýrslan yrði viðtekin. Það var stutt af mörgum og tillagan síðan samþykkt.

Ritari flutti þessu næst ársskýrslu delidarinnar „Frón" í Winnipeg.

Ársskýrsla þjóðræknisdeildarinnar „Frón" 1961

Fjórir stjórnarnefndarfundir hafa verið haldnir á árinu og tveir skemmtifundir. Miðsvetrarmót Fróns s.l. ár var höfuðviðburður í starfi deildarinnar. Aðalræðumaður á því móti var Sveinn Skorri Höskuldsson magister, auk hans komu þar fram margir aðrir ágætir skemmtikraftar.

Síðast liðið vor, þann 6. apríl, hafði Frón skemmtifund. Voru fluttir þættir úr íslenzkum nútíðarbókmenntum, einkum ljóð sex skálda. Miss Guðbjörg Sigurðson, Hjálmar Lárusson, Heimir Thorgrimson, Sveinn Skorri Höskuldsson og Haraldur Bessason önnuðust dagskrána, en hún var tekin saman af tveim hinum síðast nefndu. Arður af þessari samkomu $26.00 var látinn renna til vikublaðsins íslenzka, Lögbergs-Heimskringlu.

Í fyrstu viku nóvembermánaðar var haldinn ársfundur deildarinnar og eftirtalið fólk kjörið í stjórnarnefnd: Haraldur Bessason forseti, Jakob F. Kristjánsson varaforseti, Jochum Ásgeirson gjaldkeri, Miss Guðbjörg Sigurðson varagjaldkeri, Heimir Thorgrimson ritari, Benedikt Ólafsson vararitari, Gunnar Baldwinson fjármálaritari og Guðmann Levy varafjármálaritari.

Síðan aðalfundur var haldinn, hefir einn stjórnarmeðlimur látizt, Benedikt Ólafsson vararitari. Áttum við þar góðum dreng á bak að sjá, og er hans nú sárt saknað.

Bókasafn deildarinnar er í góðum höndum, en frú Ólafía Johnson hefir sem að undanförnu annazt bókavörzlu. Útlán í ár voru svipuð og á síðast liðnu ári.

Þjóðræknisdeildin Frón árnar hinu fertugasta og þriðja ársþingi Þjóðræknisfélagsins allra heilla.

H. Thorgrimson
ritari.

Flutningsmaður lagði til, að skýrslan yrði viðtekin. Miss Guðbjörg Sigurðson studdi, og var tillagan því næst samþykkt.

Grettir L. Johannson afhenti síðan þjóðræknisþingi Skjaldarmerki Íslands að gjöf frá forseta Íslands og las kveðju frá forsetanum.

ÁVARP FORSETA ÍSLANDS, HERRA ÁSGEIRS ÁSGEIRSSONAR, TIL ÞJÓÐRÆKNISÞINGS VESTUR-ÍSLENDINGA FEBRÚAR 1962

Við hjónin sendum Þjóðræknisþinginu beztu kveðjur og árnaðaróskir, og Þjóðræknisfélaginu innilegar þakkir fyrir allan viðbúnað og ástúðlegar viðtökur í ferð okkar um Kanada á síðastliðnu hausti. Við biðjum ykkur, kæru fulltrúar og gestir þingsins, að flytja þessar kveðjur og þakkir um allar Íslendingabyggðir og borgir, allt austan frá Quebec, þar sem við stigum á land og vestur til Victoria á Vancouver Island, þar sem við snerum aftur heim á leið. Við sendum sömu þakkarkveðju til allra þeirra, sem komu norður yfir landamerkin á okkar fund, og vitum að þeir misskilja ekki, að við þorðum, sannast að segja, ekki suður fyrir landamærin. Kanada var vissulega nóg viðfangsefni í einni ferð.

Við sendum að þessu sinni í þakkar- og vinaskyni Skjaldarmerki Íslands af sömu gerð og stærð, sem skreytir veggi Bessastaðakirkju. Við teljum viðeigandi, að þetta skjaldarmerki sé öllum sýnilegt á virðulegum stað á Þjóðræknisþingum og Íslendingadegi á Gimli, og geymt þess, á milli, þar sem þið ákveðið.

Við sendum einnig kvikmynd af Kanadaför okkar. Efni hennar er að því leyti takmarkað, að ekki var hægt að

taka slíka mynd nema utanhúss í fullu dagsljósi, en hún vekur þó hjá okkur innilegar tilfinningar og hjartfólgnar endurminningar. Þarna bregður fyrir þúsundum Vestur-Íslendinga, forustumönnum Kanadaþjóðarinnar og merkum stöðum. Hátíðlegar athafnir, þegar heilsazt er og kvaðzt á viðkvæmri stund, njóta sín einna bezt.

Af þessari kvikmynd er ekki til nema eitt eintak, og verð ég því að óska þess, að hún verði endursend mér hið fyrsta, því hætt er við skemmdum, ef hún væri sýnd oft, og þá ekki hægt úr að bæta. En við höfum í hyggju, að láta gera annað eintak af kvikmyndinni, sem þá yrði sent Þjóðræknisfélaginu til eignar og sýninga í Íslendingabyggðum. Í þá mynd mundum við láta skjóta inn textum, sem ekki hefir unnizt tími til ennþá.

Þá var og tekinn fjöldi venjulegra ljósmynda, og hafa nokkrar þeirra þegar verið sendar einstaka mönnum, og munu fleiri fylgja á eftir, þegar þær eru tilbúnar. Og eitt heildareintak af myndunum öllum munum við senda Þjóðræknisfélaginu til eignar og umráða. Þar hygg ég að sé um að ræða eitt stærsta og bezta heildar myndasafn af Vestur-Íslendingum, sem enn hefir verið gert. En slík söfn eru því meira virði, sem lengra frá líður.

Kemur mér í hug í því sambandi, að það er mikils um vert að safna öllu því, sem enn geymist og ekki er gleymt úr landnámssögu Vestur-Íslendinga, ekki sízt mannamyndum. Um söguna er allvel séð, og bætist við nýtt efni á hverju ári. En komandi kynslóðir verða þakklátar fyrir hverja frásögn og mynd, sem geymist, og undir slíkri geymd á vestur-íslenzk menning framtíð sína að miklu leyti. Það bezta í sögu, bókmenntum og listum kemur á daginn hjá komandi kynslóðum, þegar gefst betri heildarsýn og blámi fjarlægðarinnar varpar sínum blæ á fortíðina.

Förin um þvert Kanada og endilangt verður okkur ógleymanleg. Ég hafði hugsað mér, að minnast á einstaka atburði og athafnir, en þegar til kemur, treystist ég ekki til að velja úr svo fjölbreyttu efni í stuttu ávarpi, enda hefir ferðasagan þegar verið myndarlega skráð og af hlýjum hug í ykkar vestur-íslenzku ritum.

Ég treystist því síður til, að nefna einstök nöfn af öllum þeim fjölda Vestur-Íslendinga, sem við hittum, eða velja úr móttökunefndum eða ræðumönnum, heimilum, sem við komum á og hátíðlegum athöfnum, sem við vorum viðstödd. Þetta var allt ein þjóðræknismessa! Eini söknuðurinn að koma ekki nógu víða, og standa sumstaðar of stutt við, þiggja góðgerðir og taka í hlýjar hendur til að heilsa og kveðja, fyrir og eftir hátíðlega athöfn. Það var gott að vera Íslendingur í ykkar hóp, máske góður Íslendingur og þá áreiðanlega batnandi í þessu andrúmslofti. Viðmótið, frændræknin, og hin sterku ættjarðarbönd í framandi landi, — þetta allt markar óafmáanleg spor á okkar framtíðarvegi.

Okkur er það vel ljóst, að hinar glæsilegu móttökur, sem okkur voru búnar af Kanadastjórn og fylkisstjórnum, var endurspeglun af þeim orðstír, sem þið hafið aflað íslenzkum kynstofni, og að sú hlýja og gleði, sem lá í loftinu yfir þessum endurfundum, var endurskin af ykkar eigin íslenzka arfi og þjóðrækni. Við hjónin og okkar fylgdarlið vorum fulltrúar íslenzkrar þjóðmenningar, sem sjálf á heiðurinn og vegsemdina.

Ég sé fyrir mínum hugskotssjónum Skjaldarmerkið yfir forsetastól Þjóðræknisþingsins, og bið þess, að Guð og allar góðar vættir fylgi ykkur, og okkur öllum, austan hafs og vestan.

Dr. Beck þakkaði kveðju forseta Íslands, en þinggestir risu úr sætum í virðingarskyni við þjóðhöfðingjann.

Að því búnu flutti dr. Beck kveðjur frá eftirtöldum: John G. Diefenbaker forsætisráðherra Kanada, Guðmundi Í. Guðmundssyni utanríkisráðherra Íslands, herra Sigurbirni Einarssyni biskupi Íslands, Ásmundi Guðmundssyni fyrrv. biskupi. Ármanni Snævarr rektor Háskóla Íslands, Karlakór Reykjavíkur, Árna Bjarnarsyni bókaútgefanda og forseta „Bárunnar“ á Mountain í N.D., Guðmundi Jónassyni. Grettir L. Johannson flutti og kveðjur frá Þjóðræknisfélagi Íslendinga í Reykjavík og frú Margréti og Hallgrími F. Hallgrímsson, ræðismanni Kanada í Reykjavík. Að því búnu kynnti Grettir nýjan ævifélaga Þjóðræknisfélagsins, Einar E. Stevenson frá Alberta og frú hans. Dr. V. J. Eylands kynnti og frú Margréti Beck, konu dr. Richard Beck.

Þessu næst flutti Guðmann Levy skýrslu kjörbréfanefndar.

Skýrsla kjörbréfanefndar

Fulltrúar deilda á þingi Þjóðræknisfélagsins 19.-21. febrúar 1962.

	Atkvæði
Deildin „Brúin" Selkirk, Man.	
Mrs. Jafeta Skagjörð	13
Einar Thorvaldson	12
Deildin „Aldan" Blaine, Wash.	
Mrs. Marja Björnson	10

Deildin „Ströndin" Vancouver

Mrs. Marja Björnson	10

Deildin „Lundar" Lundar, Man.

Ásgeir Jörundson	20
Gísli S. Gíslason	20

Deildin „Esjan" Árborg, Man.

Mrs. Anna Austman	20
Tímóteus Böðvarsson	20
Björgvin Hólm	10

Deildin „Gimli", Gimli, Man.

Mrs. Guðrún Thompson	20
Mrs. J. B. Johnson	20
Mrs. Jónasína Benson	20
Mrs. Kristín Thorsteinsson	20

Deildin „Báran", Mountain, N.D.

Séra Hjalti Guðmundsson	20
Ásgrímur M. Ásgrímsson	20

Deildin „Frón", Winnipeg

Mrs. Kristín Johnson	10
Gunnar Baldwinson	10
Mrs. Soffía Benjamínsson	10
Miss Guðbjörg Sigurðson	10
Guðmann Levy	10
Mrs. Hrund Skúlason	10
Haraldur Bessason	10
Heimir Thorgrimson	10
Jakob F. Kristjánsson	10

Auk þess hafa allir skuldlausir meðlimir aðalfélagsins og þrjátíu einstakir meðlimir deildarinnar „Frón" sín eigin atkvæði.

Guðmann Levy
J. B. Johnson
Guðbjörg Sigurðson.

Þessu næst var haldið áfram með skýrslur deilda. Frú Kristín Thorsteinsson flutti ársskýrslu deildarinnar Gimli.

Ársskýrsla deildarinnar „Gimli"

Þjóðræknisdeildin „Gimli" hafði fjórar skemmtisamkomur árið 1961. Fyrsta samkoman var haldin 19. maí, en þá var leikritið „Hrólfur" eftir Sigurð Pétursson flutt af segulbandi og hlýtt á hljómplötur með söng Barnakórs Akureyrar. Inngangseyrir var 50 cent, en kaffi ókeypis. Inn komu $30.00, og var sú upphæð lögð í fyrningarsjóð Lögbergs-Heimskringlu.

Önnur samkoma deildarinnar var haldin 11. september fyrir forseta Íslands, herra Ásgeir Ásgeirsson, frú hans og fylgdarlið. Deildin „Esjan" í Árborg tók einnig þátt í þessari samkomu ásamt með borgarstjóra Gimlibæjar, Mr. Barney Egilson. Samkoma þessi var að vonum afar fjölsótt og mjög vandað til skemmtiskrár.

Þriðju samkomuna hélt deildin 21. október, en þá voru liðin 86 ár frá því, að fyrstu íslenzku landnemarnir stigu á land á Víðirnesi við Gimli.

Stjórnarnefndarfundir voru haldnir, þegar þörf gerðist. Meðlimir deildarinnar eru nú yfir eitt hundrað.

I. N. Bjarnason
ritari.

Flutningskona lagði til, að skýrslan yrði viðtekin. Sú tillaga var studd af mörgum og síðan samþykkt.

Frú Anna Austman flutti þinginu kveðjur frá frú Herdísi Eiríksson, sem vegna sjúkleika, hafði ekki átt þess kost að sækja þing. Forseti þakkaði, og var ritara falið að þakka þessar kveðjur á viðeigandi hátt.

Frú Marja Björnson flutti ársskýrslu þjóðræknisdeildarinnar „Ströndin" í Vancouver.

Ársskýrsla þjóðræknisdeildarinnar „Ströndin"

Á aðalfundinum, sem haldinn var í janúar 1961, tók við stjórn, skipuð nýjum mönnum, með nýjar hugmyndir um starf og skipulag félagsins.

Hin nýja stjórn fékk ungan mann, nýkominn frá Íslandi til að halda nokkra fyrirlestra um Ísland og sýna kvikmyndir og ýmsa muni frá landinu. Var þetta gert til að skapa ýmsum þeim Vestur-Íslendingum, sem lítið tækifæri hafa haft til að kynnast Íslandi af eigin sjón og raun, tækifæri til að kynnast því. Fyrirlestrar þessir voru haldnir á Elliheimilinu Höfn, og voru þeir samtals 3, í febrúar og marz.

Þorrablót félagsins var haldið í febrúar við sæmilega aðsókn. Á borðum var rammíslenzkur matur svo sem eins og hangikjöt, skyr, rúllupylsa og margt annað góðgæti. Til skemmtunar var karlakórssöngur, kvartettsöngur og Mr. Nói Bergmann las upp kvæði. Sumarmálaskemmtun félagsins var haldin um miðjan apríl við góða aðsókn. Til skemmtunar var einsöngur, hljóðfæraleikur og upplestur, og Mrs. María Björnsson flutti erindi. Einnig fluttu dr. Sv. Björnsson og sr. E. Brynjólfsson kvæði.

Í maí var haldinn auka-aðalfundur, þar sem kjósa þurfti 3 nýja menn í stjórnina. Mr. Nói Bergmann, varaforseti félagsins, var fluttur til Los Angeles, og í hans stað var kosinn Mr. Óðinn Thornton. Mrs. T. Teitsson gat ekki tekið að sér stöðu ritara og var kosinn í hennar stað Mr. M. K. Sigurðsson. Einnig var kosinn sem skjalavörður félagsins Mr. Ben. Brynjólfsson.

17. júní hátíð félagsins var hladin að venju. Um 90 manns sóttu skemmtunina

og skemmtu sér við matarveizlu, söng, kvikmyndasýningu, upplestur og dans langt fram á nótt.

Mesti merkisatburður í sögu félagsins var, þegar Forseti Íslands og frú hans komu í heimsókn til Vancouver og Victoria, í september. Þegar vitað var, að forsetahjónin myndu koma í opinbera heimsókn bauð „Ströndin“ öðrum félögum Íslendinga í Vancouver að senda einn mann hvert til að mynda nefnd, sem vinna skyldi með „Ströndinni“ að undirbúning heimsóknarinnar. Forseti nefndarinnar var kosinn Mr. L. H. Thorlakson, ritari Mr. M. K. Sigurðsson og gjaldkeri Mr. Hermann Eyford. Forseti félagsins, Mr. Snorri Gunnarsson fór til Victoria til viðræðna við Vestur Íslendinga búsetta þar, og var mjög náin samvinna milli hans og þeirra um allan undirbúning að heimsókninni þangað.

Forsetahjónin komu til Victoria föstudaginn 22. september og þágu hádegisverðarboð stjórnar British Columbia, en um kvöldið var þeim haldið heiðurssamsæti að Hotel Empress. Sóttu það margir Íslendingar búsettir í Victoria.

Laugardaginn 23. september komu forsetahjónin til Vancouver og var þeim haldið heiðurssamsæti að Hótel Vancouver um kvöldið. Sunnudagsmorguninn 24. september var forseti og fylgdarlið hans við enska messu, sem haldin var í kirkju The Icelandic Lutheran Congregation. Að lokinni messu gróðursettu forsetahjónin tré á lóð kirkjunnar, og þáðu síðan kaffiveitingar í neðri sal kirkjunnar. Eftir hádegi tók forsetinn fyrstu skóflustunguna fyrir hinni nýju elliheimilisbyggingu en að þeirri athöfn lokinni hélt stjórn elliheimilisins honum kaffisamsæti að hinu gamla heimili.

Forsetahjónin og fylgdarlið þeirra fóru frá Vancouver mánudagsmorguninn 25. september, og voru þau kvödd á flugvellinum með blómum, sem tvær litlar stúlkur, klæddar íslenzkum búningum, afhentu forsetafrúnni.

Þessi heimsókn tókst vel í alla staði. Löngu áður en þessir virðulegu fulltrúar hins íslenzka Lýðveldis komu til vesturstrandarinnar, vakti þessi heimsókn nýjan áhuga fyrir Íslandi og íslenzkum málefnum. Meðan á heimsókninni stóð flykktust Íslendingar að úr öllum áttum til að vera viðstaddir hinar ýmsu samkomur. Yfir 400 manns sátu heiðurssamsætið að Hótel Vancouver, til dæmis. Þessa merkisatburðar verður minnzt, svo lengi sem íslenzkur félagsskapur starfar.

Í nóvember var haldin samkoma og sýndi Mr. S. Sigurðsson og Mr. G. J. Helgason myndir frá komu forsetahjónanna, einnig var sýnd myndin „Iceland on the Prairies“ og Mr. M. K. Sigurðsson las upp kæði.

Haldin var samkoma til heiðurs séra Robert Jack frá Íslandi er var á ferð í Vancouver í nóvember og sagði hann fréttir frá landinu á samkomunni.

Á árinu var íslenzk stúlka, Miss Bertha Hjaltason, kjörin „Drottning Norðurlanda“ á miðsumarsskemmtun The Scandinavian Central Committee.

Ritari félagsins, Mr. M. K. Sigurðsson, fór á vegum þess til Blaine og Victoria og heimsótti Íslendinga búsetta þar og sýndi kvikmyndir frá Íslandi og las upp kvæði. Það er einlægur vilji stjórnar félagsins að hafa nána samvinnu við önnur þjóðræknisfélög Íslendinga hérna á vesturströndinni og skiptast á heimsóknum við þau. Mr. Sigurðsson og forseti félagsins, Mr. Snorri Gunnarsson komu þessari starfsemi á fót og hyggja þeir á fleiri heimsóknir til fleiri félaga.

Aðalfundur félagsins var haldinn um miðjan janúar þetta ár og fóru þar fram öll venjuleg aðalfundarstörf. Forseti félagsins, Mr. Snorri Gunnarsson, var endurkosinn með lófaklappi og þökkuð virðuleg framkoma fyrir hönd félagsins. Varaforseti var kosinn Mr. M. K. Sigurðsson, ritari, Mr. Olgeir Gunnlaugsson, vararitari Mrs. María Björnsson, gjaldkeri Mr. David Eggertsson, varagjaldkeri Mr. Oskar Howardsson og skjalavörður Mr. Óðinn Thornton.

Hin nýkjörna stjórn lítur björtum augum á framtíðina og er þegar byrjuð af fullum krafti að skipuleggja starfsemina á þessu ári. Fyrsta skemmtunin verður Þorrablótið, sem haldið verður innan nokkurra daga. Félagið er búið að hleypa af stokkunum happdrætti til styrktar byggingu hins nýja elliheimilis. Á síðasta aðalfundi var samþykkt að ganga í Skógræktarfélag Íslands og greiða $10.00 ársgjald.

M. K. Sigurðsson
varaforseti

O. Gunnlaugsson
ritari.

Flutningskona lagði til, að skýrslan yrði viðtekin. Margir studdu, og var tillagan samþykkt.

Frú Marja Björnson flutti þessu næst ársskýrslu þjóðræknisdeildarinnar „Aldan“ í Blaine, Wash.

Ársskýsla þjóðræknisdeildarinnar „Aldan“

Árið 1961 hefir þjóðræknisdeildin „Aldan“ í Blaine, Washington haldið fjóra starfsmálafundi og þrjá stjórnarnefndarfundi. Þrjár almennar skemmti-

samkomur voru haldnar á árinu og tókust allar vel. Í ársbyrjun gerðist „Aldan“ meðlimur í Skógræktarfélagi Íslands og greiddi ársgjaldið $10.00. Deildin sendi útgáfunefnd Lögbergs-Heimskringlu $50.00 að gjöf ásamt eins árs áskriftargjaldi átta nýrra kaupenda, sem deildin hafði aflað. Deildin keypti einn gullpening til minningar um Jón Sigurðsson forseta.

Í júnímánuði komu konur deildarinnar saman í samfélagi við kvenfélagskonur Íslenzku Fríkirkjunnar hér í Blaine til þess að minnast áttræðisafmælis frú Önnu Kristjánsson, eiginkonu forseta deildarinnar.

Tveir nýir meðlimir bættust deildinni á árinu. Tveir hafa dáið, þeir Helgi Steinberg, velmetinn félagsbróðir og vinur, 3. okt. og Magnús Guðlaugsson, þekktur af ritverkum sínum, en hann lézt 30. desember.

Aldan telur nú 33 meðlimi.

A. E. Kristjánsson
forseti
Dagbjört Vopnfjörð
ritari

Flutningskona lagði til, að skýrslan yrði viðtekin. Miss Guðbjörg Sigurðson studdi, og var tillagan samþykkt samhljóða.

Gísli S. Gíslason flutti ársskýrslu þjóðræknisdeildarinnar „Lundar“.

Ársskýrsla deildarinnar „Lundar"

Fjórir almennir fundir voru haldnir á árinu. Einnig hélt stjórnarnefndin tvo fundi.

Deildin gekkst fyrir tombólu og happdrætti til styrktar lestrarfélaginu og fékk $85.00 í ágóða. Nokkrar bækur voru keyptar á árinu.

Þann níunda júlí var haldin athöfn á vegum deildarinnar við minnisvarða landnemanna. Nefnd var kosin til að safna áskriftum fyrir Lögberg-Heimskringlu, og aflaði hún 16 nýrra kaupenda.

Einn félagsmaður, Björn Björnson, lézt á árinu.

Í ársbyrjun átti deildin $95.73 í sjóði. Tekjur voru $206.89, en útgjöld $122.80. Í sjóði er nú $179.82. Deildin hefir greitt tíu dala ársgjald til Skógræktarfélags Íslands.

Forseti deildarinnar séra Jón Bjarman og frú hans fluttust frá okkur og fóru til Íslands. Við óskum þeim heilla í starfi þeirra þar.

Embættismenn deildarinnar eru sem hér segir: Kári Byron forseti, Björg Björnson varaforseti, Gísli S. Gíslason ritari, Rannveig Guðmundson vararitari, Ásgeir Jörundsson féhirðir, J. A. Björnson varaféhirðir. Yfirskoðun annast Rannveig Guðmundson, og bókavörður er Guðrún Eyjólfson. Félagatala er 45.

Gísli S. Gíslason
ritari.

Flutningsmaður lagði til, að skýrslan yrði viðtekin. Sú tillaga var studd og síðan viðtekin.

Séra Hjalti Guðmundsson flutti ársskýrslu þjóðræknisdeildarinnar „Báran“ á Mountain, N. D.

Ársskýrsla deildarinnar „Báran"

Á árinu 1961 voru haldnir þrír fundir í „Báru“, ýmist til undirbúnings eða viðræðna um starf deildarinnar.

Deildin stóð fyrir samkomu að Mountain 17. júní, og var hún sæmilega sótt. Meðal skemmtiatriða var, að forseti „Báru“, Guðmundur Jónasson, flutti bráðsnjallan brag um stjórnarmeðlimi „Báru“, sunginn var einsöngur og tvísöngvar, séra Hjalti Guðmundsson sýndi litskuggamyndir frá Íslandi, og að lokum var flutt af segulbandi leikritið „Hrólfur“ eftir Sigurð Pétursson. Það er ánægjulegt að geta fengið til flutnings íslenzk leikrit á samkomum þjóðræknisdeilda og verður vonandi haldið svo áfram. Hins vegar væri gott að fá nýrri leikrit en t.d. „Hrólf“ eða þá leikrit eins og „Skugga Svein“, sem flestir þekkja. Væri t.d. mikill fengur í að fá „Gullna hliðið“ sent hingað vestur.

Í stjórnarnefnd „Báru“ eru þessir menn: G. J. Jónasson forseti, S. A. Björnson varaforseti, H. B. Grímson ritari, séra Hjalti Guðmundsson vararitari, Joseph Anderson féhirðir, H. J. Björnson varaféhirðir, O. G. Johnson fjármálaritari, Fred Halldórsson varafjármálaritari. Síðast liðið ár hafa þrír meðlimir látizt: Gamalíel Þorleifsson, heiðursmeðlimur „Báru“, Sigmundur Guðmundsson og Óli G. Johnson. Nýir heiðursmeðlimir „Báru“ eru Páll B. Ólafsson og H. B. Grímson. Meðlimir Báru teljast nú 70.

Að lokum vil ég flytja þinginu beztu kveðjur og árnaðaróskir frá forseta „Báru“, Guðmundi J. Jónassyni.

Hjalti Guðmundsson
vararitari.

Flutningsmaður lagði til, að skýrslan yrði viðtekin. Sú tillaga hlaut stuðning og var að því búnu samþykkt.

Þessu næst flutti ritari ársskýrslu deildarinar „Ísland“ í Morden, Man.

Ársskýrsla deildarinnar „ísland"

Það voru fjórir fundir haldnir á árinu.

Mrs. Bergthor Emil Johnson heimsótti deildina 22. sept. Hún flutti ágætan og skemmtilegan fyrirlestur og sagði frá ferðalagi sínu á Íslandi árið 1957, einnig sýndi hún mjög fallegar hannyrðir, víravirki og aðra mjög fallega muni, búna til á Íslandi. Deildin „Ísland" þakkar frú Kristínu fyrir komuna. Er hún fjórða konan, sem hefir heimsótt okkur. Hinar þrjár voru fröken Halldóra Bjarnadóttir frá Íslandi, frú Hólmfríður Daníelson og fröken Helen Josephson frá Winnipeg.

Þann 28. október minntist deildin fjörtíu ára afmælis síns. Þann 12. febrúar árið 1921 komu 17 manns saman í samkomuhúsi Brown byggðar, og var þá ákveðið að stofna deild, 13 manns voru þá allareiðu í aðaldeildinni. Aðeins fimm eru nú á lífi, sem voru á þessum fyrsta fundi, allir viðstaddir á fertugsafmælinu. Nöfn þeirra eru: Mrs. Kristín Ingunn Thomasson, Gísli Ólafsson, Mrs. Louisa G. Gíslason, Mr. og Mrs. Jón B. Johnson.

Skemmtiskráin byrjaði með söng, sem allir tóku þátt í, síðan var lesinn fyrsti fundargjörningur félagsins, ritaður af Þorsteini J. Gíslasyni, fyrsta skrifara félagsins. Próf. Haraldur Bessason flutti næst ágætt erindi, þrungið af velvild og góðum óskum. Jón B. Johnson einn af stofnendum deildarinnar flutti ávarp og rifjaði margt upp frá liðnum árum.

Aðalræðuna flutti dr. Richard Beck, og gátum við ekki óskað okkur betri afmælisgjafar. Hann hafði frá mörgu fróðlegu að segja, var nýkominn frá Íslandi, sagði frá fimmtíu ára afmælishátíð Háskóla Íslands, minntist á gestina frá fjarlægum löndum, hlýju og indælu samverustundirnar með frændfólki og vinum o. s. frv. Við þökkum dr. Beck fyrir þessa ágætu ræðu og hans góðu óskir. Þetta er í sjöunda sinn, sem hann heimsækir okkur.

Við óskum honum til hamingju með heiðurinn, sem Háskóli Íslands veitti honum. Frú Margrét Beck kom með manni sínum, og ungur maður frá Íslandi, Jóhann Sigurðsson, frændi próf. Bessasonar, var með í förinni. Við erum öllu þessu góða fólki þakklát fyrir komuna. Líka vil ég, fyrir hönd deildarinnar, þakka próf. Bessason fyrir hans ágætu grein í Lögbergi-Heimskringlu um 40 ára afmælishátíðina.

Dr. Jón Guðmundson frá Morden flutti stutt ávarp og óskaði deildinni til lukku og blessunar. Karlakórinn söng, og síðan voru góðgjörðir fram bornar í neðri salnum.

Embættismenn deildarinnar eru: Ólafur Líndal forseti, Benedikt Einarson varaforseti, Guðrún Thomasson skrifari, Jonathan Thomasson fjármálaritari, Jón B. Johnson féhirðir. Með innilegum óskum til þingsins.

Louisa G. Gíslason.

Flutningskona gerði að tillögu sinni, að skýrslan yrði viðtekin. Sú tillaga hlaut stuðning margra og var samþykkt samhljóða.

Frú Anna Austman flutti þessu næst ársskýrslu þjóðræknisdeildarinnar „Esjan" í Árborg.

Ársskýrsla deildarinnar „Esjan"

„Esjan" hélt tvo almenna fundi á síðast liðnu ári og nokkra nefndarfundi eftir þörfum. Útlán á bókum hefir haldizt við líkt og áður. Nálægt 1300 bækur voru lánaðar út og 50 manns notuðu safnið á árinu. Bókasafnið „Vísir", eign lestrarfélagsins í Geysir, var sameinað safni „Esjunnar", og voru nýjar bókahillur smíðaðar til að taka við safninu. Nokkuð af nýjum bókum var keypt og nokkrar fengust að gjöf. Bækur voru lagaðar og bundnar eftir þörf. Eins og stendur, telur safnið 2400 bækur. Ársgjald var borgað til Skógræktarfélags Íslands, og nemur það $10.00. Meðlimatala „Esjunnar" er nú 128.

Deildin hélt tvær samkomur á þessu ári. Opinn skemmtifundur var haldinn í Sambandskirkjunni þann 7. maí. Tveir ræðumenn voru á skemmtiskrá, þeir próf. Haraldur Bessason og Sveinn Skorri Höskuldsson. Fluttu þeir báðir fróðleg og skemmtileg erindi. Einnig las frú Aðalbjörg Sigvaldason mjög smellið ljóðabréf. Samkoman var vel sótt. Að lokinni skemmtiskrá var öllum viðstöddum veitt kaffi, og gafst fólki tækifæri á að ræða við gestina.

Þann 16. júní fór fram hin árlega íslenzka samkoma „Esjunnar". Var vandað til með skemmtiskrána. Aðalræðumaður var hinn góðkunni Valdimar Björnson, og fórst honum snilldarlega. Söngflokkur undir stjórn Jóhannesar Pálssonar og systur hans, frú Lilju Martin, söng mörg íslenzk lög og tókst með afbrigðum vel, eins og von var til, þar sem þau systkin áttu hlut að máli. Einnig kom Kristín Skúlason fram á leiksviðið sem „fjallkonan". Jóhannes Pálsson lék á fiðlu með aðstoð Lilju Martin. Frú Vordís Oddleifson las upp þrjú kvæði eftir ný-íslenzk skáld. Samkoman var vel sótt og í alla staði mjög hátíðleg stund. Að endingu voru veitingar fram bornar af félagskonum.

„Esjan" tók þátt í boði fyrir Forseta Íslands, herra Ásgeir Ásgeirsson, sem

efnt var til að Gimli, bæði peningalega og með þátttöku í söngnum. Ennfremur flutti forseti „Esjunnar", Gunnar Sæmundson, ávarp til heiðursgestanna fyrir hönd „Esjunnar" og Norður Nýja Íslands. Sonur hans, Ómar Sæmundson, las upp tvö kvæði bæði skýrt og skilmerkilega.

„Esjan" á bak að sjá einum meðlim, Magnúsi Gíslasyni, sem andaðist á Johnson Memorial Hospital síðast liðið haust. Fjárhagsskýrsla sýnir í sjóði um áramót $288.94.

Starfsnefnd „Esjunnar" 1931: Gunnar Sæmundson forseti, Guðni Sigvaldason varaforseti, Emely Vigfússon ritari, Aðalbjörg Sigvaldason vararitari, Herdís Eiríksson féhirðir, Anna Austman varaféhirðir, Tímóteus Böðvarsson skjalavörður.

Þjóðræknisdeildin „Esjan" sendir hinu fertugasta og þriðja ársþingi Þjóðræknisfélagsins alúðarkveðjur og heillaóskir.

Emely Vigfússon
ritari.

Flutningskona lagði til, að skýrslan yrði viðtekin. Sú tillaga hlaut dyggilegan stuðning og var síðan samþykkt.

Ritari flutti þessu næst ársskýrslu sambandsdeildarinnar „Vestri" í Seattle, Washington.

Ársskýrsla sambandsdeildarinnar „Vestri"

Á því herrans ári 1961 voru haldnir 10 reglulegir fundir, sem ætíð byrjuðu með þjóðlagasöng. Forseti er Karl F. Frederick, vararæðismaður Íslands í Washington ríki.

Sextán ára afmælisminning „Vestra" var hátíðlega haldin. Einnig var 17. júní samkoma og skógargildi að „Martha Lake". Ferðazt var til Blaine, Wash. í samráði við kvenfélagið „Eining" og farið í heimsókn að Stafholti.

Samkoma var haldin í Ballard í samráði við Agnar Þórðarson leikritahöfund, er þá flutti erindi og sýndi íslenzkar hreyfimyndir. Einnig var tekið á móti íslenzka karlakórnum frá B.C. Þá tók „Vestri" þátt í fjáröflun fyrir myndastyttu Leifs Eiríkssonar, sem afhjúpuð verður í Seattle 17. júní 1962.

„Vestri" tók og þátt í söngsambandi Norðurlandamanna, sem nefnist „The Scandinavian Musical Festival" og heldur árlega skemmtisamkomu undir beru lofti. Aðsókn er um 8000 manns.

Tveir ágætir Íslendingar, þeir Þór Guðjónsson og Aðalsteinn Sigurðsson, dvöldu á árinu í Seattle og tóku þátt í félagsmálum. Báðir eru þeir merkir fiskifræðingar. Auk þeirra voru hér á ferð allmargir gestir frá Íslandi, og var viðkynningin við þá heillavænleg félagsmönnum.

Þrátt fyrir allt, sem að framan er talið, þá er áhugi félagsmanna í hnignun. Veldur þar um mest fækkun meðlima. Margir hafa dáið, aðrir verjast Elli, og uppvaxandi fólk kemur hvergi nærri. Bókasafni félagsins er haldið við, þó nota það nú mjög fáir. Tala meðlima er um fimmtíu. Félagsblað er lesið á fundum, og venjulega fer fram skemmtiskrá, sem endar með sameiginlegum þjóðsöng.

Jón Magnússon
skrifari „Vestra".

Þriðji fundur

hófst kl. 10.15 f.h. þriðjudaginn 20. febr. Fundargerð síðasta fundar var lesin upp og hún samþykkt. Forseti las því næst kveðju til þingsins frá Thor Thors ambassador Íslands í Bandaríkjunum og Kanada, en kveðjan, sem var símsend, hljóðaði þannig:

Árnaðaróskir til ársþings Þjóðræknisfélagsins. Þakka liðnar stundir.

Thor Thors.

Þá flutti forseti einnig kveðjur frá Valdimar Björnssyni fjármálaráðherra Minnesotaríkis, Árna Helgasyni ræðismanni Íslands í Wilmette og Birni Björnssyni ræðismanni Íslands í Minneapolis.

Þá var tekið fyrir næsta mál á dagskrá, sem var skipun í þingnefndir. Tillögur komu jafnan fram um, að forseta yrði heimilað að skipa nefndir. Allar þær tillögur hlutu stuðning og samþykki. Nefndir voru skipaðar sem hér segir:

Allsherjarnefnd

Jakob F. Kristjánsson
Tímóteus Böðvarsson
Dr. Sveinn E. Björnson.

Útbreiðslu- og fræðslumálanefnd

Mrs. Marja Björnson
Mrs. Hólmfríður Danielson
Ásgrímur M. Ásgrímsson
Mrs. Anna Austman
Mrs. Guðrún Thompson.

Fjármálanefnd

Guðmann Levy
Mrs. J. Skagfjörð
Gísli S. Gíslason.

Samvinnumálanefnd við Ísland

Séra Hjalti Guðmundsson
Grettir L. Johannson
Walter J. Lindal dómari
Mrs. Kristín Johnson
Ásgeir Jörundsson.

Útgáfumálanefnd
Séra P. M. Pétursson
Mrs. Hrund Skúlason
Björgvin Hólm.

Forseti las að þessu enduðu bréf frá Árna Bjarnarsyni, þar sem hann skýrði frá, að þeir Gísli Ólafsson lögregluþjónn væru væntanlegir vestur um haf á næstunni. Var nú lengi rætt um, hversu bezt mætti styðja þá félaga við söfnun þeirra í íslenzkar æviskrár.

Fjórði fundur

hófst kl. 2 e.h. þriðjud. 20. febrúar. Lesin var fundargerð síðasta fundar og hún samþykkt. Frú Marja Björnson flutti þessu næst nefndarálit milliþinganefndar í skógræktarmálum.

Skýrsla frá skógræktarnefnd

Nefndin hafði engan fund á árinu, og ég sem formaður þeirrar nefndar hefi ekki sökum fjarlægðar getað notið samvinnu hinna nefndarmanna, en peninga, sem safnazt höfðu fyrir ársgjöld og gjafir félaga að upphæð $120.00, sendi ég til Hákonar Bjarnasonar formanns Skóræktarfélagsins í fyrra sumar.

Ég hefi einnig fengið tvær deildir til að gjörast meðlimir í Skógræktarfélaginu og vonast til þess, að þær haldi áfram að greiða ársgjöld sín. Þessar deildir eru „Aldan" í Blaine, Washington og „Ströndin" í Vancouver, B.C. Á þessu ári hefi ég meðtekið $2.00 frá Þorsteini Bergmann í Vancouver, B.C. og $10.00 frá Sigurði Stefánssyni sama stað, einnig $2.00 frá Jóni Magnússyni Seattle, Wash. fyrir ársrit. Þá skrifaði ég stutta grein í Lögberg-Heimskringlu um skógræktina.

Ég meðtók bréf frá Hákoni Bjarnasyni með viðurkenningu fyrir peningasendingunni, og þá fékk ég einnig frá honum 60 litskuggamyndir frá skógræktinni aðallega, og mun ég sýna þær á samkomum og fundum á Vesturströndinni, og sjálfsagt er að sýna þær hér einnig, ef þess verður óskað.

Marja Björnson.

Frúin lagði til, að skýrslan yrði viðtekin. Sú tillaga var studd og samþykkt. Samþykkt var kjör í skógræktarnefnd fyrir næsta ár, en í þeirri nefnd eiga sæti: Frú Marja Björnson, Ólafur Hallson, Jakob Kristjánsson.

Forseti las þessu næst kveðju frá séra Eiríki Brynjólfssyni í Vancouver. Fer kveðjan hér á eftir:

Herra forseti, þingfulltrúar og gestir.
Heil og sæl á þjóðræknisþingi.
Með glöðum huga og þakklátum minnist ég þeirra þjóðræknisþinga, sem ég hefi setið. Þar hefir verið góðra vina fundur, og unnið að þingmálum af áhuga og góðri samvinnu, þótt sitt hafi sýnzt hverjum. Þingmál hafa flest verið menningar-, þjóðræknis- og samvinnumál, og er það í anda frumherjanna, landnámsmannanna, sem fluttu með sér til þessarar heimsálfu skemmtilega og trausta alþýðumenningu frá kvöldvökunum í baðstofunum á heimalandinu.

Þeir fluttu með sér lestur, skrift og reikning, ljóð, rímur, æfintýri og sögur, sem þeir kunnu utanbókar. Húspostillur, sálmabækur og Passíusálmana.

Og merkið féll ekki, þó flutt væri í þessa heimsálfu. Bókasöfn og lestrarfélög voru stofuð, sönfuðir og kirkjur reistar og samkomuhús, blöð og bækur prentuð á íslenzkri tungu.

Það má segja, að íslenzka þjóðbrotið í Ameríku hafi sigrað mikla erfiðleika undir þessu merki og sé þessvegna enn við lýði og njóti trausts og virðingar samborgaranna.

Ef það er satt, sem líklega fáir efast um, að „fyrir andans framför eina fólksins hönd er sterk", þá er sá þáttur ósvikinn og haldgóður, sem Íslendingar hafa spunnið í framfara og menningar sögu tveggja stórlanda, Canada og Bandaríkjanna.

Þjóðræknisþing er árlegur merkis atburður, og áhrif þess ná víðsvegar til fólks af íslenzkum ættum í hinu mikla dreyfbýli milli tveggja heimshafa. Þau áhrif vekja til lífs minningar frá liðnum árum, þegar lesin voru og lærð ljóð, sögur og bænir á ísl. tungu við móðurkné, minningar um heimilis- og fjölskyldulíf, sem var einfalt, látlaust og hlýtt og glatt, þótt búið væri við þröng og kröpp kjör, og hver sólskinsblettur var ógleymanlegur og dýrmætur. Hver getur t.d. gleymt kertaljósunum á aðfangadagskvöldi jóla, þegar engin voru nútíma ljósin.

Þjóðræknisþingið minnir einnig á verkefni líðandi stundar. Það er eggjun og hvatning til hins „Unga Íslands" í Vesturheimi, að nota hæfileika sína til vaxandi gæfu þjóðar sinnar. Aldrei ætti að mega segja um ísl. þjóðarbrotið í Vesturheimi, sem gamli maðurinn sagði um sjálfan sig, „í nútímanum sem nátttröll ég slóri", öll nátttröll verða að steini í morgunroða hins nýja tíma, sérhver dagur er nýr tími, nýtt eilíft kraftaverk, þar má engin minnimáttarkennd komast að, sem því miður „hefur hugans orku lamað", hjá mörgum góðum Íslending heima og erlendis.

Hinni ungu kynslóð af ísl. ættum í Ameríku er óhætt að ganga hugrökk og

glöð til stórra starfa í krafti ættar sinnar og uppruna.

Sambandið milli Íslands og Ameríku mun verða fjölbreytilegra og skemmtilegra, eftir því sem árin líða. Það er gagnlegt, fróðlegt og skemmtilegt fyrir Vestur-Íslendinga að kynnast Íslandi. Það er aðeins 1/9 hluti af British Columbia, og ræktanlega landið er aðeins á stærð við Winnipegvatnið, en í svo litlu landi er náttúran ótrúlega fjölbreytileg.

Straumar nútíma framfara hafa að sjálfsögðu ekki farið framhjá Íslandi fremur en öðrum löndum, og þær framfarir hefur fólk af íslenzkum ættum í Vesturheimi gaman af að sjá.

Verzlunarviðskipti milli Íslands og Vesturheims, hafa aldrei verið meiri en nú. Lán til allra stórframkvæmda á Íslandi eru tekin í Bandaríkjunum, fjöldi nefnda frá íslenzkum atvinnuvegum þiggja heimboð Bandaríkjastórnar árlega, til að kynnast landi, þjóð og atvinnuháttum.

Daglegar loftsamgöngur eru á milli landanna og skipaferðir tíðar, ennfremur hafa flutzt til Bandaríkjanna hundruð ef ekki þúsundir af glæsilegu fólki á undanförnum áratugum. Þar eru:

Fiskimenn, flugfreyjur,
fegurðardísir, framkvædarstjórar,
læknar, leikarar
og listamenn allskonar.
Prestar, prentarar
og prófessorar
samanber Beck og Bessason
Bjarnar og Einarsson.
Þorbjörnsson, Gunnarsson
ásamt görpum fleirum.

Ennfremur stundar fjöldi af ungum mönnum og stúlkum árlega nám í Bandaríkjunum. Þetta fólk flytur Ísland með sér, hvar sem það fer. Íslenzk tunga er skilin og töluð víðar en nokkur veit.

Eitt kvöld var ég hér í spítalanum, að raula haustkvöld eftir Steingrím Thorsteinsson. Morguninn eftir bar hjúkrunarkonan mér kveðju frá manni í herberginu hinum megin við ganginn, sem sagðist hafa heyrt mig vera að kveða á íslenzku. Hann og kona hans tala prýðilega íslenzku bæði fædd hér í Kanada.

Það er mikið og veglegt verkefni, sem þjóðræknisþingið hefir að vinna, og mun fara vaxandi eftir því sem tímar líða. Ég óska því heilla í öllum þess störfum, utan þings og innan.

Með beztu kveðjum

Eiríkur Sverrir Brynjólfsson.

Þingheimur fagnaði kveðjunni með lófataki og lét í ljós árnaðaróskir til handa sr. Eiríki.

Þessu næst ræddi frú Marja um minjasafn Þjóðræknisfélagsins og gaf munnlega skýrslu um það mál.

Nokkuð var rætt um, hvort ekki myndi unnt að fá safninu stað í viðbyggingu elliheimilisins Betel á Gimli. Frú Hólmfríður Danielson gerði að tillögu sinni, að kosin yrði milliþinganefnd í þetta mál, og ættu nefndarmenn búsetu í Winnipeg. Þessi tillaga var studd og samþykkt, en í nefndinni eiga sæti: Jakob F. Kristjánsson skjalavörður Þjóðræknisfélagsins formaður nefndar, Mrs. Kristín Johnson og Mrs. Hólmfríður Danielson. Forseti þakkaði Mrs. Björnson dyggilegt starf í þágu minjasafnsmálsins á liðnum árum, en frúin hafði áður skorazt undan að taka endurkosningu.

Fimmti fundur

hófst kl. 10 f.h. miðvikudaginn 21. febrúar 1962. Fundargjörð síðasta fundar var lesin upp og samþykkt.

Guðmann Levy flutti því næst skýrslu fjármálanefndar.

Nefndarálit fjármálanefndar

Að athuguðu máli leggur nefndin til:

1. Að fjárhagsskýrslur embættismanna séu samþykktar, eins og þær liggja fyrir og að féhirði sé heimilað að greiða af höndum fé, þegar það er fyrir hendi.

2. Að þingið feli væntanlegri stjórnarnefnd að greiða $500.00 til styrktar Lögbergi-Heimskringlu fyrir árið 1962.

3. Að fulltrúa frá deildunum „Ströndin“ í Vancouver og deildinni „Aldan“ í Blaine, Wash., frú Marju Björnson, séu greiddir $50.00 upp í ferðakostnað á þingið.

4. Að stjórnarnefnd verði falið að greiða Skógræktarfélagi Íslands 25 kanadíska dali sem ársgjald 1962.

5. Að öllum óafgreiddum tillögum um fjármál verði vísað til væntanlegrar stjórnarnefndar.

Á þjóðræknisþingi 20. febr. 1962.

Guðmann Levy
Jafeta Skagjörð
Gísli S. Gíslason.

Flutningsmaður lagði til, að nefndarálitið yrði tekið fyrir, lið fyrir lið. Sú tillaga var samþykkt. Allir liðir hlutu samþykki, svo og nefndarálitið í heild sinni.

Grettir L. Johannson flutti sérstakt álit stjórnarnefndar varðandi útgáfu Tímaritsins, og fer sú álitsgjörð hér á eftir.

Nefndarálit

Laugardainn þann 20. jan. 1962 hélt stjórnarnefnd Þjóðræknisfélagsins fund og ræddi meðal annars þann fjárhagshalla, sem verið hefir á útgáfu Tímarits Þjóðræknisfélagsins hin síðari ár og einnig, hvað helzt mætti gera til úrbóta í þeim efnum.

Samþykkt var að veita forseta Þjóðræknisfélagsins heimild til að skipa þrjá menn í nefnd, er í samráði við forseta sjálfan og Gísla Jónsson ristjóra skyldu gera tillögur, er lagðar yrðu fyrir næsta ársþing Þjóðræknisfélagsins í nafni stjórnarnefndar.

Forseti félagsins, dr. Richard Beck, skipaði eftirtalda menn í nefndina: Gretti L. Johannson féhirði Þjóræknisfélagsins sem formann nefndar, Guðmann Levy og Harald Bessason.

Á fundi, sem nefndin hélt þann 26. jan. s.l. með Gísla Jónssyni ritstjóra var eftirfarandi tillaga gerð:

„Hið fertugasta og þriðja ársþing Þjóðræknisfélags Íslendinga í Vesturheimi veitir væntanlegri stjórnarnefnd heimild til að ráða ritstjóra og auglýsingasafnendur fyrir Tímaritið og að sjá um útgáfu þess að öðru leyti. Einnig samþykkir þingið, að athuga megi, hvort ekki sé unnt að fá stuðning frá Íslenzkudeild Manitobaháskóla til útgáfunnar, svo og, að ritstjórum verði heimilað að birta í Tímaritinu, að meira eða minna leyti, ritgjörðir á ensku um þau efni, sem varða menningu Íslendinga austan hafs og vestan og enskar þýðingar á íslenzkum úrvalsritum.“

Flutningsmaður lagði til, að nefndarálitinu yrði vísað til útgáfumálanefndar. Sú tillaga var studd og samþykkt.

Séra Hjalti Guðmundsson flutti þessu næst álitsgjörð þingnefndar í samvinnumálum við Ísland.

Skýrsla þingnefndar í samvinnumálum við Ísland

1. Þingið lýsir yfir mikilli ánægju sinni með hina ágætu heimsókn Forseta Íslands, herra Ásgeirs Ásgeirssonar og konu hans frú Dóru Þórhallsdóttur og fylgdarliðs þeirra á s.l. hausti. Telur þingið, að heimsókn þeirra hafi orðið til þess að styrkja enn traustari böndum, bróðurhug og vináttu Íslendinga austan hafs og vestan. Fagnar þingið mjög þeim hlýhug og skilningi, sem berlega kemur í ljós frá stjórnarvöldum Íslands á menningu og störfum Íslendinga vestan hafs.

2. Þingið samgleðst forseta Þjóðræknisfélagsins, dr. Richard Beck með heiður þann, sem honum var sýndur, er hann var gerður heiðursdoktor í heimspeki við Háskóla Íslands s.l. haust í tilefni af 50 ára afmæli Háskólans. Telur þingið, að í því felist mikil og verðskulduð viðurkenning á störfum dr. Beck að þjóðræknismálum á undanförnum árum.

3. Þingið fagnar útkomu Æfiskráa Vestur-Íslendinga, sem er stórvirki, sem ómetanlegur fengur er að. Væri gott, ef unnt yrði að taka upp í næstu bindi æfiatriði látinna Íslendinga. Þingið vill beina því til útgefenda ritverksins, að þeir fái umboðsmann í Winnipeg, sem gæti svarað fyrirspurnum og veitt upplýsingar um þetta mikla verk og hefði það auk þess til sölu. Þingið lýsir fullum stuðningi sínum við þetta mikla verk og býður fram þá samvinnu, sem það má.

4. Þingið gleðst yfir því, að nú skuli vera ungur Vestur-Íslendingur við nám í íslenzku við Háskóla Íslands á styrk frá Menntamálaráði Íslands. Þingið minnist einnig með þakklæti starfs „Canada-Iceland Foundation“ og árangurs þess. Er það von þingsins, að á komandi árum muni margir ungir menn og konur eiga þess kost að stunda nám á Íslandi og í Kanada með stuðningi þessara stofnana.

5. Það er þinginu mikið fagnaðarefni, að Alþingi Íslendinga skuli enn sem fyrr styðja útgáfu Lögbergs-Heimskringlu með ríflegu fjárframlagi. Sýnir það lofsverðan skilning á nauðsyn málgagns á íslenzku í Vesturheimi.

6. Þingið er þakklátt þeim, er sendu leikritið „Hrólf“ til flutnings á fundum deilda Þjóðræknisfélagsins og vonar, að slíkar sendingar megi verða fleiri. Einnig væri það þinginu fagnaðarefni, ef hægt yrði að fá íslenzkar hljómplötur keyptar í Winnipeg.

7. Þingið lýsir ánægju sinni yfir heimsóknum góðra gesta frá Íslandi og vonar, að þær megi verða sem tíðastar. Telur þingið, að persónuleg kynni, sem stofnað er til með slíkum heimsóknum hafi mikil áhrif til styrktar sambandinu milli Íslendinga austan hafs og vestan.

8. Þingið fagnar því, að Þjóðræknisfélagið hefir tekið að sér sölu á 500 króna gullpeningi íslenzkum, sem seldur er til að standa straum af nauðsynlegum framkvæmdum á Rafnseyri við Arnarfjörð, fæðingarstað Jóns Sigurðssonar. Hvetur þingið bæði deildir og einstaka meðlimi deilda að kaupa peninginn.

9. Þingið lýsir ánægju sinni yfir ágætri samvinnu við Þjóðræknisfélag Íslendinga í Reykjavík og ágætu starfi þess undir forystu Sigurðar Sigurgeirssonar. Telur þingið, að starf félagsins sé

mjög mikilvægt og öllu þjóðræknisstarfi til styrktar, bæði austan hafs og vestan.

Hjalti Guðmundsson
Grettir Leo Johannson
W. J. Lindal
Kristín Johnson
A. Jorundsson.

Flutningsmaður lagði til, að hver liður nefndarálitsins yrði ræddur sérstaklega. Sú tillaga var samþykkt. Allir liðir hlutu stuðning og samþykki. Sama máli gegndi og með nefndarálitið í heild sinni.

Jakob F. Kristjánsson flutti nefndarálit allsherjarnefndar.

Skýrsla allsherjarnefndar

1. Nefndin leggur til, að forseta og ritara verði falið að þakka Forseta Íslands, herra Ásgeiri Ásgeirssyni, fyrir hönd félagsins hina alúðlegu kveðju, sem hann sendi því á þessu fertugasta og þriðja ársþingi og hina ágætu kvikmynd af ferðalagi forsetans og föruneytis hans um Kanada á síðast liðnu sumri, og ennfremur skjaldarmerkið íslenzka.

2. Nefndin leggur til, að ritara sé falið að þakka allar aðrar kveðjur til félagsins, þær er borizt hafa um þingtímann, einnig að send verði viðeigandi afmæliskveðja til Háskóla Norður Dakota.

3. Nefndin leggur til samkvæmt ábendingu þingsins, að ritara verði falið að þakka stjórnarvöldum Kanada í nafni félagsins þann heiður, sem þau sýndu Íslandi og íslenzkri þjóð með því að bjóða heim Forseta Íslands s.l. sumar, einnig að ritara verði falið að þakka stjórnarvöldum Manitobafylkis, sem veittu forsetanum og fylgdarliði hans virðulegar viðtökur.

Á þjóðræknisþingi í Winnipeg 21. febrúar 1962.

J. F. Kristjánsson
S. E. Björnson
T. Böðvarsson.

Samkvæmt tillögu flutningsmanns var hver liður nefndarálitsins tekinn sérstaklega til umræðu. Allir liðir hlutu samþykki, svo og nefndarálitið í heild sinni.

Forseti, dr. Richard Beck, flutti þessu næst þingheimi kveðjur frá Ríkisháskóla Norður Dakota fylkis og frá Ragnari H. Ragnar söngstjóra á Ísafirði. Kveðjum þessum var fagnað með lófataki.

Frú Marja Björnson flutti nefndarálit þingnefndar í útbreiðslu- og fræðslumálum.

Nefndarálit í útbreiðslumálum og fræðslumálum

1. Nefndin leggur til, að forseta Þjóðræknisfélagsins, stjórnarnefnd þess og þeim einstaklingum, sem beitt hafa sér fyrir þessum málum, sé vottað þakklæti.

2. Þingið eggjar stjórnarnefndina á að auka heimsóknir til deildanna, sýna ísl. myndir, og á annan hátt efla áhuga fyrir ísl. menningarmálum.

3. Þingið fagnar því að ísl. lexíur eru nú þegar birtar í vikublaðinu, Lögberg-Heimskringlu, og æskir þess, að gangskör verði gerð að því að gefa út íslenzkt kennslukver til að senda þeim sem sýna áhuga á því að kenna börnum og unglingum í heimahögum.

4. Þingið hvetur deildirnar til þess að viðhalda og auka ísl. kennslu meðal barna og unglinga og stofna barnasöngflokka þar sem mögulegt er.

5. Þingið hvetur alla Íslendinga til þess að styrkja vestur-íslenzka vikublaðið Lögberg-Heimskringlu með því að kaupa það og senda því fréttir og annað gott efni.

6. Þigið lýsir ánægju sinni yfir því að nú munu vera fleiri nemendur í Ísl. deild við Manitoba háskólann en nokkru sinni fyrr.

Hólmfríður Danielson
A. M. Ásgrímsson
Anna Austman
Marja Björnson.

Flutningskona lagði til, að nefndarálitið yrði borið upp, lið fyrir lið. Sú tillaga var samþykkt. Allir liðir hlutu samþykki, svo og nefndarálitið í heild sinni.

Séra Philip M. Pétursson flutti nefndarálit þingnefndar í útgáfumálum.

Álit útgáfunefndar

1. Þingið ákveður að gefa út Tímaritið næsta ár, en að tillagan, sem lögð var fyrir þing um samvinnu við íslenzkudeild háskólans viðvíkjandi innihald Tímaritsins, verði tekin til greina og að samþykkt í því máli verði gerð af þingheim. Tillagan er á þessa leið:

„Hið fertugasta og þriðja ársþing Þjóðræknisfélags Íslendinga í Vesturheimi veiti væntanlegri stjórnarnefnd heimild til að ráða ritstjóra og auglýsingasafnendur fyrir Tímaritið og að sjá um útgáfu þess að öðru leyti. Einnig samþykkir þingið, að athuga megi, hvort ekki sé unnt að fá stuðning frá Íslenzkudeild Manitobaháskóla til útgáfunnar, svo og, að ritstjórum verði heimilað að birta í Tímaritinu, að meira eða minna leyti, ritgjörðir á ensku um þau efni,

sem varða menningu Íslendinga austan hafs og vestan og enskar þýðingar á íslenzkum úrvalsritum."

2. Þingið felur væntanlegri stjórnarnefnd að ráða ritstjóra og auglýsingasafnanda.

3. Þingið tekur undir með forseta að þakka öllum starfsmönnum Tímaritsins vel unnið starf á síðast liðnu ári.

4. Þingið lætur í ljósi ánægju sína yfir útgáfu bókarinnar „Vesturíslenzkar Æviskrár" og hvetur alla Íslendinga til að veita útgefendum alla hjálp og aðstoð við áframhaldandi útgáfur.

5. Þingið hvetur menn til áframhaldandi stuðnings við útgáfu Lögbergs-Heimskringlu og skorar á sem flesta að gerast áskrifendur blaðsins og að fá aðra til þess sama.

Undirritað af:

P. M. Pétursson
Björgvin Hólm
Hrund Skúlason.

Samkvæmt tillögu flutningsmanns var hver liður ræddur sérstaklega. Allir liðir hlutu samþykki, svo og nefndarálitið í heild sinni.

Ásgrímur M. Ásgrímsson flutti þingheimi sköruglegt ávarp og var máli hans frábærilega tekið.

Jakob F. Kristjánsson flutti viðbót við nefndarálit allsherjarnefndar, og hljóðaði sú viðbót þannig:

1. Að Þjóðræknisfélagið lýsi ánægju sinni yfir því verki, sem unnið hefir verið með útgáfu æviskráa Vestur-Íslendinga og yfir því, að Árni Bjarnarson og Gísli Ólafsson eru væntanlegir til Vesturheims til frekari starfs við áframhald verksins.

2. Að þingið skori á forseta og stjórnarnefndir deilda að veita þá aðstoð, sem mögulegt er, við söfnun æviskránna.

3. Að ritara verði falið að tilkynna forsetum deilda og sambandsfélaga efni þessa nefndarálits.

4. Að ritara sé falið að senda Árna Bjarnarsyni afrit af þessu nefndaráliti og með því nöfn og heimilisföng allra deilda og sambandsfélaga.

Á þjóðræknisþingi í Winnipeg 21. febrúar 1962.

J. F. Kristjánsson
S. E. Björnson
T. Böðvarsson.

Sjötti fundur

hófst kl. 2.30 e.h. miðvikudgainn 21. febrúar 1962. Lesin var fundargjörð síðasta fundar og hún samþykkt.

Þá var fyrir næsta mál á dagskrá, sem var kosning í stjórnarnefnd Þjóðræknisfélagsins. Eftirtaldir menn hlutu kosningu: Dr. Richard Beck forseti, séra Philip M. Pétursson varaforseti, próf. Haraldur Bessason ritari, W. J. Lindal dómari vararitari, Grettir L. Johannson féhirðir, Hólmfríður Danielson varaféhirðir, Guðmann Levy fjármálaritari, Ólfaur Hallson varafjármálaritari og Jakob F. Kristjánsson skjalavörður. Endurskoðendur reikninga voru kjörnir: Davíð Björnsson og J. Th. Beck.

Undir liðnum **Ný mál** flutti frú Ingibjörg Jónsson ritstjóri eftirfarandi tillögu:

1. Að þingið feli stjórnarnefndinni að afla upplýsinga um möguleika á því að gera bronzplötu, sem að gefnu leyfi Manitobastjórnar mætti festa á vegg í þinghúsi Manitobafylkis í minningu um íslenzka landnámsmenn í Manitoba og fyrsta leiðtoga þeirra, Sigtrygg Jónasson.

2. Að þingið heimili stjórnarnefndinni, ef hún telur, að unnt verði að gera slíka plötu sómasamlega, að safna fé frá þeim mönnum, sem áhuga sýna í þessu máli, til að hrinda verkinu í framkvæmd á þessu ári, þannig að afhjúpa megi minnisplötuna í sambandi við væntanleg hátíðahöld á hundrað og fimmtíu ára afmæli landnáms í Manitoba.

Tillaga frú Ingibjargar var studd af mörgum og síðan rædd allrækilega, að því búnu var hún samþykkt samhljóða.

Sjöundi fundur

fór fram í Sambandskirkjunni á Banningstræti miðvikudagskvöldið 21. febrúar kl. 8 e.h. við upphaf lokasamkomu þingsins. Grettir L. Johannson gerði tillögu þess efnis, að eftirtaldir menn yrðu kjörnir heiðursfélagar Þjóðræknisfélags Íslendinga í Vesturheimi: Herra John G. Diefenbaker forsætisráðherra Kanada, herra Guðmundur Í. Guðmundsson utanríkisráðherra Íslands og herra Dufferin Roblin forsætisráðherra Manitobafylkis.

Ritari studdi tillögurnar og voru þær samþykktar samhljóða.

Að því búnu sleit forseti, dr. Richard Beck, hinu fertugasta og þriðja ársþingi Þjóðræknisfélagsins með sköruglegri ræðu.

Richard Beck, forseti.
Haraldur Bessason, ritari.

Auglýsingaskrá Tímaritsins

(Index to Advertisers)

Page

A

Academy Road Service 33
Aldo's Bakery 22
Anderson, Arthur 19
Arborg Farmer's Co-Op 33
Arborg Drugs 32
Arlington Pharmacy 14
Arnason Engineering 24
Asgeirson Paints 14

B

Bailey, Allan 30
Bank of Montreal 3
Bardal, A. S. Ltd. 9
Black & Armstrong Ltd. 33
Booth Fisheries 16
British American Oil 25
Brooke Bond Canada Ltd. 25
Buckingham Cigarettes 12
Building Mechanics Ltd. 22

C

Canadian Fish Producers, Ltd. 11
Canadian Rubber Stamps, Ltd. 16
Chieftain Hardware Stores 16
Chudd & Sons Garage 24
City Hydro 4
Coghill's Food Market 32
Coronet Printers 21
Crescent Creamery 15
Crescent Motor Service 32
Curry, Peter D. & Co. 22
Cronshaw's 30

D

Dalman, H.—North Star Oil 28
Dangerfield Hotels 4
Davidson, W. F. 20
Department of National Defence 2

E

Easton, Dr. W. I. 26
Eaton's of Canada ....Back Cover
Egilson, Barney 28
Eggertson, Bjorn 23
Einarson Realty 30

Page

Ellice & Beverley Service 19
Electrician, The 19
Eliasson, A. 30
Empire Sash & Door Co. Ltd. 31

F

Federal Grain Ltd. 6
Fonseca Roofing 8
Fort Garry Hotel 34
Fred's Service 28
Friend, From A 22
Friends From Two 21
Frón, Heillaóskir 20
Furnasman, Ltd. 21

G

Gilbart, J. Roy 15
Gimli Cafe 28
Gimli Construction 30
Gimli Hotel 24
Gimli I.G.A. 28
Gimli Taxi 30
Gimli Tailors 24
Gimli Transfer 24
Gimli Þjódraeknisdeildin 30
Golko's Hardware 24
Goodall Photo Co. 20
Goodbrandson's Service 21
Great-West Life 34
Guttormson, P. T. 14

H

Hallson, H. O. 23
Hillhouse, Thos. B. 26
Hooker's Lumber Yard 22
Hudson's Bay Company 1

I

Independent Fish Co., Ltd. 20
Ingimundson, Dr. A. B. 24
Imperial Oil, Ltd. 8
Investors Syndicate 9
Interlake Insurance 28

J

J. B. Johannson & Son 32
Johnson, S. E. Ltd. 14
Johnson, Dr. J. G. L. 24
Johnson Radio & TV 32

Page

K

Keystone Fisheries, Ltd. 8
Kim, M. Furs 13

L

Lake Inn Restaurant 28
Lakeland Dairies, Limited 31
Lipton Pharmacy 14
Lundar Drugs 23
Lundar þjódreknis 23
Lu Ann Styles 28

M

Macdonald Shoe Store, Ltd. 4
MacLeod Authorized Dealer 33
Manitoba Dairy & Poultry 34
Manitoba Pool Elevators....Front Cover
Manitoba Hydro 6
Manitoba Rolling Mills 6
Martin Paper Products 12
Massey-Ferguson, Ltd. 12
McCaughey, Neil R. 22
McCurdy Supply Co. Ltd. 8
McDonald-Dure Lumber Co. 31
McKnight, Wm. A. 31
McLean, G. Co., Ltd. 16
Modern Dairies 20
Modern Furniture 8
Morrison, J. W. & Co. 26
Mundy's Barber Shop 26

N

National Grain Co. Ltd. ....Inside Top Back Cover
Nell's Flowers Shop 14
North American Publishing Co. 11
North Star Co-Op Creamery 32

O

Oakland Hatcheries Ltd. 12
Oakley, D. R. 24
Orchid Florist, The 31

P

Park-Hannesson, Ltd. 12
Parker, Tallin, Kritsjanson & Co. 20
Paulson, Dr. G. 26

Q

Quinton's Ltd. 5

Page

R

Riverton Garage 31
Robinson's Stores 26
Roberts & White 26
Royal Bank of Canada 10
Royal Dairies 22
Rudd's Tom-Boy Store 28

S

Salisbury House Restaurants 21
Selkirk Navigation Co. 15
Scribner, Drs. F. E. & C. R. 30
Schwartz, Leonard 33
Sigurdsson, Halldor & Son, Ltd. 20
Sigurdsson, Dr. L. A. 22
Sigurdson, S. A. & Son 31
Sigurdson Fisheries, Ltd. 32
Sigurdson's Limited 31
Simonite, C. E. Insurance, Ltd. 31
Stefanson, Eric 24
Swedish Canadian Sales 22

T

Tergesen, H. R. 30
Thorarinson, Kris 32
Thorarinson, S. A. 14
Thorgeirson, J. W. & Son 14
Thor's Gift Shop 26
Thor's Meats 33
Thorvaldson, Eggertson & Co. 16
Thorvaldson Supply Co. Ltd. 32
Thorsteinsson, Mrs. K. 30
Tip Top Meats 28
Town 'N Country 5
Tweed, Dr. H. W. 19

U

Union Loan and Investment 22

V

Variety Shoppe 26
Vopni, R. B. & Co. 20
Vick Chemical Inc. 33

W

Western Elevator & Motor Co. Ltd. ....Inside Back Cover
Western Paint Co. Ltd. 21
Western Saving & Loan Association ....Front Cover
White's Hardware 33
White's Esso Service Station 14
Winnipeg Supply & Fuel 14

Guðbjörg Sigurðsson
Halldór Sigurðsson
Rannveig Sigurðsson
Regina Sigurðsson
Mrs. Sigríður Sigurðsson
Sigurþór Sigurðsson
María Sigurðsson
Mrs. Hrund S. Skúlason
Stefán Stefánsson
Ingunn Steinthorson
Hans M. Sveinsson
Guðrún Sveinsson
Björgúlfur Sveinsson
Ingi Sveinsson
Líney Sveinsson
Kristín Sveinsson
Margrét Sigurðsson
Fred Thordarson
Emma Thorvaldsson
Soffanías Thorkelsson
Halldóra Thorsteinsson
Thor Thorsteinson
Örn Thorsteinsson
Valgerður Thorsteinsson
Th. Thorsteinsson
Mrs. A. Thorgrímsson
Heimir Thorgrímsson
Laufey Thorgrímsson
Margrét Thorbergsson
Valdheiður Thorláksson
Ljotunn Joung
Axel Vopnfjörð

„Vestri" Seattle, Wash.

Mr. Ólafur Bjarnason
Mrs. Ólafur Bjarnason
Mr. S. Margeirsson
Mrs. S. Margeirsson
Mr. Ted Samúelson
Mrs. Ted Samuelson
Mr. Jón Th. Johnson
Mr. Stefán Hauksson
Mr. Thor Viking
Mrs. Thor Viking
Mr. Fred Nelson
Mr. Snorri Hauksson
Mr. Byron Samúelson
Mrs. Byron Samúelson
Mr. J. J. Miðdal
Mrs. J. J. Miðdal
Mr. Jón Magnússon
Mrs. Jón Magnússon
Mr. Steve B. Johnson
Mrs. Steve B. Johnson
Mr. B. O. Johannson
Mrs. B. O. Johannson
Mrs. Ruth Sigurdson
Mrs. Anna Hanley
Mrs. S. S. Thordarson
Mrs. Emma Scheving
Mr. Pálmi Pálmason
Mrs. Pálmi Pálmason
Mr. Bjarni Jónsson
Mrs. Bjarni Jónsson
Miss Dóra Grimson
Mr. Kristinn Thorsteinson

Deildin „Aldan"
Blaine, Wash.

Elísabeth Arngrímson
Sigurjón Björnsson
Ágúst G. Breiðfjörð
Rósa Carper
Bertha Daníelson
Elín Guðbrandson
Guðmundur Guðmundson
Gísli Guðjónsson
Hólmfríður Guðjónsson
Sólveig Jóhannsson
Rev. Guðm. P. Johnson
Margrét Johnson
Rúna Johnson
Thorbjörg Johnson
Helga Guðmundson
Dr. Sveinn E. Björnson
Marja Björnson
Bertha Björnson
Gísli Benedictson
Thorbjörg Ruby Couch
Séra A. V. E. Kristjánsson
Anna Kristjánsson
Jón Laxdal
Kristín Líndal
Dr. Haraldur S. Sigmar
Margrét Sigmar
Einar Símonarson
Begga Solvason
Kristín Steinberg
Herdís Stephanson
Jóhann J. Straumfjörð
Bella Straumfjörð
Solveig Sveinsson
Dagbjört Vopnfjörð

Deildin „Báran"
Mountain

Heiðursfélagar:
Dr. Richard Beck
H. B. Grímsson
P. B. Ólafsson
Meðlimir:
Séra Hjalti Guðmundsson

Mrs. Enga Guðmundsson
H. Olafson
Einar J. Einarson
John J. Einarson
A. E. Paulson
O. G. Johnson
S. F. Bjornson
Chris Bjornson
S. A. Bjornson
Chris S. Gudmundson
A. F. Byron
G. J. Jonason
Hannes J. Bjarnson
Fred Halldorson
Josep Anderson
Kenneth Indredson
Erling Gudmundson
Dáinn
Albert Bjarnason
H. M. Jonason
Mrs. Gardar Johnson
Steini Merdal
Leo Laxdal
G. A. Gudmundson
K. Kristjanson
H. S. Walter
Johan Geir
Miss Kristborg Kristjanson
Helgi Laxdal
J. H. Halgrimson
John Snydal
Fred Olafson
Fred G. Johnson
Leo Melsted
Inan Gudjonson
Mrs. F. M. Einarson
Alvin Melsted
Stefan Inridson
John Axdal
E. T. Kristianson
Matt Bjarnson
Silvea Stevenson
Theo Thorleifson
Mrs. Kristjana Johnson
T. L. Hannson
John A. Hannson
Arney Johnson
Hannes Hanneson
W. M. Sigurdson
V. J. Thorsteinson
V. G. Gudmundson
Steve Thordarson
W. K. Haldorson
Mundi Goodman
John Magnuson
L. G. Bennson
Helgi Finnson
Simons S. Johnson
Bjarni Einarson
Mrs. Ingibjörg Jonason
J. C. Hallgrimson
Mrs. Grant Suanlaw
Dr. M. C. Flaten
Leonard Schward
Willis Ellingson
Mrs. Sigurd Gire
Verna Grimson
Helgi Reikdal
Gestur Gestson
Frank Hall
Frank G. Johanson
Mike Byron
Mike Austfjord
Cictor Sturlaugson
Kristjan S. Johnson

„Esjan"
Árborg, Man.

Meðlima skrá '62
Gunnar Sæmundsson
Jón Gunnarsson
Herdís Eiríksson
Gestur Pálsson
J. K. Johnson
Þórður Anderson
Elli Guðmundsson
S. I. Sigvaldason
Guðrún Jónasson
G. J. Magnússon
Ragnar Karvelson
A. S. Johnson
Jónína Alexander
Laugi Johnson
Sigurjón Karvelson
Páll Stefánson
Pálína Hornfjörð
Bergur Vigfússon
Guðni Sigvaldason
Aðalbjörg Sigvaldason
Andrjes Fjelsteð
Sigurður Sigvaldason
Sigríður Kristjánson
Ragnar Guðmundsson
Brandur Finnson
Andrés Guðbjartsson
G. Th. Björnsson
S. S. Skúlason
Óli Ólafsson
Laugi Jóhannesson
Guðríður Gíslason
Oddur Ólafsson
Einar Johnson
Þórdís Thompon
Anna Thorarinson
Björn Björnsson
Axel Eyjólfson
Áslaug Sigfússon
Björgvin Hólm
Jóhannes Ólson
Björg Laxdal
Jóhann G. Bjarnason
Jón Eiríksson
Marion Briem
S. V. Benedictson
Sam Thorkelsson
Guðrún Vídal
Kristveig Jóhannesson
Njáll Johnson
Kristján Johnson
Franklin Johnson
Valdimar Pálsson
Jón Pálsson
Óli Gíslason
Kristjón Albertsson
Gunnar Einarsson
Jón Þórðarson
Jóhann M. Einarsson
Eiríkur Einarsson
Valgerður Sigurðson
Valdi Jónasson
Kristjón Sigurðsson
Jón J. Thorsteinsson
Guðjón Daníelsson
Edward Gíslason
G. K. Oddson
Björn Bjarnason
Emily Vigfússon
Andrea Johnson
Lóa Guðmundsson
K. L. Skúlason
Bjössi Goodman
Valgerður Nordal
Margret Lífman
Kristín Kristinson
Friðrik Finnson
Victor Jóhannesson
Haraldur Sigurðson
Beatrice Martin
Rikka Magnússon
G. M. Björnsson
Halldór Austman
Lára Sigvaldason
W. L. Pálsson
Rúna Oddleifsson
Eiríkur Bjarnason
Þorgrímur Pálsson
Guðjón Stefánson
Jódís Brandsson
Lauga Eyjólfson
Stefán Gullarmsson
S. S. Johnson
Guðrún Magnússon
S. O. Oddleifsson
Bjössi Jónasson
Gestur Vídal
Jón Baldvinson
Helgi Sigurðsson
Helgi Helgason
Sigfús Hildibrandsson
Hulda Björnsson
W. S. Eyjólfson
K. N. S. Friðfinnson (látinn)
Olga Anderson
Ben Daníelson
Helgi Jakobsson
T. Böðvarsson
Þórarinn Gíslason, heiðursmeðlimur, 95 ára.

„Gimli", Manitoba

Mrs. Kristín Thorsteinsson, forseti
Mr. J. B. Johnson, varaforseti

Mr. Ingólfur N. Bjarnason, skrifari
Mrs. I. N. Bjarnason, varaskrifari
Mr. W. J. Árnason, gjaldkeri
Mrs. W. J. Árnason, varagjaldkeri
Mr. Baldur Peterson, fjármálaritari
Mrs. Helgi Stevens, skjalavörður

Meðlimaskrá:
Guðjón W. Árnason
Mrs. G. M. Árnason
Ted K. Árnason
Miss Sæunn Bjarnason
Helgi Benediktsson
Harold Bjarnason
Mrs. Harold Bjarnason
Óli Bjarnason
G. B. Bjarnason
Sveinn Björnsson
Mrs. Helga Demedash
Pálmi F. Einarsson
Barney Egilson
Mrs. Barney Egilson
Harry Einarsson
Mrs. Harry Einarsson
Einar S. Einarsson
Mrs. Einar S. Einarsson
Ingi Einarsson
Mrs. Ingi Einarsson
August Elíasson
Mrs. August Elíasson
S. E. Eyólfsson
Mrs. S. E. Eyólfsson
Mrs. G. Eyólfsson
Mrs. Sigrún Gíslason
Kjartan Geirholm
Mrs. Kjartan Geirholm
Adolf Holm
Mrs. Adolf Holm
Miss M. Halldórsson
Miss S. Hjartarson
Dr. A. B. Ingimundson
Mrs. Guðný Ísfeld
J. V. Johnson
Mrs. John J. Johnson
Mrs. J. B. Johnson
Mrs. Pálmi Jóhannson
Óli P. Josephson
Mrs. Óli P. Josephson
Dr. Jónas G. Johnson
Mrs. Elín Kristjánsson
Ólafur O. N. Kardal
Mrs. O. N. Kardal
Ted Kristjánsson
Kristjáns N. Kárason
Lestrarfélagið „Gimli“
F. O. Lyngdal
G. E. Narfason
Mrs. G. E. Narfason
Frank Olson
Mrs. Baldur Peterson
P. S. Pálsson
Guðmundur Peterson
Dóri Peterson
Mrs. Dóri Peterson
Mrs. Lauga Peterson
Mrs. Emma Von Renesse
Miss Sigurbjörg Stefánsson
Mrs. Margrét Sigurdsson
Björn Sigurdsson
Sam Sigurdsson
Mrs. Elín Sigurdsson
Miss Guðrún Sigurdsson
Mrs. Ingibjörg Sveinsson
S. Th. Sveinson
Helgi Stevens
Mrs. Norman K. Stevens
Mrs. L. Stevens
Valdimar Stefánsson
Mrs. Valdimar Stefánsson
Eric Stefánsson, M.P.
Mrs. Eric Stefánsson
Mrs. F. E. Scribner
Óli Thorsteinsson
Mrs. Óli Thorsteinsson
Mrs. Guðrún Thompson
Mrs. Lára Tergesen
Mrs. H. R. Tergesen
Miss J. V. Thordarson
Björgvin Thordarson
Miss Sylvia May Kardal

Deildin „Lundar"
Lundar, Man.

Mr. Ási Freeman
Mrs. Ási Freeman

Dr. N. Hjálmarson
Mrs. N. Hjálmarson
Mr. K. Byron
Mrs. K. Byron
Mr. A. Eyolfson
Mrs. A. Eyolfson
Mr. John Guttormson
Mrs. John Guttormson
Mr. Vigfús Guttormson
Mrs. Vigfús Guttormson
Mr. Lárus Johnson
Mrs. Lárus Johnson
Mr. Leo Daníelson
Mrs. Leo Daníelson
Mr. Thorstein Jonson
Mrs. Thorstein Jonson
Mr. Thorstein Gíslason
Mrs. Thorstein Gíslason
Mr. Arnold Erlendson
Mrs. Arnold Erlendson
Mr. Skuli Sigfusson
Mrs. Skuli Sigfusson
Mr. Olafur Hallson
Mrs. Olafur Hallson
Mrs. Ranveig Guðmundson
Mrs. Valdi Rafnkelson
Mrs. Ásta Sigurðson
Mrs. R. Magnusson
Mrs. Björg Björnson
Mrs. Kristín Pálson
Mrs. M. Hofteig
Mrs. Margret Bjornson
Mrs. Margret Lindal
Mrs. Margret Johnson
Mr. Olafur Johnson
Mr. G. S. Gíslason
Mr. J. A. Howardson
Mr. J. A. Björnson
Mr. Asgeir Jörundson
Mr. Albert Thorgilson
Mr. Oddur Oddson
Mr. Hjalti Johnson
Dr. G. Paulson
Mr. Eirikur Hallson
Mr. Hjörtur Hjartarson
Mr. M. Haldorson
Mr. B. Eirikson

Embættismenn:
Forseti
K. Byron
Vara-forseti
Mrs. B. Björnson
Skrifari
G. S. Gíslason
Vara-skirafi
Mrs. R. Guðmundson
Féhirðir
Ásgeir Jörundson
Vara-féhirðir
J. A. Björnson
Endurskoðunarmaður
Mrs. R. Guðmundson
Bókavörður
G. S. Gíslason

Deildin „Brúin" í Selkirk

Embættismenn:
Forseti
Th. Skagfjord
Vara-forseti
Gestur Johannson
Skrifari
Guðrún Vigfússon
Vara-skrifari
Sigrún Nordal
Féhirðir
Alli Goodbrandson
Vara-féhirðir
Ola Magnússon
Bókavörður
Friðrik Nordal
Meðlimir:
Birgitta Björnsson
Asta Erickson
Margaret Goodman
Kristinn Goodman
Johanna Goodman
Guðrún Isfeld
Þórun Johannson
Vigdis Johnson
Dr. Oli Johnson
Christie Johnson
Freida Lyons
Einar Magnússon
Rúna Magnússon
Jofeta Skagfjord
Einar Thorvaldson
W. P. Thorsteinson
Pete Thorsteinson

„Ísland" Morden, Man.

Stefán G. Einarson
Arni Gillis Jr.
Oscar Gillis
Ragnar Gillis
Andy Gíslason
Mrs. Louisa Gíslason
Dr. Jon Gudmundson
Leonard Helgason
J. B. Johnson
Mrs. J. B. Johnson
Oli Lindal
Mrs. Freda Lindal
Johann P. Thomasson
Thomas Thomasson
Mrs. K. I. Thomasson
Jonathan Thomasson

Ströndin — Vancouver

Siggi Anderson
Mrs. S. Anderson
Ingi Anderson
Mrs. I. Anderson
Margret Anderson
Oli Anderson
Mrs. O. Anderson
James Amdal
Helga Amdal
Elias Arnason
Frú Olga Árnason
Mrs. R. L. Arneson
Margaret Arngrimson
Harold W. Baird
Vigfus Baldwinson
Clara Baird
Mrs. S. Baldwinson
Gisli Benedictson
Runa Benedictson
Thorsteinn Bergmann
Noi Bergmann
B. Bergvinsson
Mrs. Gulla Bergvinsson
G. Bergvinson
D. G. Barber
Mrs. D. G. Barber
Jonatan Bjornsson
Mrs. J. Bjornsson
B. Bjornson
Mrs. L. Bjornson
Mrs. B. Bjornson
Dr. Sveinn E. Bjornsson
Marja Bjornsson
Mrs. A. Bjornson
Wilhelm Bjornson
Bert J. Bjornson
Mrs. E. S. Brynjolfsson
B. Brynjolfsson
Mrs. S. Brynjolfsson
Mrs. B. Brynjolfsson
Mrs. Emily Burt
William Burnette
Jennie G. Burns
Dora Cheever
Margaret Christianson
Mr. Cross
Inga Cross
Carry Christopherson
Mrs. Maria Cray
Miss N. G. Dall
W. R. Darling
Thora B. Darling
Finna Drewry
Harold G. Eastvold
Eyrika Eastvold
David Eggertson
Mrs. D. Eggertson
Gudbjorg Eggertson
Inga Egilsson
Edna Einarson
Thorunn Einarsdottir
Rebecca Einarson
E. Eliasson
Mrs. G. Erickson
Frank Eyford
Mrs. F. Eyford
Herman Eyford
Mrs. H. Eyford
Haraldur Eyford
Mrs. H. Eyford
Chris Eyford
Mrs. C. Eyford
Stefan Eymundson
Mrs. S. Eymundson
Gudbjorg Eyrikson
Mrs. Ellen Fafnis
Geira Farris

Eggert Felsted
Mrs. E. Feldsted
Mrs. C. Finnbogason
Matthildur Frederickson
Miss Emily Freeman
Mrs. M. Fridrikson
Margret Fridrikson
G. Fridrikson
Mrs. G. Fridrikson
Dr. E. J. Fridleifson
Mrs. E. J. Fridleifson
S. V. Gillis
Elizabeth Goodman
G. G. Gislason
Mrs. G. G. Gislason
Mrs. Erna Graveline
S. Grimson
Mrs. S. Grimson
Edwin N. Grubbe
Gerri K. Grubbe
Bara Gudlaugson
Clara Gudmundson
Mrs. G. J. Gudmundson
J. Gudmundson
Miss Rosa Gudmundson
Miss Helga Gudmundson
Agust Gudmundson
V. Gudmundson
Agust Gudjonsson
Mrs. A. Gudjonsson
S. R. Gunnarsson
Asthildur Gunnarsson
Thor Gunnarsson
Disa Gunnarsson
Olgeir Gunnlaugson
Kristin Gunnlaugson
Oscar Gunnlaugson
Thorsteinn Hallgrimson
Mrs. S. Haralds
Mrs. E. F. Hall
Gudrun Hallson
Geir Jón Helgason
Mrs. G. J. Helgason
Gunnthor Henrikson
Mrs. G. J. Henrikson
Oscar Howardson
Mrs. O. Howardson
John Howardsson
Gunnlaugur J. Holm
Mrs. G. J. Holm
Mrs. Elsie Hyde
Ingthor Indridason
Mrs. I. Indridason
Marion W. Irwin
Herman Isfeld
Mrs. C. H. Isfjord
Bud Jacobson
G. Jacobson
Mrs. G. Jacobson
Thorir Jacobson
Victor Jakobson
Agla Jacobsen
Mrs. Gudl. Johannesson
Egill Johnson
Mrs. E. Johnson
H. B. Johnson

Margret Johnson
Miss Helga Johnson
J. S. Johnson
Jonas Johnson
Sigurdur Johnson
Mrs. Sig. Johnson
Mrs. O. W. Johnson
Bjorn S. Johnson
Mrs. B. S. Johnson
Miss Kristin Johnson
Th. Kjerulf Johnson
Albertina Johnson
Runolf Johnson
Pauline Johnson
M. Johnson
John J. Johnson
Olina Johnson
Bjarni Johnsson
Solveig Jónsson
Ölver Jónsson
Óli Jónsson
Snorri Kristjansson
Ragnar Kristjansson
Hakon Kristjansson
Mrs. H. Kristjansson
Mrs. Mary Kerr
Bjarni Kolbeins
Mrs. B. E. Kolbeins
Elma Larson
T. E. Laxdal
Jon Magnusson
Gudrun Magnusson
Kristin Magnuson
Gunnlaugur Magnusson
Violet Mary Magnusson
Mrs. Edith Martin
Walter Maxson
Colleen K. Mayovski
Mrs. Rósa Mórsson
Mrs. Freda McDonald
Mrs. Marie McIntosh
Kr. Olafson
Mrs. Maria Ólason
Sina Olason
Ray Olason
Mrs. R. Olason
Kristin Oliver
Mrs. Sigrun Olson
Mrs. S. I. N. Oddstad
Mrs. Emily Palsson
Mrs. Ragna Pedersen
Miss Ingrid Pedersen
Maria Penko
Mrs. Frida Philipson
Mrs. Sigridur Reykjalin
Kristin Rice
Dora Rosvick
Mrs. Anna Samson
Stefan Scheving
Mrs. Emma Scheving
Steve Scheving
Anna Scheving
Johann Sigmundson
Ásmundur Sigurbjörnsson
Johann Sigurdson

Bergþora Sigurdson
Bjorg Sigurdson
John F. Sigurdson
Mrs. J. F. Sigurdson
Keli Sigurdson
M. K. Sigurdsson
Agusta Sigurdsson
Sigurdur Sigurdson
Sigurbjorn Sigurdson
Mrs. S. Sigurdson
Elin Sigurdson
Harold Sigurdson
Norma Sigurdson
Mundi Sigurdson
Mrs. M. Sigurdson
Ruth Sigurdson
Jonina J. Skafel
Mrs. Mikka Smith
Loa Skulason
Mrs. Jennie Sophuson
Sigurdur Stefanson
Gunnbjorn Stefanson
Gudrun Stefanson
Oli Stefanson
Svava Stefanson
B. Sig. Sturlaugson
Kristbjorg Sturlaugson
Mrs. L. E. Lummers
J. Sumarlidason
Mrs. J. Sumarlidason
H. M. Sumarlidason
Mrs. H. M. Sumarlidason
Gudrun Sveinbjornson
Oscar Sveinson
Georeg L. Sveinsson
Mrs. G. L. Sveinsson
Thordur H. Teitsson
Mrs. T. Teitsson
Bjorn Thorlakson
Mrs. B. Thorlakson
Sigurdur Thorlakson
L. Halfdan Thorlakson
Mrs. L. H. Thorlakson
F. Thorsteinson
Mrs. F. Thorsteinson
Svavar Tryggvason
Sveinbjorg Tryggvason
S. S. Thordarson
Catherine Torlakson
Odin Thornton
Mrs. Emily Thorson
Laugi Thorstenson
Ella Thorstenson
Gudm. Thorsteinsson
Lilja Thorsteinson
Mrs. T. S. Thorsteinson
Birgir Valdimarson
Dr. Thos Wallace
Mrs. T. Wallace
Garth Wallace
Michel Wallace
Tove Walthers
Albert Wathne
Mrs. A. Wathne
Ella Wells
Anna Williams